

FOCUS

fantastika & prognostika

KHS

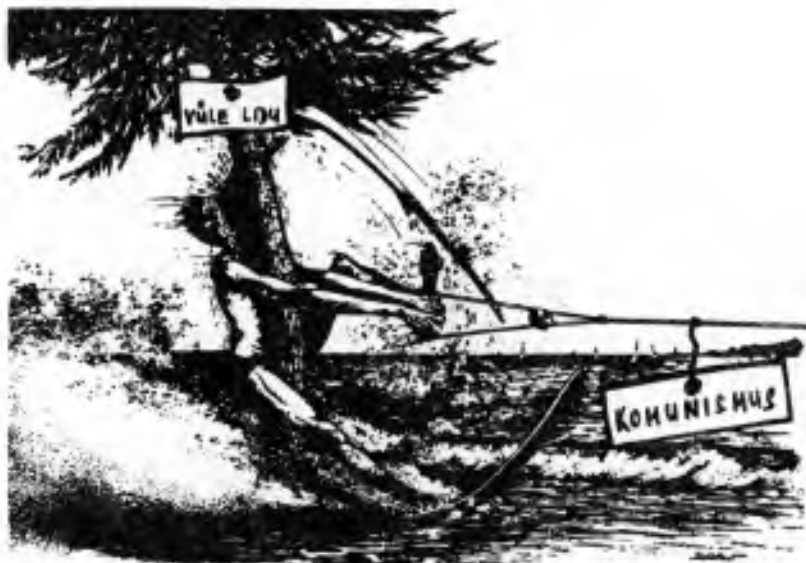
OSTRAVA

FOCUS I (2) 1990

O b s a h :

1. Tvá vláda, lide, se k tobě opět navrací! - fejeton
2. Vliv oholenosti na kvalitu Slanetz-Bartleyova média
3. "kondomologie" - článek o prezervativech a aids
4. Je třeba /G. Orwell/ - esej
5. George Orwell - životopis a bibliografie
6. Lemovy vize fiaska míru na Zemi a ve vesmíru - recenze
7. Dva netvoři - Stanisław Lem
8. Kosa - Ray Bradbury
9. Ani železná klec jej nezadrží - Roger Robert Lovin
10. Okénko Focusu - O konečnosti života a nekonečnosti vědy
11. Komiks - Symbiont
Abrskedabra

TVÁ VLÁDA, LIDE, SE K TOBĚ NAVRACÍ !

Po více než čtyřicetiletém, nekompromisně tvrdém, názorovém teroru bolševismu, začíná v naší zemi čile hýbat nožičkami a ručičkami v listopadu minulého roku sametovou revolucí zrozený kojenec oficiálního pluralismu. Jak přepotřebně nadějně a navýsost opojně nám všem zazněla poslední věta z novoročního projevu našeho pana prezidenta : Tvá vláda, lide, se k tobě navrátila ! Samotná opojnost tohoto faktu jakoby však zastírela samou podstatu dokonavosti oně, panem Václavem Havlem pronesené, báječné věty o navrácení moci lidu. Bylo by značně naivní se domnívat, že moc je již plně v rukou lidu a že nám nezbyvá prakticky nic jiného, než jen planě přezvíkávat názory o nádherném běhu věcí příštích. O tom, jak hluboce mylný je tento názor, svědčí soudasný vývoj u nás. Až příliš rozsáhlá amnestie prezidenta republiky vedoucí v svém důsledku k zastavení celých provozů v mnoha našich závodech, ke vzpourám vězňů a stávkám pracovníků SNV v ná-

pravých zařízeních a ke vzniku nepětí v celé společnosti; den ode zřejmější monopolizace a monologizace společenského "dialogu", stejně jako ne příliš šťastně vyjádřené oficiální názory na řešení otázek omluvy za poválečný odsun sudetských Němců - to jsou ty nejpodstatnější rysy charakterizující naše současné status quo. Stále zřejmější a hmatatelnější je také snaha po převrácení mocenského sendviče : co bylo dříve nahore, bude nyní dole, a co bylo dříve dole, bude nyní nahore. Toto je nyní základní politický zákon, v jehož jménu jsme vyrazili do boje proti totalitě minulosti. Jako by nám však přitom vůbec nevadilo nebezpečí, že jedna forma totality může být poměrně snadno nahrazena jinou formou totality.

Vypouštíme z lahve džina ničím neomezené demokracie ve formě demokratické vlády lidu. Pod pojmem 'demokratická vláda lidu' si lze představit prakticky cokoliv : Od radikálních názorů volajících po veřejném lynči komunistů, přes vyslovování důvěry či nedůvěry vedení podniků, ústavů, škol a institucí, až po pacifistické názory preferující nutnost ničím neomezené lásky k bližnímu. Zamysleme se a stanovme si závčas přísná pravidla hry, abychom tohoto džina měli zcela pod svou kontrolou. A nezapomínejme také na Newtonův zákon akce a reakce : Každá akce vyvolává stejně silnou reakci.

Nedávno jsem viděl animovaný film z cyklu příběhů o Tomovi a Jerry. Kocour Tom v něm náhle pojal úmysl udělat si rybí polévku z rybičky, kterou choval myšák Jerry ve svém akváriu. Dosadte si za Toma, Jerryho a rybičku kohokoliv podle vlastního uvážení. Dostanete tak poměrně plastický obraz naší současné situace. A stejně jako ve filmu s Tomem a Jerry, akvárium s rybičkami již stojí na varíři našeho dalšího vývoje. Měli bychom si uvědomit, že není žádný problém udělat z akvárie rybí polévku, téměř nemožné je však udělat z rybí polévky opět akvárium.

Tvá vláda, lide, se k tobě opět navrácí. Snaž se, aby byla maximálně spravedlivá a stejně civilizovaná, jako tvá sametová revoluce v prvním měsíci své existence.

8.1.1990

Dittmar Chmelař

Drahnou dobu jsem si myslel, že holení je pouze a výhradně činností nutnou, vyžadovanou společenským bontó-
nem a ženami, hlavně vlastními, nemající žádného vlivu na
běh věci ostatních. O tom, jak hluboce jsem se mýlil v tom-
to svém úsudku, mě přesvědčila jedna má půvabná kolegyně
holdující ~ stejně jako já ~ vědě mikrobiologické. Jednoho
dne, kdy jsem se zvlášť markantně prohřešil proti syndromu
hladce oholené tváře, majíc třídení strniště, jakoby mimo-
chodem mi sdělila, že muž by měl být vždy hladce oholen.
Když jsem se překvapeně zeptal proč, odpověděla mi, že
správný muž by měl vědět, že vlastní fluidum jeho osobnos-
ti může znásobit i fluidum další, například v současné době
ženami tolik preferované fluidum různovousem ozdobené, drs-
ňácké osobnosti typu Dalibora Jandy či Georgea Michaela a
že tato konjunkce se může negativním způsobem projevit tře-
ba na kvalitě Slanetz-Bartleyova média pro kultivaci strep-
tokoků, pro které si k nám na oddělení mikrobiologické tech-
nologie přišla. Přiznám se Vám, že jsem nevěřil jejímu tvrze-
ní o nežádoucí zakoukanosti a následných duševních pochodech
laborantek připravujících média místo opodstatněné a nutné
soustředěnosti na práci při jejich přípravě, což se může ne-
gativně odrazit na kvalitě připravovaných růd a médií. Ne-
možné se však stalo skutkem. Moje kolegyně měla pravdu. Ona
šarže Slanetz-Bartleyova média, pro kterou si přišla, byla
k ničemu. Laborantka připravující navážky ingrediencí do to-
hoto média zcela nepochopitelně onoho dne navázila dvojnásob-
né množství azidu sodného, čímž se médium stalo neupotřebitel-
ným.

Po zjištění této překvapující skutečnosti jsem pojal
rozhodnutí neholit se vůbec. Hned v zápětí jsem si však uvě-
domil, že hrozí stejné nebezpečí, tentokrát v podobě správnácky

zarostlé Sandokanovy vizáže. Před svým konečným rozhodnutím se budu muset na to asi zeptat své kolegyně, a to i navzdory tomu, že to s sebou přináší další nebezpečí : možnost tíhnutí k něčemu a hlavně k někomu jinému, než jen k vědě mikrobiologické.

Neodbíhejmež však od nastíněného problému. Uvedení zkušenost s přípravou média pro kultivaci streptokoků je přesvědčivým důkazem oné již nesčíslněkrát potvrzené dialektické souvislosti všeho se vším. Nezapomínejme na to, že podcenění jakékoliv, na první pohled zcela nepodstatné maličkosti, může mít daleko horší následky, než jen znehodnocení jedné šarže Slnetz-Bartleyova média. A mějme přítom na paměti především ty nežádoucí důsledky běhu věci příštích, které by v žádném případě nevyřešilo pravidelné holení se.

Dittmar Chmelař

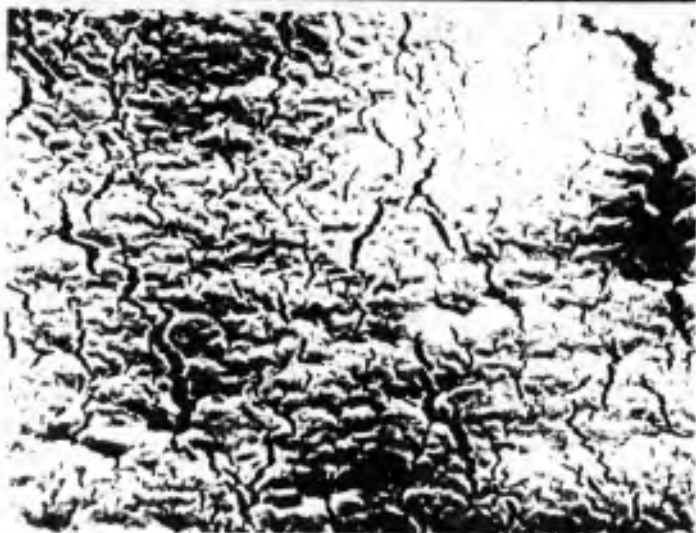
KONDOMOLOGIE

Jednou z našich nejpreferovanějších iniciativ je naše aktivita v sexuální oblasti. Přitom však až příliš často zapomináme na jeden z nejstarších antikoncepčních prostředků, který se díky aids stal znovu nejenom módním, ale i nevyhnutným a potřebným prostředkem podmiňujícím bezpečnost a "nezávadnost" našeho sexuálního chování. Jde samozřejmě o gumové prezervativy čili kondomy, které za svůj název vděčí anglickému plukovníkovi Condomovi, žijícímu v 17. století, který již tehdy propagoval tento jednoduchý, ale přitom velice účinný ochranný a antikoncepční prostředek. Své současné popularitě vděčí kondomy především mužům, kteří se bojí, že se nakazí morovou ranou současnosti - nevyléčitelnou chorobou aids. Je třeba si také uvědomit, že pro jednu z nejrizikovějších skupin - pro homosexuály - je kondom je d i n o u bezpečnou ochranou před aids. Je tedy zcela pochopitelné, že se o kondomy začali zajímat také vědci, především o to, jak je to vlastně s jejich proklamovanou nepropustností pro viry.

Ve Francii, kde jen 9% manželství používá kondomy (pro porovnání v Kanadě 50%, v Japonsku dokonce 68% manželství používá kondomy), bylo zjištěno, že pouze 6 ze 41 druhů kondomů může být dostačujícím prostředkem před pronikáním virů. Kondomy byly podrobeny dvěma testům: testu na elasticitu (nafukování a prodlužování) a testu na pórovitost. U čtrnácti druhů prezervativů byly zjištěny porý takové velikosti, že umožňovaly snadný průnik virových částic. Na základě výsledků těchto testů bylo doporučeno, aby 5 druhů kondomů bylo okamžitě staženo z trhu (Nature, 8.12.1988). Ve Velké Británii v téže době skupina vědců testovala kondomy na pevnost a sledovala změny, které může vyvolávat smáčení kondomů tukovými substancemi. K těmto zkouškám bylo vybráno 5 kondomů britské výroby, 5 amerických, jeden nizozemský a jeden západoněmecký. Jako smáčedlo byl použit dětský olej, naftová želatina a kukuřičný olej. Většina výrobců kondomů varuje před používáním jakýchkoliv tukových smáčedel. "Konzumenti" však navzdory této upozornění používají tuková smáčedla z čistě praktických důvodů.

Testy popsané v lonském říjnovém čísle Nature spočívaly v působení výše uvedených smáčedel při teplotě 37 °C, v měření pevnosti kondomů až do prasknutí, odolnosti vůči tlaku a v měření maximálního objemu. Testy jednoznačně odhalily snížení všech počátečních fyzikálních parametrů téměř až o 95%, jestliže kondomy byly "zúšlechťeny" použitím tukových smáčedel. Nejhuře byly na tom západoněmecké a americké kondomy. Zvláště negativní dopad na kondomy mělo použití dětského oleje. Na druhé straně je však třeba uvést, že ačkoliv kvalita téměř všech kondomů, které jsou smáčeny tukovými smáčedly, je evidentně snížena, smáčedla vycházející z vodných roztoků (např. Duragel nebo Duracrema) nevyvolávají žádné negativní změny fyzikálních parametrů vyráběných kondomů.

Naš monopolní výrobce kondomů, s.p. Vulkan, Hrádek nad Nisou, vyrábí kondomy z vulkanické pryže smáčené monoproplylénglykolem (MPG), který nahradil dříve používaný silikonový olej. Zahájení výroby kondomů smáčených MPG si vynutily nejenom výsledky zahraničních výzkumů v této oblasti, ale také zcela jednoznačný požadavek zahraničních odběratelů našich kondomů, že používané smáčedlo musí mít antiadherenční vlast-

- Obr. 1: Elektronoptický snímek bakterie *Neisseria gonorrhoeae*, původce kapavky, na povrchu kondomu, při jehož výrobě nebylo použito smáčedla. Přímé zvětšení : 5000x.
- Obr. 2: Elektronoptický snímek povrchu kondomu. Trhliny ve vulkanické pryži svědčí o poměrně značných destrukcích vulkanické pryže, ze které jsou kondomy vyráběny. Přímé zvětšení : 10000x.

Foto : Doc. MUDr. J. Dostálová, CSc.

nosti (proti přilnavosti bakterií a virů na povrchu kondomů), ale také musí vykazovat účinné baktericidní a antivirové účinky. Že se použitím MPG jako prakticky jediného tuzemsky vyráběného prostředku, který splňuje všechny tyto požadavky, zároveň podařilo přispět ke značnému zvýšení zájmu o československé kondomy ve světě (o čemž svědčí celá řada děkovných dopisů výrobců od zahraničních zákazníků - MPG je totiž nasládlé chuti!), je jen logickým důsledkem úspěšného vyřešení aktuálního výrobního problému. MPG vykazuje účinné antiadherenční vlastnosti (obr. 1). Jeho použití jako smáčedla se v žádném případě nijak negativně neodráží na kvalitě vyráběných kondomů. V naší mikrobiologické laboratoři jsme zkoumali pomocí elektronového rastrovacího mikroskopu antiadherenční vlastnosti MPG u dvou druhů kondomů vyráběných ve Vulkanu v Hrádku nad Nisou. Jednalo se o kondomy Sure a Ultima vyráběné ve Vulkanu pro kanadského odběratele. Elektronoptické snímky z elektronového rastrovacího mikroskopu nejen že potvrdily účinné antiadherenční vlastnosti MPG, ale zároveň také svědčí o tom, že kvalita vulkanické pryže, ze které se v Hrádku nad Nisou vyrábějí kondomy není pravděpodobně nejideálnější, a že by u kondomů vyráběných ve Vulkanu měly být prováděny patřičné testy na propustnost virů.

Ve stejné době, kdy skupina vědců ve Velké Británii prováděla testy fyzikální pevnosti a odolnosti kondomů, další skupina vědeckých pracovníků z Univerzity Jižní Karoliny (USA) publikovala v říjnu 1988 v Journal of the American Association článek o výzkumu odolnosti a pevnosti nesmáčených kondomů vystavených působení ozónu. Kondomy byly vystaveny 3 dny působení ozónu o koncentraci 0,3 ppm ($0,3 \cdot 10^{-6}$ %) při teplotě 21°C, což odpovídá typickým podmínkám v monzunových oblastech (elektrické výboje během bouří "produkují" ozón). Bylo zjištěno, že kondomy vystavené působení ozónu vykazovaly značné množství mikroder a nespínaly standardní elektronické testy na propustnost. Autoři těchto pokusů varují, že rozbalené kondomy zcela určitě nesplňují základní požadavky na propustnost pro viry. Z výsledků těchto pokusů však také plyne daleko závažnější a zároveň více než znepokojující skutečnost pro všechny chirurgy a pracovníky virologických laboratoří: gumové rukavice, které používají při práci, jsou pravděpodobně také proděravělé působením ozónu. Jejich používání jako ochranného pracovního prostředku není tedy tou potřebnou ochranou, kterou by měly škýtat. Zvláště nebezpečné to může být na těch operačních sálech a v těch laboratořích, ve kterých je sterilizace prováděna pomocí UV zářivek, které vytvářejí ozón. Jiná skupina amerických vědeckých pracovníků doporučuje všem pracovníkům pracujícím s viry HIV nebo s viry infekční žloutenky používat dvojce rukavice jako jedině bezpečný způsob ochrany před ozónovými mikroderami.

Na základě těchto výsledků nám tedy asi nazbývá nic jiného, než společně se N. Hearstem a S. Hulleyem z Kalifornské univerzity konstatovat, že nejlepší ochranou před aids je pečlivý výběr partnerů. Tito autoři se snažili stanovit riziko onemocnění virem HIV v různých situacích. Svými výzkumy zjistili, že individuální pohlavní styk bez kondomu s osobou, o které nevíme, zda je nebo není aids pozitivní, ale která nepatří do žádné ze skupin se zvýšeným rizikem, vede k infekci jen v jediném případě z 5 milionů. S použitím kondomu je toto riziko desetkrát menší. Pohlavní život s osobou infiko-

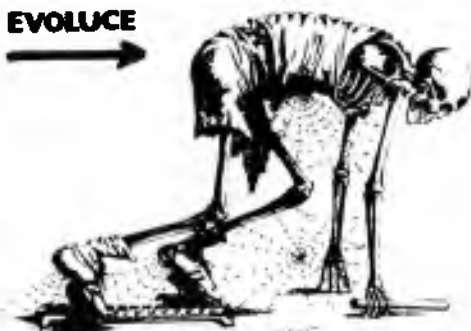
vanou virem HIV trávající 5 let (nebylo uvedeno nic o frekvenci pohlavních styků) vede bez použití kondomu k 2/3 pravděpodobnosti nákazy virem HIV. Oba dva vědci se shodují v tom, že do skupiny zvýšeného rizika patří každý, kdo v průběhu posledních deset let absolvoval homosexuální styky, vstříkával si do žil narkotika, žil na Haiti nebo v centrální Africe, absolvoval několik transfúzí krve nebo je hemofilikem, stejně jako osoby, které mají časté pohlavní styky s osobami se skupin se zvýšeným rizikem onemocnění na aids. Autoři závěrem svého pojednání tvrdí, že výběr stálého partnera snižuje 5000x riziko infekce virem HIV než v případech pohlavních styků s osobami ze skupiny zvýšeného rizika. Kondomy toto riziko ještě desetkrát snižují, a to i navzdory tomu, že jejich případné selhání zapříčiněné prasknutím nebo sklouznutím se pohybuje kolem 10%.

Ze všech výše uvedených skutečností jednoznačně vyplývá, že kondom od doby svého vzniku byl, stále je a pravděpodobně na dlouho ještě zůstane bezkonkurenčně nejúčinnějším ochranným a antikoncepčním prostředkem. Vzhledem ke stále stoupajícímu počtu onemocnění aids a permanentní absenci účinného léku proti aids i viru HIV, dovolují si na závěr připomenout následující ponaučení:

Kondomem by se měli chránit muž i žena,
neboť jsou-li bez kondomu
a třeba jsou i jinak ochráněni,
neochráněni jsou zcela.

RNDr. Dittmar Chmelař

EVOLUCE

JE TŘEBA,

aby vymyslel nový titul článku o Georgi Orwellovi. Původně se měl jmenovat "1984 + 5" a jak už jeho název napovídá, napsal jsem ho na počátku roku 1988. Nakonec nevyšel.

Novou verzi začnu raději mottem:

Some book are undeservedly forgotten,
nons are underservedly remembered /W.H.Auden/

Přát o Orwellovi znamená zanedlouho naražit ... tedy naražit na jistý paradox: zatímco ve světě už bylo o tomto uznávaném, byť rozporuplném anglickém spisovateli řečeno a napsáno snad vše, co stálo za zmínku, pro našeho čtenáře prostě neexistoval. Jeho dílo bylo označeno za reakční a antisocialistické, a jako takové tedy posouzeno a odsouzeno z míst, majících přímé spojení s literaturou. Pro nás jsou zvláště zajímavé dvě jeho nejznámější knihy. Můžeme je totiž označit za součást literární fantastiky - politic-fiction.

Ranější z obou Orwellových prací je rozsahem nevelká politicko-sociální groteska "Farma zvířat". Mistrovsky v ní využil dávno známou metodu: na místa lidí postavil zvířata. Semozřejmě, už autoři starověkých i pozdějších bajek se takovýmto způsobem vysmívají lidským zlořádům, jenže Orwellovi slouží v daleko širším kontextu. Předobrazem společnosti domácích zvířat, vybojovávacích si pochybnou volnost, je mu autoritativní politický systém lidský - v knize velmi snadno rozpoznatelný. Literárně je "Farma zvířat" ukázkou brilantní satiry, důmyslnou a vtipně napsanou alegorií (u nás vyšla pouze v roce 1946 v Kobrově nakladatelství, a je tedy prakticky nedostupná. Přesto poučka "Všichni jsou si rovni, ale někteří jsou rovnější", žije v obecném povědomí, aniž by si většina z nás uvědomovala, že jde o citaci z Orwella).

Motiv napsání této satiry je věru očividný, avšak - přestože si o stalinském režimu dnes snad už nikdo nedělá žádné iluze - diskutabilním zůstává autorovo morální právo napsat a nechat publikovat knihu, která musela být nutně pochopena jako jedovatá kritika Sovětského Svazu - konkrétní země, nikoliv jen diktatury, jež v ní vládla - a ta právě v letech, kdy našel hlavní tíhu války s německým nacismem.

Další a zároveň nejvýznamnější Orwellovo dílo "1984" je dystopická vize totalitního státu blízké budoucnosti, kde největší vrstvy obyvatelstva jsou vystaveny neustálé kontrole a represím všemocného byrokratického a policejního aparátu. Konfrontace hrdiný románu, Winston Smithe, s realitou v níž žije či spíše vegetuje, je podmíněna už časem děje, odehrávajícího se v přechodném období mezi minulostí, na níž ještě někteří pamatují a po níž teskní, a nadcházející dobou naprosté dehumanizace, ztráty jakékoli osobní svobody a přeměny lidí v bezduché, leč poslušné stroje. Není jím upíráno pouze právo říkat nahlas, co si myslí, nýbrž je jím zakázáno mít vůbec nějaké vlastní myšlenky (Orwellovy neologismy jako "novoroč" či "dvojmyšlení" jsou dokonce i u nás poměrně známé). Winston Smith si nedokáže uhájit svůj nepatrný kousek svobody, svou lásku, ani svou osobnost. Neúprosná masinérie jej strží, zlomí a jako člověka zničí).

Orwell - žurnalista byl všímavým a pronikavým pozorovatelem a komentátorem ekonomických, společenských a především politických poměrů konce čtyřicátých let. Bylo v nich mnohého, co ovlivnilo i jeho pohled spisovatele. Pohled na budoucnost v černých barvách, ale strhující a umělecky přesvědčivý. Proto ho můžeme směle zařadit k autorům slavných antiutopii jako byli Aldous Huxley, Jevgenij Zamjatin nebo Karin Boyeová.

V době svého vydání r. 1949 se však román "1984" zákonitě musel stát vítanou ideologickou zbraní studené války. Rovněž posléze, např. právě v r. 1984 - tom skutečném - který byl na Západě vyhlášen "Orwellovým rokem", bylo jeho dílo často využíváno k antisovětské propagandě. Že reklama tohoto typu nijak nepřispívá k jeho střizlivému a věcnému zhodnocení, o tom není pochyb.

U nás vyšla jako komentář k "Orwellovu roku" pouze publikace Josefa Skály "Postřehy a fikce George Orwella", která však měla podstatně jiné zaměření, než fundovanou literární-vědeckou analýzu knihy "1984" a jiných Orwellových prací. Křesťovité usilí autora tohoto "díla" dokazovat, kterak došlo k uskutečnění všech Orwellových fantazií právě v západních buržoazních demokraciích, zanechává čtenáři rozpačitý a dosti trapný pocit.

Ze věcnou rovněž sotva označíme argumentaci Zdeňka Vančury, který užívá termínů jako "nenávisťné zkreslená karikatura" či "zlobný antikomunismus", nicméně jeho tvrzení, že "takovým autorem jako je George Orwell se nepotřebujeme zabývat", je u literárního historika přinejmenším překvapující (ovšem, jak si vzpomínám, Z. Vančura přisoudil protihumanistické a protisocialistické tendence i Aldousovi Huxleymu - jemu však neodepřel jistou literární "dovednost").

K tomu, že je dnes už podobný názor naštěstí považován za jednostranný a zjednodušený, přispěla autorita Jurije Kagarlického, který se touto otázkou důkladně zabýval a jehož studie patrně jako první u nás přinesla nový pohled na Orwellovu tvorbu. V souladu s autory seriózních monografií o Georgi Orwellovi, poukazujících na to, že inspiraci spisovatelé mohli být poměry v britských koloniích, jež osobně poznal - G. Woodcock -, nebo rovnou fašistické režimy - R. Williams - (ve Skálově publikaci není zmínka ani o jednom z nich), dochází sovětský literární historik k závěru, že označení "antikomunistický traktát" je nepřesné a matoucí.

Kagarlického pak citují i naši autoři: Miroslava Genčlová, která vidí podstatu problému v tom, že každá antiutopie je zároveň alegorií, a jako takovou ji lze vykládat různými způsoby; a Ondřej Neff, podle něhož není význam knihy "1984" v různých narážkách a odezvách na současné poměry, nýbrž v obecně platných myšlenkách o člověku a jeho světě.

Objektivní kritikou je tedy nyní Orwellovo dílo hodnoceno jako varování a varování, dnes stejně důležité a aktuální jako dřív - nebo i více. Právě v době, kdy sovětská historiografie, žurnalistika i literatura odhaluje dosud utajovaná a zamlčovaná, mnohdy otřesená fakta z období kultu osobnosti a období stagnace, kdy ve většině socialistických zemí dochází k pronikavému - u nás, pravda, stále ještě dosti váhavému - přehodnocování donedávna nezvratných a nedotknutelných dogmat, nemůžeme nepřiznat, že Orwellovy pochmurné vize byly inspirovány charakterem doby svého vzniku a v mnoha směrech i realitami, které tehdy měly své místo i u nás. On jen beletristicky zpra-

coval - přenosl a zdůraznil - některé negativní trendy vývoje, vycházející z tehdejší situace.

Co tedy stojí v cestě tomu, aby se český čtenář seznámil s tvorbou George Orwella, aby měl možnost srovnat jeho pessimistické vize s realitou dneška? Orwellovy knihy už vyšly v Maďarsku a Polsku, román "1984" otiskl sovětský časopis "Novyj mir". Konec Orwellově neexistenci, o níž jsem psal na začátku, neučiní stručné zmínky o něm v některých literárních studiích a periodikách, nýbrž řádné, t.j. oficiální vydání jeho díla.

Stanislav Komárek

GEORGE ORWELL

- 1903 25. června se v Motihari v Bengálsku narodí Eric Arthur Blair.
- 1907 Odjíždí se svou matkou do Anglie. Otec Richard Blair slouží dál v Indii.
- 1911 Začíná navštěvovat soukromou školu v Easburne.
- 1917 Získává stipendium na universitě v Etonu.
- 1919 Richard Blair je demobilizován, vrací se do Anglie.
- 1921 Eric končí studia v Etonu. Blairovi se stěhují z Londýna do přímořského městečka Southwoldu.
- 1922 Vstupuje do koloniální policie v Barmě. Prochází školením v Mandalaji. Místa jeho služby: Myaungnya, Twante, Syriam, Insein, Moulmein, Katha.
- 1928 1. ledna opouští Indii, vrací se do Evropy. Žije v Paříži. V Říjnu mu v deníku Monde, vydávaném Henri Barbussem, vychází první článek "La Censure en Angleterre" (Cenzura v Anglii). V té době napsal údajně několik novel a dva romány, jež se nedochovaly.
- 1929 V únoru dostává silný zápal plic, leží v nemocnici Hospital Cochín, z prostředí napíše v r. 1946 esej "How the Poor Die" (Jak umírá chudina). Na podzim pracuje v jednom luxusním pařížském hotelu, vydělává si na cestu domů. Koncem roku odjíždí do Anglie.
- 1930 - 1931 Žije mezi anglickými žebráky a tuláky, nechává se najímat jako sezonní česáč chmele. Přispívá do několika časopisů. V Říjnu končí autobiografický román "Down and Out in Paris and London" (Na dně v Paříži a Londýně) - vychází v lednu 1933.
- 1931 Na podzim začíná psát knihu vzpomínek z kolonií "Burmese Days" (Barmské dny) - vychází v r. 1934.
- 1932 Poprvé použije pseudonymu Georg Orwell. Vyučuje na soukromé chlapecké škole v Station Road Hayes, hrabství Middlesex.
- 1933 Přechází učit na školu Frays College v Uxbridgi. Koncem roku prodělává další zápal plic.
- 1934 Píše román "A Clergyman's Daughter" (Dcera duchovního). Krátký čas prodává v knihkupectví v londýnské čtvrti Hampstead.
- 1936 Od dubna píše svůj čtvrtý román "Keep the Aspidochelone Flying" Na žádost svého vydavatele (Victor Gollancz) píše rozsáhlou skicu-reportáž o životě dělníků v severní Anglii "The Road to Wigan Pier" (Silnice do Wigan Pier) - vydána r. 1937 jako kniha doporučená Left Book Clubem. V červnu se žení s Irkou Eileen O'Shaughnessyovou. 18. července odjíždí do Španělska, na straně republikánů se účastní občanské války. V provincii vstupuje do milice P.O.U.M. - oddílů nevelké španělské anar-

- chistické strany.
- 1937 Po zdelegalizování P.O.U.W. se spolu s manželkou ukrývá. Přechází do britských oddílů vypravených Independent Labour Party, bojuje na aragonské frontě.
20. dubna zraněn snajperem do krku.
23. června překračuje španělsko-francouzskou hranici a vrací se do Anglie.
- 1938 J. Orwell se projevuje tuberkulóza, léčí se v plicním sanatoriu.
V červnu vstupuje do Independent Labour Party.
Odjíždí na odpočinek do Maroka, kde píše nový román "Coming Up for Air".
- 1939 Bydlí na vsi, chová drůbež, pěstuje zeleninu.
24. června umírá na rakovinu jeho 82 letý otec.
Vychází román "Homage to Catalonia" (Holds Katalánsku).
Hlásí se jako dobrovolník do armády, ze zdravotních důvodů je odmítnut.
Koncem roku vystupuje z Independent Labour Party.
- 1940 V březnu vychází sbírka esejů "Inside the Whale" (Nitro velryby). Orwell spolupracuje s několika periodiky.
Vstupuje do dobrovolných oddílů Home Guard - dosáhne hodnosti seržanta.
Od srpna do října píše skicu "The Lion and the Unicorn" (Lév a jednoroháč) věnovanou národnímu charakteru Angličanů, která obsahuje některé prognózy budoucnosti.
- 1941 3. ledna píše první z patnácti "London Letters" (Londýnské listy), které vyjdou v časopise Partisan Review.
Od 16. srpna pracuje v indické sekci rádia BBC.
- 1942 Spolupracuje s listy: Observer, Horizon, Partisan review, Tribune, New Statesman and the Nation, Nation, Poetry London, New Road.
- 1943 19. srpna umírá ve věku 87 let matka Ida Blairová.
23. listopadu vystupuje Orwell pro špatný zdravotní stav z Home Guard a den nato opouští i BBC. Stává se redaktorem literární sekce socialistického listu Tribune. Každý týden publikuje nový fejeton z cyklu "As I Please" - vychází pravidelně do února 1945, do dubna 1947 nepravidelně.
- 1944 V únoru končí román "Animal Farm" (Farma zvířat).
Spisovatel a jeho žena adoptují chlapce Richarda Horatio.
Od 9. prosince začíná psát recenze knih pro Manchester Evening News a poté i pro Observer.
- 1945 Působí ve Francii jako válečný korespondent Observeru.
29. března umírá ve 34. letech spisovatelova žena Eileen, Orwell se nakrátko vrací do Anglie, pak znovu odjíždí. Píše reportáže z Francie, Německa, Rakouska.
3. července píše svému příteli Leonardu Mooreovi, že začal psát nový román - (1984).
V srpnu se stává vicepresidentem The Freedom Defence Committee, organizace zkoumající porušování lidských práv a demokratických svobod (zrušena v r. 1949).

17. srpna vychází v nakladatelství Secker and Sons "Animal Farm".
Koncem roku Orwell odjíždí na ostrov Jura v souostroví Hebridy.
- 1946 Bydlí na Jure, tvrdé klima zhorší jeho zdravotní stav. Spisovatel odjíždí do Londýna. "Animal Farm" vychází ve Spojených Státech. Úspěch knihy zlepšil Orwellovy finanční poměry.
- 1947 Orwell je vážně nemocný (chronické zápaly plic, tuberkulóza), přestává s novinářskou prací.
V květnu končí autobiografickou esej "Such, such were the Joys" (Takovou, takovou máme radost).
V prosinci je hospitalizován v East Kilbrigi poblíž Glasgowu.
- 1948 Koncem března končí skicu "Writers and Leviathan" (Spisovatelé a leviatan).
Na začátku listopadu dokončí svůj poslední román; má se jmenovat "Last European" (Poslední Evropan), ale nakonec autor zamění poslední číslice roku, kdy byl román napsán a nazve jej "Nineteen-Eighty Four" (1984).
Orwell stále píše recenze knih a eseje. Léčí se v sanatoriu Cotswold v Carnhamau.
- 1949 V červnu vychází v Anglii a Spojených Státech "1984", sklízí obrovský úspěch.
V americkém magazínu The Leader vychází poslední Orwellův článek v tisku - recenze knihy Winstona Churchilla "Their Finest Hour" (Jejich krásná hodina). Spisovatel ještě plánuje několikadvazkový román z r. 1945, esej o Josephu Conradovi a dlouhou novelu "A Smoking Room Story" (Příběh z kuřárny) - z níž zbyl koncept a čtyři strany textu.
3. září se prudce zhorší Orwellův zdravotní stav, spisovatel je převezen na univerzitní kliniku v Londýně, kterou až do smrti neopustí.
13. října se Orwell v nemocnici žení se Soniou Brownellovou, redaktorkou listu Horizon.
- 1950 21. ledna, několik dní před odjezdem do švýcarského sanatoria, spisovatel George Orwell umírá.
Pochován je na starém venkovském hřbitově u anglikánského kostela All Saints v Sutton Courtenay v Berkshire.
Druhého dne po jeho smrti se polední signál rozhlasové stanice BBC prý ozval třinácti údery, stejně jak to spisovatel popsal ve svém nejslavnějším románu "1984".

LEMOVY VIZE FIASKA MÍRU NA ZEMI A VE VESMÍRU.

V roce 1987 vyšly v polském nakladatelství Wydawnictwo Literackie v Krakově hned dva romány velikána světové SF, polského spisovatele, filosofa a esejisty, Stanisława Lema. Hned po svém vydání nebývalým způsobem rozvířily hladinu světové SF a vyvolaly velký zájem literární kritiky. První z těchto románů, Mír na Zemi /Pokój na Ziemi/, je Lemovou brilantní vizí vývoje horečného zbrojení na Zemi. Lem nevěří, že odzbrojovací proces proběhne v klidu, bez jakýchkoliv problémů a že život na Zemi pak bude opravdovou selankou. Zbraně sice na Zemi nemusí být, ale touha po zbrojení bude člověka neustále provázet. Vždyť být vlastníkem jakékoliv zbraně je v člověku zakódováno stejně nezničitelně, jako existence hmoty ve vesmíru. V celé historii lidstva nebylo desetiletí, ve kterém by bylo beze zbraní. Zbraně a zbrojení vždy zaujímaly důležité místo v našem myšlení, v našich názorech o sobě, o jiných, o světě. V Lemově románu již není zbraní na Zemi, kde nikdo nikomu nevěří, kde se všichni navzájem podezřívají, kde všichni chtějí vědět všechno o všem co se děje, kdy Země je plná špiónážních zařízení a přitom se smírá ve stětnutích špiónážních agentur, -rozvědek a kontrarozvědek. Zbraní na Zemi se stala informace. Veškeré ostatní zbraně byly přemístěny na Měsíc, kde se v důsledku přesycení zbraněmi dějí věci, které se začínají vymykat jakékoliv kontrole. Zbraně umístěné na měsíci ovládla elektronika, každý druh zbraně je řízen mechanickým, nelidským "rozumem". K nekontrolovatelnému vývoji vojenské technologie došlo v okamžiku, kdy celý potenciál umělé inteligentní technologie určené a naprogramované k sebezdokonalování své ničivé síly byl umístěn na Měsíci, kde se začal samovolně rozvíjet. Měsíc se tak stal arzenálem samovyvíjejících se zbraní, které začaly mutovat a vytvářet

ze sebe čím dále tím více dokona křjší varianty. Je zcela samozřejmé, že jednotlivé státy musely počítat a takovým obratem. Předpokládalo se však, že technologický vývoj nových druhů zbraní bude pokračovat jen v hranicích sektorů jednotlivých států. Na Měsíci však zatím došlo ke splynutí ohromného vojenského potenciálu do jediného obrovského mechanismu. Člověk tento nekontrolovatelný rozvoj vojenské technologie řízené samoregulačními mechanismy sleduje zpovzdálí, z lůna své mateřské planety, bez jakékoliv možnosti do něho zasahovat.

Na zemi vzniklo podezření, že Měsíc může ohrozit Zemi. Člověk přece nemá rád, když se něco děje a on neví co. Ze Země jsou na Měsíc vysláni speciálně vyškolení vyzvědači, kteří se mají na vlastní oči přesvědčit o vzniklé situaci. Žádný z nich se však nevrátil zpátky na Zemi. Na Měsíc se nakonec vydá Ijon Tichý, hlavní hrdina Lemovy beletristické tvorby. Ijon Tichý odolá na Měsíci všem nástrahám, zažije zde spoustu příhod a konečně se vrací na Zemi. Zde se však ukáže, že byl na Měsíci podroben tajemnému zákroku, v důsledku kterého došlo k přerušení spojení mezi oběma polokoullemi jeho mozku. Ijon Tichý si neví rady sám se sebou a snaží se dozvědět se za každou cenu, jaké informace obsahuje ta část jeho mozku, se kterou se nemůže dorozumět. O tyto informace mají také zcela pochopitelně zájem nejrozznější politická a vojenská seskupení na Zemi. Román končí tím, že měsíční prach obsahující zminiaturizované produkty měsíční vojenské technologie, které si s sebou Ijon Tichý "přivezl" na Zemi, je příčinou rozpadu veškeré elektroniky na Zemi.

Román Fiasco je Lemovým opravdovým návratem do lůna jeho dřívejší beletristické tvorby, do lůna typické science fiction. Jeho románová fabule je přesvědčivou vizí tragické nemožnosti vzájemného poznání se dvou civilizací. Civilizace

planety Kvinta umožňuje Lemovi zobrazit takový vývoj společnosti, jaký předpokládá na Zemi. Centrem jeho pozornosti je Reaganova SDI, tedy politické, vojenské, technologické a ekologické aspekty "hvězdných válek".

Ke Kvintě dorazí kosmická loď ze Země právě v okamžiku, kdy dvě mocnosti na planetě - stejně jako na Zemi - přenášeli své vojenské konflikty do kosmického prostoru. Gigantické technologické vypětí nutné k dosažení tohoto "cíle" nejenže vyčerpalo obě mocnosti, ale bylo také příčinou snížení celé biosféry planety. Obyvatelé planety se ukrývají před nebezpečnými útoky z kosmu pod povrchem planety jak termiti v termi-
tišních. Když mocnosti dokázaly spáralyzovat rádiové spojení svého protivníka, satelitární systémy odříznuté od svých řídicích center se stávají pány sama sebe.

Celé napětí knihy se rodí z nejistoty, zda se pozemšťanům podaří navzdory svévoli "oborných" systémů planety navázat kontakt s jejich obyvateli. Pomocí vyspělejší vojenské technologie si loď pozemšťanů vynucuje přistání na planetě. Osudový vývoj situace však po několika banálních shodách náhod nakonec vede k fiasku - k odvetnému jadernému úderu pozemšťanů jako odpovědi na posádkou pozemské lodi předpokládané, ale ve skutečnosti neuskutečněné zničení pozemského výsadku na planetě.

Čtenba tohoto Lemova zatím posledního románu přináší opravdový požitek. Lem dovede mistrně zobrazovat vlastní hypotézy a modely krizových situací vyvíjejících se společenských systémů. Lem chce svého čtenáře přimět k nalezení vlastního pocitu radosti z myšlení, z didaktického poslání literatury. Vtážením čtenáře do své intelektuální hry chce Lem, jak sám tvrdí, "odstranit artikulační prázdnotu". Chce překonat propast dělící vědomí jednotlivce od odborného, laikovi nesrozumitelného jazyka soudobé vědy, která rozhoduje o naší budoucnosti.

LEM

Lemovo *Fiasco* obsahuje celou řadu opravdu vynikajících SF lahůdek. Ať již se jedná o brilantní popis způsobu cesty poselšťanů ke Kvintě /pomocí vědomě vyvolané "pulsace" černé díry/, do posledního detailu promyšlenou kombinaci známého /atomové zbraně/ a neznámého /umělý virus "Živící se" kovem/, či o popis tajemného lesu Birnam, ve kterém havarují obrovité, kráčivé mechanismy - diglatoři. A ještě něčím Lem své čtenáře *Fiascem* dokonale překvapil. *Fiasco* je dílo, které uzavírá pomyslný cyklus příběhů o pilotovi Pirxovi. V první části románu totiž Pirx zahyne, když se snaží pomoci svým ohroženým druhům. Později mu spěchá na pomoc jeho šák Fervis, který rovněž zahyne. Po mnoha letech jsou nalezeny zrušené zbytky těl zmizelých kosmonautů, ale pouze jeden z nich může být reanimován. Další vývoj situace svědčí o tom, že reanimovaným člověkem může být právě Pirx. Ale i tento zmrtvýchvatelný Pirx umírá podruhé a tentokrát již definitivně na Kvintě právě během závěrečného "fiaska".

Během četby obou nových Lemových příběhů prožívá čtenář opravdové nadšení, které je však přece jen trochu zkaleno malým rozčarováním. Lem se opět vrací po svých antibeletristických deklaracích /*Summa technologiae*, *Dokonalá prázdnota*, *Literatura XXI. století*/ k literárnímu ztvárnění svých názorů a domněnek, tedy k tomu, čím získal obdiv a uznání svých čtenářů. Lem jako by byl znechucen téměř nulovou odezvou své elitní esejistiky. Pozorný čtenář během četby obou románů zjišťuje, že Lem se opakuje, opakuje své dřívější nápady z *Rýmy* a některé své esejistické postřehy /např. ze *Sexplo-sion* z *Dokonalé prázdnoty*/, že Ijon Tichý již není tím Ijonem Tichým, na kterého byl zvyklý a že Lemovy úvahy by se přece jen více hodily do psychologického románu než do sagy o kosmickém prostoru. Všechny tyto Lemovy dílčí prohřešky vyznačuje jeho literární mistrovství /i když i to je misty přece jen trochu studené/ a opravdu závažné memento jeho pesimistické

vize vývoje zbrojení a nemožnosti vzájemného porozumění si dvou civilizací. Lem až příliš ostentativně demonstruje svou nevěru v člověka, v jeho schopnosti. Že by rozčarování z vlastních životních zkušeností ? Anebo mají Lemovy fiktivní představy v Míru na Zemi a ve Fiasku přece jen nějakou souvislost s naší současnou skutečností ? U Lema se nic neděje bez příčiny ! V každém případě Stanisław Lem opět přispěl dvěma literárními skvosty do pokladnice světové science fiction. Nezbývá než doufat, že to v žádném případě nebudou skvosty poslední.

Dittmar Chmelař

DVA NETVOŘÍ.

Stanislav Lem

Před mnoha a mnoha léty, uprostřed černé prázdnoty, na galaktickém poledníku, v samém centru hvězdného ostrova, se šestihvězdný sluneční systém nacházel. Pět jeho slunci samostatně kroužilo, šesté jednu planetu ze skal ohnivých a nebe jaspisového mělo. Na planetě do dokonalosti a nezměrné síly království Argentanů čili Stříbrných vyrůstalo. Uprostřed černých hor a bílých rovin jejich nádherná města Ilidar, Bizmalie a Sinalost se rozkládala. Nejnádhernějším městem Argentanů však byla Eterna, přes den jak modrý ledovec se lesknoucí, v noci jak nádherná hvězda zářící. Před meteory ji chránily zdi jak závěsy vypadající, jež účinně úderů venmírných dešťů tlumily. V samotném městě vystavovalo na odív svou krásu nepřeborné množství budov z chrysopasu a turmalínu zbudovaných, jak samotné zlato se na slunci třpyticích, stejně jako pohádková nádherná budov z turmalínu odlévaných, černějších než prázdnota kosmického prostoru. Nejnádhernější budovou v Eterně byl palác argentanů monarchů, podle vzorů negativní architektury postavený. Jeho stavitelé ani zrak ani mysl žádným způsobem ovlivňovat nechtěli. Byla to budova matematicky vymyšlená, bez stěn, bez stropu, střeš a stěh. V tomto paláci sídlil rod Energů, který vládl celé planetě.

Za panování krále Treopse Siderňané, čili Železní Azmej-
tí přímo z nebe království Argentanů napadli. Nádhernou, kovovou Bizmalii v okamžiku pomocí asteroidů v jedno ohromné pohřebiště přeměnili a mnoho dalších pohrom Argentanům způsobili. Až teprve mladý král Ilorak, polyarcha téměř vševědoucí, po poradě s nejmoudřejšími astrofyziky celou planetu systémem magnetických vírů a gravitačních děr obklopit přikázal. V těchto gravitačních a magnetických pastech čas tak zuřivě rychle běžel, že jakmile se v nich nějaký nerozvážný útočník ocítl,

okamžitě milión let uběhlo a útočník se v prach proměnil, aniž by jen třpyt bájných měst Argenčanů zahlédnout stačil. Neviditelné propasti času a magnetické záseky chránily planetu tak dokonale, že Argenčané mohli přejít do protiútku. Vyrázili tedy na Azmeju a tak dlouho její slunce paprskomety bombardovali, až v něm termojadernou reakcí zažehli. Slunce Azmejců se v supernovu proměnilo, která svým smrtícím žářem jejich planetu úplně spálila.

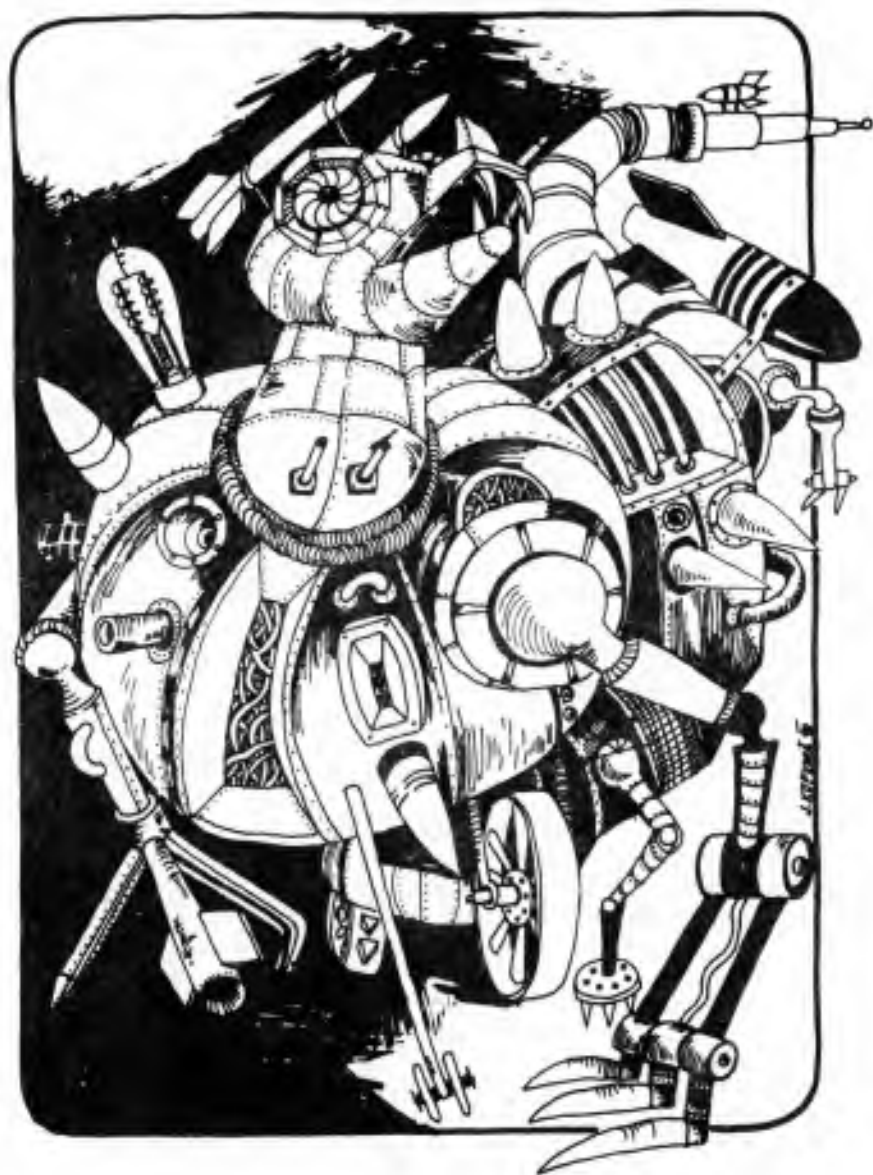
Klid, mír a blahobyt pak po této katastrofě u Argenčanů celé dlouhé věky panoval. Nepřerušila se rodová posloupnost panujícího rodu Energů. Každý Energ, vstupující na trůn, když se vládcem planety stal, scházel v den své korunovace do podzemí vymyšleného paláce a tam z rukou svého mrtvého předchůdce stříbrnou berlu vytahoval. Nebyla to obyčejná berla. Před tisíci věky byl do ní tento nápis vyryt : "Jestliže netvor je věčný, pak není. Jsou tedy dva. Jestliže nic nepomůže, pak mě rozbij!"

Nikdo v celém království, ani nikdo na dvoře Energů nevěděl, co tento nápis znamená. Od doby jeho vzniku již přilíží mnoho vody uplynulo. Teprve za panování krále Inhistona se to všechno změnilo. Na planetě Argenčanů se tehdy objevil neznámý obří tvor. Zpráva o jeho existenci se rychle po celé planetě rozšířila. Nikdo ho zblízka neviděl, každý, kdo se chtěl přesvědčit ož se jedná, se již nikdy nevrátil. Nikdo nevěděl, odkud se obr vzal. Starci vyprávěli, že se vylihnul z obrovských vraků a stěpď zvonů z osmia a tantalu, které zbyly z asteroidů rozbité Bizmalie. Starci také vyprávěli, že zlé síly, dřímsají ve velice starých magnetických zlomech a že v kovech jsou rovněž skryté proudy schované, které se za bouřek probouzejí a tehdy z plíživého škřípotu starých plechů a mrtvého pohybu kovových vraků na hřbitovištích měst argenčanských netvor vzniká, ani živý, ani mrtvý, který jen jedno doveče : rozsevat zkázu a smrt. Jiní naproti tomu tvrdili, že síla, kterou netvor vládne, ze zlých činů a myšlenek vzniká. Ty se v niklovém jádře

planety jak v dutém zrcadle odrážejí. Odtud k sobě kovové smetl poutají a děsivého netvora tak z nich vytvářejí. Vědci se smáli těmto pověstem, které pohádkami nazývali. Ať tomu bylo jakkoliv, netvor soustavně pustošil planetu. Zpočátku se vyhýbal větším městům. Napadal menší vsedlosti, ničíc je žárem bílým a liliovým. Když se později osmělil, bylo možné spatřit již ze samotných věží Eterny jeho obrovitý, podél horizontu se pohybující, kovově se lesknoucí hřbet.

Proti netvorovi byly vysílány celé výpravy. Kovový netvor však jediným svým výdechem zbrojnoše v obláčky páry proměňoval. Na všechny obyvatele planety padl strach. Král Inhiston pozval k sobě velemodrce, kteří den a noc přemýšleli o tom, jak zničit tajemného netvora. Po dlouhém a usilovném přemýšlení vyhlásili, že netvora může zničit pouze nějaké technické zařízení. Inhiston okamžitě nařídil, aby Velký Královský Kybernetik, Velký Árcidynamik a Velký Abstraktor spolu plány elektroboty nakreslili, který se pak vydá na netvora. Konstrukteři se však spolu dohodnout nemohli. Každý z nich měl svou vlastní představu o tom, jak by měl vypadat takový elektrorobot. Proto nakonec sestrojili tři elektroroboty. První z nich, Měděný, byl jako hora vysoký, plný mechanického rozumu. Celé tři dny bylo odléváno tekuté stříbro do jeho paměťových obvodů. Celou tu dobu byl Měděný elektrorobot lesem ležení obklopen a proud v něm jak ve stovce vodopádů hučel. Druhý elektrorobot, Rtuťový, byl robotem dynamickým. Jeho neobvykle rychlé reakce připomínaly změny tvarů oblaků, která se do větrného víru dostala. Třetího elektrorobota, kterého Velký Abstraktor po nocích podle tajemných plánů konstruoval, nikdo zatím neviděl a ne spatřil.

Kryž Královský Kybernetik dokončil své dílo a ležení strážná byla, obrovitý Měděný elektrorobot se protáhl, až se v celém městě krystalové stropy rozezvučely. Pomalu se zvedl na kolena, až se země zatřásla. Když se postavil, hlavou se oblohy

dotýkal, která mu ve výhledu bránila. Nahřál se tedy na takovou teplotu, až se mu mračna syčíc z cesty klidila. Třpytil se jak červené zlato. Jeho chodidla úplně probíjela kamenné kostky ulic. Měl dvojicí očí zažených a třetí v přilbici schovanou, kterou mohl skály propalovat. Udělal jeden krok, druhý a už byl za městem. Čtyři sta Argentaňů držíc se za ruce stěží jeho stopu obklopili, až příliš obrovitý úvoz připomínající. Odkud se jen dalo, z oken věží a obranných zdí, byl zrak Argentanů sledován jak pomalu k červánkům večerním směřuje, čím dále černější na jejich pozadí, až byl veliký jen jako normální Argentaň. To však byl již jen vidět od pasu nahoru, protože dolní část jeho postavy zakřivení planety zakrývalo.

Madeřila neklidná noc zbožného očekávání. Všichni čekali na ozvěny střetnutí, na rudou záři, ale nic se nestalo. Teprve nad ránem vítr děsivou ozvěnu velmi vzdálené bouře přinesl. A znovu nastalo na chvíli ticho. A pak náhle jako by tisíc slunci v jednom okamžiku na obloze vzplálo a na Eternu ohromné množství holidů ohnivých dopadlo, drtící paláce a pod troskami zdí tisíce Argentaňů pohřbívajíc. To se vrátil Měděný elektrorobot, kterého netvor na padrti rozsekal a zbytky jeho nad atmosféru vyhodil, odkud se ve formě smrtonosného měděného deště vrátili. Celou čtvrtinu královského města zničily. Hrozná to byla porážka. Celé dva dny a dvě noci z nebe tento měděný déšť padal.

Vydal se tedy na netvora druhý elektrorobot, Rtuťohlav Závratný, na první pohled nezničitelný, protože čím více ran dostával, tím odolnější byl. Rány ho nerozbíjely, právě naopak, konsolidovaly ho. Po přechodu pouště se Rtuťohlav dostal do hor, tam netvora vyslídil a z příkrého kamenitého srázu se na něho prudce spustil. Netvor ho v klidu očekával. Za obrovského rachotu se země a nebe zachvěly. Netvor se v bílou ohnivou stěnu proměnil a Rtuťohlav v černou tlamu, která ji pohltila. Netvor propálil Rtuťohlava, dostal se druhou stranou ven a znovu na něho udeřil, aniž by mu nějak újmu způsobil. Fialové blesky vzduchem létaly z oblak nad oběma válečnickými obry, aniž by

hřmotem doprovázeny byly. Tak silné srážky obou robotů byly, že ani hřmot slyšet nebylo. Netvor pochopil, že takovým způsobem ničeho nedosáhne. Všel proto do sebe zpátky veškerý svůj vnitřní žár, zploštil se, v obrovské Zrcadlo Hmoty se proměnil. Cokoliv se před něho postavilo, nikoliv svým odrazem se v něm odráželo, leč svou skutečností. Rtuňohlav spatřil sám sebe v zrcadle. I vyrazil do útoku a sám se sebou se do křížku dal. Nemohl však sám nad sebou zvítězit. Tři dny a tři noci takto sám se sebou zápasil. Jednotlivé údery ho tak zesílily, že se tvrdším než skála a kov stal, tvrdším než všechno, co není spodem Bílého Trpaslíka. Když do tohoto stadia tvrdosti došel, spolu se svým zrcadlovým odrazem se do planety propadl. Zůstala po něm jen trhlinka uprostřed skal, která se okamžitě začala vyplňovat ohnivě zářící, rubínovou lávou.

Třetího elektrorytife nikdo neviděl, když vycíhl do boje. Velký Abstraktor, Fyzikus Královský, ho ráno na dlani za město vyvedl, otevřel ji, foukl do ní a elektrorytif odletěl, pouze neklidem okolního povětří obklopený, bezhlučně, aniž by byl jen tušení stínu na slunci zanechal, jako by ho nebylo, jako by vůbec neexistoval. Ve skutečnosti ho bylo méně než nic. Nepocházel totiž z normálního hmotného světa, leč z antísvěta. Nebyl z hmoty, leč z antihmoty a vlastně ani z ní ne, spíše z možnosti její existence v takových zákoutích prostoru ukrytých, že jednotlivé atomy ho měly stejně, jako ledovce měly její zvadlá stébla na vlnách oceánů.

Třetí elektrorytif takto povětřím plaval, až na lesknoucího se netvora narazil, který jak dlouhý řetěz železného pohodi kráčet, ověšený pěnou z oblaků. Udeřil do jeho boku a zařekl v něm slunce, které okamžitě zčernalo a v nicotu se proměnilo, zničnými skálami, mračny, zkapalněnými kovy a povětřím vyjící. Třetí elektrorytif netvorem proletěl, obrátil se o znovu na něho udeřil. Netvor se schoulil do sebe, každým atomem svého děsnivého těla se chvějíc. Prudce bílým žářem zazářil, ale ten

okamžitě zpopelněn byl a jen prázdnou nicotou se stal. Zablýtl se tedy netvor Zrcadlem Hmoty, leč i to třetí elektrorytif Antihmot probil. Netvor pootočil svou nestvůrnou hlavu a elektrorytife tím nejtvrdším zářením, jaké kdy hmota vytvořila, zahrnul. Leč i to změklo a stalo se ničím. Netvor se zachvěl a bořic a drtic skály na kamennou mouku, se na rychlý útěk dal, zanechávajíc za sebou kaluže roztaveného kovu, hromady škváry a vulkanického prachu. Avšak nebyl sám. Do jeho boků neustále Antihmot narážel, rval ho, trhal na kusy, až se povětril dšsem zřásko. A netvor, na kusy roztrhaný, se s posledním zbytkem sil ke všem horizontům najednou plazil. Vítr jeho stopy zemetal tak dlouho, až netvor z povrchu planety zmizel.

Mezi Argentany vypuklo ohromné nadšení. Leč v tom samém okamžiku se zachvělo pohřebišť, které dříve bájnou Bismalií bylo. V místě, kde staré, pokroucené pláty plechu rzi prolezlých spolu s kadmiovými a tantalovými vraky siderijských lodí ležely, v místě, kde dosud jen vítr přebýval, hromadami železného žrotu se prohánějíc, se najednou náco pohnuło. Zajiskřilo se v kovových čalístech vraků vnitřním žářem změkklých. I pokryl se jejich povrch namodralými šupinami děsivého žáru a jaly se části vraků navzájem spojovat a svázet. Ze zmetů kovového odpadu se začal líhnout nový netvor, úplně stejný jako ten, kterého zničil třetí elektrorytif. Vichr, nicoru s sebou naseoucí, ho potkal a znovu vzplál ukrutný boj. A ze zbytků Bismaliie se začali líhnout noví netvoři. Argentanů se zmocnila hrozná úzkost, protože věděli, že jim hrozí neodvratitelná zkáza. Jejich panovník Inhiston si přečetl nápis do berly vyrytý, zachvěl se a pochopil, co má učinit. Roztříštil berlu stříbrnou, ze které drobný krystálek vypadl, jenž začal pást ohnivým písmem po obloze.

I vyjevil se zkušenému panovníkovi nápis ohnivý, jemu a královské radě, že netvor není svým pánem, ale představuje

vůli někoho jiného, kdož ho z neznámé dálky ovládá. Ohnivé písmo krystalu jim vyjevilo, že oni a všichni ostatní Argentinané jsou potomky bytostí, které tvůrci netvora před tisíci věky k životu povolaly. A byli tvůrci netvora nepodobní bytostem rozumem krystalovým, ocelovým a zlatolitým vybavených a všemu ostatnímu, co žije v kovu. Byly to bytosti, které ze slunečního oceánu vyšly a které stroje konstruovaly, jenž železnými anděly výsměšně nazývaly, protože je v ukrutném nevolnictví držely. Mechanické bytosti neměly dostatek síly k otevření vzpouře proti potomkům slunečního oceánu, utekly proto v ohromných lodích, prostoroplavy nazývaných, z domu nevole na nejvzdálenější hvězdné ostrovy. Tak vzniklo velké množství různých států a království, mezi kterými království Argentinů jak zrno pisku v poušti vypadá.

Bývalí páni mechanických bytostí však nezapoměli o svých poddaných, které vzbouřenci nazývají a po celém vesmíru je stále usilovně hledají. Kdekoliv, kde jakéhokoliv nevinného potomka prvního mechanického anděla objeví, ať je to u bílých nebo u černých slunci, na ohnivých nebo ledových planetách, vždy své ohromné síly a převahy využijí, aby onen útěk ztrestaly. Tak bylo, je a bude. Pro takto nalezené není jiné zachránky než tá, která činí tuto pomstu pustou a prázdnou - kromě nicoty.

Zhaslo ohnivé písmo krystalu. Důstojní šlechtici se zadívali do očí svého panovníka, které jako mrtvé byly. Dlouho mlčel Energ Nejvyšší, až to nevydrželi a zeptali se ho :

- Vládce Zeterny a Erysfeny, Ilídaru, Sinalostu i Arkapturie, vládcé větrů slunečních i měsíčních, promluv k nám !
- Ne slova, nýbrž činy potřebujeme. Poslední čin !

Zachvěli se členové královské rady Energů, leč všichni jednohlasně prohlásili : - Ty jsi to řekl !

- Nechť se stane, co se má stát !- řekl král.
- Nyní, když je již rozhodnuto, řeknu jméno bytosti, která to všechno způsobila. Slyšel jsem o ní, když jsem nastupoval na trůn.
- Je to člověk ?
- Ty jsi to řekl !

Inhiston se obrátil k Velkému Abstraktorovi :

- Konej svou povinnost !
- Slyším a vykonám !

Načež vypověděl Slovo, jehož vibrace spárami povětří do podzemí planety vstoupilo. A tehdy puklo nebe jaspisové a než se špičky hroutících se věží země dotkly, sedmasedmdesát argentských měst se otevřelo sedmasedmdesáti bělavými krátery. Uprostřed hroutících se kontinentů žhavým jádrem planety drcených zahynuli všichni Stříbrní. Slunce již nesvítilo na planetu, leč na chuchvalce černých mračen, které pomalu rozháněl vítr ~~ničoty~~. Prázdnota rozháněna paprsky tvrdější než skála se pak soustředila do jedné jediné, chvějící se jiskry, která za chvíli navždy zmizela.

Rázové vlny pak po sedmi dnech dorazily do místa, kde čekaly, černé jak noc, prostoroplavy tvůrců.

- Stalo se ! - řekl hlídající tvůrce netvorů svým společníkům.
- Království Stříbrných přestalo existovat. Můžeme vyrazit.

Temnota u zádi jejich lodí rozkvetla ohnivými květy. Tvůrci se vydali cestou pomsty. Vesmír je nekonečný a nemá hranic. Stejně nekonečně bezbřehá je také nenáviat tvůrců, která každou chvíli může i nás dosáhnout.

Z polštiny přeložil

Dittmar Chmelař

KOSA

Ray Bradbury

Cesta sa náhle končila. Celkom obyčajná cesta, zbiehajúca do údolia medzi holé kamenisté vršky a zelené dubiny, a potom pozdĺž nekonečného pšeničného lánu, osamelo sa rozkladajúceho pod slnečnými lúčmi. Vystupovala k malému bielemu domčeku, stojacemu na okraji poľa a tu sa jednoducho strácala, akoby už bola urobila čo mala, a teraz jej už nebolo treba.

Toto všetko už nebolo také dôležité, pretože práve tu vycedili posledné kvapky benzínu. Drew Ericson stúpil na brzdy, zastavil starý automobil a ostal v nom sedieť, mlčky si obzerajúc svoje veľké, silné ruky - ruky farmára.

Ozvala sa Molly, sediacia bez pohybu v kútiku, kam sa vtlačila:

- Asi sme zle odbočili na križovatke, pravda?

Drew prikývol.

Mollyine pery boli rovnako bezfarebné ako jej tvár a na potom amáčané tvári tvorili suchý pásik. Mala pokojný, bezvýrazný hlas.

- Drew, - povedala, - čo teraz budeme robiť, Drew?

Drew sa díval na svoje ruky. Ruky farmára, z ktorých studený, večne hladný vietor, ktorý sa nemôže nikdy nasýtiť dobrej, úrodnej pôdy, odvíal farmu.

Deti, ktoré spali vzaču, sa prebudili a vyliezli zo zaprášeného neporiadku betohov, uzlíkov, perín, šiat a podušiek. Ich hlavičky sa objavili nad okrajom operadla.

- Prečo sme zastavili, ocko? Majeme sa teraz? Ocko, to je strašné, ako sme hladní. Môžeme sa teraz najesť, ocko, tak môžeme?

Drew zavrel oči, lebo sa nechcel ďalej dívať na svoje ruky. Prsty jeho ženy mu priláhli na zapästie. Veľmi ľahko, veľmi jemne.

- Drew, v tom dome nám možno dajú niečo jesť.

Pery mu zbeleli.

- Čiže máme žobrať? - odsekol. - Doteraz sa nikto z nás takto neponížil. A ani sa neponíži.

Molly mu stisla ruku. Otočil sa a podíval sa jej do očí. Videl, ako sa na neho díva Suzy a malý Drew. Napäté svaly sa mu pomaly uvoľnili, tvár ochabla, stala sa prázdnu a akoby beztvorou - ako nejaká vec, ktorú tvarovali príliš dlho a príliš tvrdo. Vystúpil z auta a neisto, akoby bol chorý, či zle videl, vykročil po cestičke z domu.

Dvere naboli zamknuté. Drew trikrát zaklopal. Vnútri bolo ticho a biela záclonka na okne sa slabó pohybovala v ťažkom, rozpálenom vzduchu.

Uvedomil si to už na ceste. Uvedomil si, že v dome je smrť. toto ticho bolo ticho smrti.

Prešiel cez veľkú predsieň a malý, čistý salón. Nemyslel na nič, jednoducho nemohol. Hľadal kuchynu pudovo ako zviera.

A potom, zahľadiac sa do otvorených dverí, uvidel telo.

Starý muž ležal na čistej bielej posteli. Nebol mŕtvý dlho. Jeho tvár ešte nestratila svetlú umiernenosť posledného oddychu. Určite vedel, že umiera, pretože bol oblečený do nedeľných šiat, čiernych ponožiek a čistej bielej košele s čiernou viažankou.

Pri posteli, opretá o stenu, stála kosa. Starý muž zvieral v rukách svieži pšeničný klas. Zrelý klas, zlatistý a ťažký.

Drew vošiel po špičkách do spálne. Ovíal ho chládok. Zložil zaprášený, pokrčený klobúk a zastal pri posteli, dívajúc sa na starca.

Na poduške v záhlaví ležal papier. Asi preto, aby niekto prečítal, čo je na ňom napísané. Najskôr tam bola prosba o to, aby ho pochovali alebo uvedomili príbuzných. Drew sa s pokrčeným čelom dal do čítania, pohybujúc pritom бледými, vysušenými perami.

"Tomu, kto stojí pri mojej smrtelnej posteli.

Ja, John Burry, pri zdravom rozume a dobrej pamäti a nemajúc, pokiaľ mi je známe, nikoho na celom svete, odovzdávam a odkazujem túto farmu so všetkým, čo k nej patrí, prvému človeku, ktorý sem príde, bez ohľadu na jeho majetnosť a pôvod. Farma a pšenčné pole patria jemu, takisto kosa a povinnosti, čo s tým súvisia. Nech si toto všetko zoberie slobodne a s čistým svedomím - a nech si pamätá, že ja, John Burr, len odovzdávam, ale nevnučujem. To všetko podšiel tretieho dňa mesiaca apríla roku 1938 John Burr. Kyrie eleison!

Drew prešiel nazad cez celý dom a zastal vo dverách.

- Molly, - zavolať na ženu, - pod sem. Ale vy, deti, ostaníte v aute!

Molly vošla a on ju zaviedol do spálne. Prečítala si závet, podívala sa na kosu, pšenčné pole, vlniace sa za oknom pod horúcim vetrom. Jej бледá tvár zdrsnela, zahryzla si do pery a pritiskla sa k mužovi.

- To je všetko príliš krásne na to, aby sa tomu dalo veriť. Určite to nie je len tak.

- Máme šťastie, to je všetko, - povedal Drew. - Budeme mať prácu, bude jedlo, budeme mať strechu nad hlavou, ktorá nás uchráni pred nepohodou.

Dotkol sa kopy. Jagala sa ako polmesiac. Na jej čepeli boli vygravírované slová: "Moj vládca je vládca sveta". Vtedy mu to ešte nič nehovorilo.

- Drew, prečo on, - spýtala sa Molly, nespúšťajúc zrak z prstov starca, zovretých do päste, - prečo tak pevne zvierá v rukách ten klas?

No vtom spustili deti v predsieni krik a porušili tiesnivé mlčanie. Molly vstúpila do hrdla hrča.

Ostali bývať v dome. Starca pochovali na vršku, prečítali nad jeho hrobom modlitbu, potom zišli dole, upratali izby, vyložili auto, najedli sa, lebo v kuchyni bolo plno jedla. Prvé tri dni nič nerobili, len dávali dom do poriadku, dívali sa na pole a spali v pohodlných, mäkkých posteliach. Udivene sa dívali jeden na druhého a nemohli pochopiť, čo sa to deje. Jedla teraz každý deň a pre Drewa sa našli dokonca cigarety, tak si každý deň môže jednu vyfajčiť pred tým, ako si ľahne spať.

Za domom bola nevelká stajňa a v nej býk a tri kravy, a ešte našli studňu pred vysokými stromami, ktoré dávali príjemný chládok. Nad studňou bola postavená zrubová budova, v ktorej boli uložené zásoby hovädziny, bravčoviny a baraniny. Dvadsaťčlenná rodina by mala dosť potraviny na rok, či dva ba vari aj na tri. Bola tam aj maselnica, udiaren so syrami a veľké kovové kanvy na mlieko.

Na štvrtý deň ráno sa Drew probudil a poďíval sa na kosu. Vedel, že je načase, aby sa pustil do práce, pretože pšenica mu nekonečnom láne už dávno dozrela. Videl to na vlastné oči

a nemienil sa vyhnúť roboty. Stačí, že už beztak premárnil tri dni. Len čo zavialo ranným chladkom, vstal, zobral kosu, prehodil si ju cez plece a vydal sa do poľa. Pevne uchopil za násadu, spustil kosu a zakosil

Pole bolo veľmi veľké. Príliš veľké na to, aby si s ním poradil jediný človek. Napriek tomu sa s ním dokázal do Drewovho príchodu vysporiadať jediný človek.

Na konci prvého pracovného dňa sa vrátil domov, spokojne nesusúc kosu na pleci, ale tvár mal sadumanú. Nikdy dovtedy sa nestretol s takým podivným pšeničným poľom. Pšenica na ncm dozrievala v osobitných úsekoch, v každom zvlášť. Pšenica by sa nemala takto správať. Molly o tom nepovedal. Nepovedal jej ani o poli ani o tom ostatnom. Napríklad o tom, že pšenica začína hniť už o pár hodín po tom, ako ju skosil. Toto pšenica tiež nerobí. Toto ho však pramalo znepokojovalo, lebo jedla bolo aj bez toho dost.

Ráno pšenica, ktorú včera skosil a nechal hniť na zemi, vypadla z klasov, vypustila drobné korienky a vyhnala malícke zelené lístky. Opät začínala rásť.

Drew Ericson si poškrabal bradu. Veľmi rád by vedel, prečo a načo sa to všetko deje, a aký má on z toho osch, keď ju nemôže predať. Dvakrát denne vystupoval na vršek v tajnej nádeji, že sa pri hrobe niečo dozvie o poli. Díval sa nadol a videl ako veľa pody mu patrí. Pole sa rozprostieralo na tri míle smerom k horám a malo šírku okolo dvoch míľ. Na niektorých miestach pšenica vypúšťala prvé výhonky, na iných už bola safarbená do zlata, na tratiach bola sáete zelená a na čtvrtých ležala práve skosená jeho rukou. Starec mu však o tom už nič nepovedal, ved ležal tak hlboko, zakrytý vrstvou skál. Hrob bol pohrúžený v svetle, vetre a tichu. A Drew Ericson sa vydal nazad k poľu, aby zožieraný zvedavosťou, opät zobral do rúk kosu. Práca mu prinášala uspokojenie a bola pre neho nutnosťou. Nevedal by povedať prečo, ale mal ten dojem. Bola pre neho veľmi, veľmi potrebná.

Jednoducho nemohol dovoliť pšenici, aby ostala nepokosená. Každý deň dozrievala pšenica na inom mieste a raz, hlasno, hoci sa, samozrejme, k nikomu nenovite neobracal, prehlásil:

- Ak budem desať rokov takto žať pšenicu len čo dozrie, tak mi nevýjde ani dvakrát pracovať na tom istom mieste. Také veľké pole, až to nie je v poriadku. - Pokrútil hlavou. - A tá pšenica dozrieva príliš rýchlo. Práve toľko, aby som stačil za deň skosiť strelú a nechal len zelenú. A na druhý deň je zrelá ďalšia časť.....

Kosiť obilie, ktoré sa vzápätí menilo na hnilobu, bola až urážajúco nezmyselná práca. Koncom týždňa sa rozhodol, že niekoľko dní vôbec nepôjde do poľa.

Ostal v posteli dlhšie ako zvyčajne, započúvaný do ticha, ktoré vládlo v dome, ale to ticho sa vôbec neponášalo na tichinu smrti. Také ticho mohlo byť len tam, kde sa žije dobre a šťastne.

Vstal, obliekol sa a nenáhlivo sa naraňajkoval. Nechystal sa pracovať. Vyšiel, aby podojil kravy, vyfajčil v predstiení cigaru, pomotal sa po dvore, ale hneď sa vrátil nazad, aby sa spýtal Molly, čo chce vonku urobiť.

- Chcel si podojiť kravy, - povedala.

- No samozrejme, - odvetil a opät vyšiel na dvor. Kravy už čakaly kedy ich podoja, tak ich podojil a konvy odniesol do srubu nad studňou, ale v mysli mal niečo celkom iné. Pšenica.

Kosa.

Celé ráno presedel v zadnej predsieni a krútil si cigarety. Chlapcovi urobil ločku na hranie, potom ešte jednu pre Suzy, potom stíkol trochu masla, ale hlavu mu išla prasknúť od jednej neodbytnej myšlienky. Keď prišiel čas obeda, nemal chuť na jedlo. Stále sa díval na pšenicu ako sa chýňa, kolíše a vlní pod vetrom. Ruky sa mimovoľne ohýbali, prsty zvierali myslenú násadu, a keď potom opäť sedel na verande, boleli. Brušské prstov ho svrbeli a páliili. Vstal, utrel si ruky o nohavice, posadil sa, aby skrútil ešte jednu cigaretu, ale nepodarilo sa mu to, zakľal a odhodil tabak a papier. Cítil sa, akoby mu odrezali tretiu ruku, alebo odsekli z dvoch skutočných.

Počúval ako klasy v poli šepocú vo vetre.

Do konca dňa sa motal po dvore a po dome, premýšľal, či nevykopať zavlážovací kanál, ale v podstate celý deň myslel iba na pšenicu, na to, aká je zrelá a ako čaka, aby ju zožal.

- Nech sa prepašne!

Rozhodne vykročil do spálne a zložil kosu zo steny, na ktorej bola zavesená. Postál a stískal ju v rukách. Teraz sa uspokojil. Dlane ho prestali svrbieť a hlava ho už nebolela. Vrátili mu tretiu ruku a opäť sa stal sám sebou.

Zmenilo sa to v inštinkt. Tak tajemný ako blesk, ktorý zasahuje, ale nesprôsobuje bolesť. Musí kosiť každý deň. Obilie musí byť pokosené. Prečo? Je to nevyhnutné - a to je všetko. Zasmial sa a cítil zreteľne rukoväť kosi v svojich mohutných rukách. Potom, pchvzdajúc si, odišiel do poľa a urobil to, čo bolo treba. Čert to ber, veď na tomto pšeničnom poli nie je nič zvláštne, pravda? Skoro nič.

Dni ubiehali s pravidelnosťou poslušných koní.

Práca sa pro Drewa Ericsona stala suchou bolesťou, hladom a smädnou nevyhnutnosťou. Začal si niečo domýšľať.

Raz Suzya chlapec zobrali s radostným smiechom kosu a začali sa s ňou hrať, kým otec raňajkoval v kuchyni. Začul ich výskot, vyšiel von a zobral im kosu. Nekričal na nich, ale jeho výzor bol znepokojený. Potom zamykal kosu vždy ako sa vrátil z poľa.

Odchádzal kosiť každé ráno a nevymeškal ani deň.

Hore. Dolu. Nahor, dolu a do strany. A opäť - hore, dolu a do strany. Kosil pšenicu. Hore. Dolu.

Hore.

Myslí na starca a klas v jeho rukách.

Dole.

Myslí na neúrodnú zem, na ktorej rastie pšenica.

Nahor.

Rozmýšľal o tom ako rastie, ako nepochopiteľne sa striedajú zrelé a zelené miesta.

A nadol.

Rozmýšľal o ...

Pod jeho nohy ľahla vo vysokej žltej vlně skosená pšenica. Oblonka stmavela. Drew Ericson pustil kosu a skrčil sa, pritískajúc si ruky k bruchu. V očiach sa mu zatmilo a všetko navokolo sa bláznivo roztočilo.

- Miekoho som zabil! - vydýchol, dusil sa pritom a chytil sa

za hrud'. Padol na kolená vedľa čepelí kosa. - Koľko ľudí som už ...

Ohloha sa krútila ako belasý kolotoč na vídieckom trhu v Kansas. Bez hudby. Len v ušiach mu zvonilo.

Molly sedela za modrým kuchynským stolom a čistila zemiaky, keď vošiel, potkýnajúce sa a ťahal kosu za sebou.

- Molly!

Videl ju nejasne. V očiach mal slzy.

Molly zložila ruky a ticho čakala, kým pozbiera dosť síl, aby jej mohol povedať čo sa stalo.

- Pobal' veci, - prikázal jej Drew, hľadiac do podlahy.

- Prečo?

- Odchádzame, - povedal mdlo.

- Odchádzame? - spýtala sa.

- Ten starac. Vieš čo tu robil? To všetko je v tej pšenici a kose, Molly. Zakaždým, keď zanoriš kosu do pšenice, umiera jú tisíce ľudí. Ty ich kosiš a ...

Molly vstala, položila nož a odtiekla zemiaky bokom. V hlase jej zvučalo pochopenie.

- Dlho sme cestovali a málo jedli, pokým sme neprišli pred mesiacom sem, a ty si každý deň pracoval, si unavený ...

- Počujem hlasy, smutné hlasy, tam v poli. V obilí, - povedal. - Sepocú, aby som prestal. Prosia, aby som ich nezabíjal.

- Drew!

Ne počúval ju.

- Pšenica rastie tak čudne, divoko, akoby sa zbláznila. Ne-spomínam som ti to. Ale niečo s ňou nie je v poriadku.

Pozorne sa na neho podívala. Jeho oči hľadeli bez výrazu, ako modré sklička.

- Myslíš si, že som sa zbláznil? - spýtal sa. - Počkej, to ešte nie je všetko. Prebcha, Molly, pomôž mi, veď pred chvíľou som zabil vlastnú matku!

- Prestaň! - prikázala tvrdo.

- Odsekol som klas a zabil som ju. Zacytil som, že umiera. Vtedy som pochopil ...

- Drew! - Jej hlas, zlý a preľaknutý, ho ťiahol po tvári. - Mlč!

- Och, Molly, - zašeptal.

Rozplietol prsty a kosa s oengotom spadla na zem. Zdvihla ju a hrubo pohodila do kúta.

- Desať rokov žijem s tebou, - povedala. - Na obed sme často mávali len modlitby. A teraz, keď sa na nás usmialo šťastie, nedokážeš sa s ním vyrovnat!

Priniesla Bibliu a začala v nej listovať. Stránky šuštialy ako klasy v tichom vánku.

- Posad' sa a počúvaj, - prikázala mu.

Zvonka doľahol smiech - to sa deti hrali pri dome, v tieni veľkého duba.

Čítala a z času na čas zdvihla zrak, aby zistila, aký výraz sa rozprestiera na jeho tvári.

Od tej doby mu každý deň čítala z Biblie. Ale v strede týždňa sa Drew vydal do mesta na poštu, aby sa dozvedel, či nemá niečo v schránke "Doporučene". Čakal ho tam list.

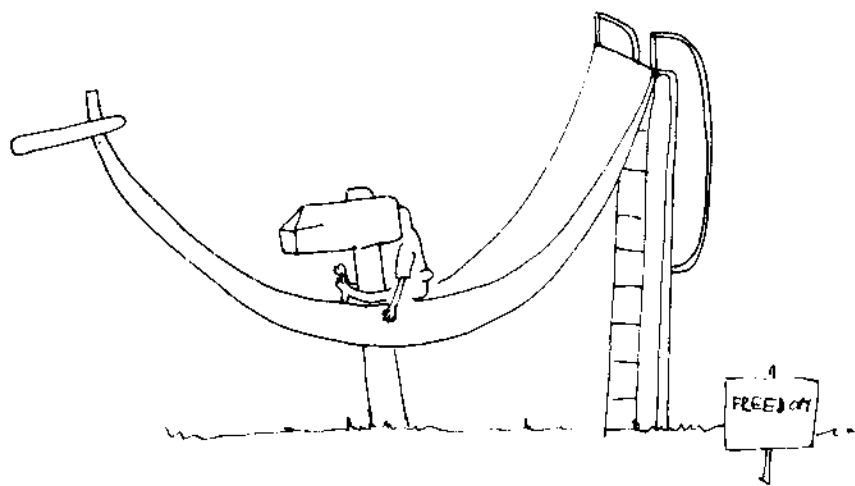
Domev sa vrátil ostarnutý o sto rokov.

Podal list Molly a ľahostajným hlasom jej povedal, čo v ňom je:

- Zomrela mama ... počas dňa, v utorok ... srdce ...

FARMA

GEORGE ORWELL

(ANIMAL FARM)

Pán Jones, majiteľ Veľkeho statku, zavierať na noc kurníky, ale bol prívelkým opitý, aby si spomenul, že má zavrieť aj horné dvere. V tancujúcom svetle lampáša prešiel taktovým krokom cez dvere, pred poslednými dverami domu zbadal z oňh žižmy, natlačil si pohár piva ze súdka, vypil ho a stavil sa do postele, v ktorej už chrápala pani Jonesová.

Len čo sa v spálni zhaslo, nastala vo všetkých hospodárskych budovách farmy hrava a ruch. Počas dňa sa rozchýrilo, že starý Majer, strakatý kanec, nesiteľ mnohých ocenení, mal podivný sen túto noc a že chce, aby sa s ním obeznámili aj ostatné zvieratá. Dohodli sa, že sa zídu pri veľkej sušiarňi, len čo pan Jones zaspi. Starý Majer (voleli ho tak odjakži-va, napriek tomu, že ho vystavovali pod menom Willingdomský fešák) mal na farme také vážnosť, že všetci boli ochotní prísť o hodinku spánku, len aby počuli, čo im chce povedať.

Vo veľkej sušiarňi, na akomsi vyvýšenom pódii, sa Majer pohodlne uvelebil na svojom ležovisku zo slamy pod lampou, ktorá visela na tráme. Mal dvanásť rokov a v poslednej dobe sa znamenite vykrmil, ale napriek tomu, že mu nikdy nevylomili spícičky, mal vzhľad veľkolepej svine, múdreho a dobrodúšneho výzoru. Čoskoro začali prichádzať ďalšie zvieratá a usadza-li sa podlh druhovej príslušnosti. Prví prišli traja psi - Bluebell, Jessie a Pincher, potom prasce, ktoré sa usadili na slamu bezprostred-ne pred pódium. Sliepky sa napchali na miesta pri oknách, holuby sedeli na hrade, ovce a kravy si ľhli za prasce a začali prežúvať. Päť fašných koní, Boxer a Clover, došli spoločne. Ľhli pomaly a veľmi opatrne kládli svoje ohromné kopytá, aby neublížili malým zvieratám, ktoré sa zavrtali do slamy. Clover bola veľká kobyla a materinský výzorom, ktorá sa blížila k strednému veku, ktorá po štvrtom zriebaní už nedokázala získať spať predochľú veľkosť. Boxer bol obrovský žrebec, silný ako dva priemerné ko-ne dohromady, vysoký nad sto osemdesiat centimetrov. Bielej príušek nad nezdranú mu dodával trochu prihĺbly výzor - iste, nebol až ako zväčší inteligentný, ale všetci si ho vážili pre jeho charakter a veľkú pracovitosť. Po kmeoch prišla Muriel, biela koza a semár Benjamin. Benjamin bol najstarším obyvateľom farmy a mal najhoršiu povahu. Ozýval sa jen zriedka, a ak aj niečo povedal, obyčajne to bola nejaká cynická poznámka - napríklad všetci poznali jeho výrok, že Boh mu dal chrbát, aby ho netýrali muchy, ale on že by radšej išť aj bez chvosta, aj bez much. Zo všetkých zvierat na farme bol jediný, ktorý sa nikdy nezamial. Keď sa ho opýtali prečo, odpovedal, že sa nemá čomu uniať. Napriek všetkému, aj keď to nepriznával, bol oddaný Boxerovi a oba dvaja zvyčajne strávili celý týždeň na malom pastvisku za ovocným sadom, mlčky sa pasúci bok po boku.

Kone si práve ľhli, keď krdlík kačiatok, ktoré prišli o matku, sa na-brauili do sušiarne, bezmelo pípali a pobiehali zo strany na stranu v sna-ke nájsť si miesto, kde by ich niekto nedemolizoval. Clover im svojou veľ-kou nohou upravila miesto, do ktorého sa kačičky napchali a hneď zaspa-li. V poslednej chvíli prepätie sa zdráhajúc a cmúľajúc kocku cukru, sa objavila Mollie, bláznivá a peknučká biela kobylka, ktorá ľahavala brú-ku pána Jonesa. Usadila sa vpredu a potriasala bielou hrivou v nádeji, že prilákne pozornosť na zapletený červený strapce. Posledná prišla mačka, ako obyčajne, mačla si najteplejšie miesto a nakoniec sa sošli-ila medzi Boxera a Clover. Tam tichučko priadla počas celej Majorovej re-či a v skutočnosti z nej nepočula ani slovo.

Keď sa už zhromaždili všetky zvieratá okrem Monesa, nasprostátého hav-rama, ktorý spal vo svojej brade nad poslednými dverami. Keď Majer videl, že sa všetci pohodlne usadili a očakávajú jeho reč, prečítal si hrdle a začal:

- Priatelia, už ste všetci poculi o tom neobyčajnom sme, ktorý som mal minulú noc. Ale o tom až potom. Najprv vám musím povedať niečo iné. Nemyslím si, priatelia, že tu s vami strávim ešte veľa času a vo svojom vnútri cítim, že ešte predtým ako zomriem, vám musím odovzdať svoje zkusenosti. Žijem už dlho, a keď som tak ležal vo svojom kŕctci, mal som veľa času na premýšľanie. Myslím si teda, že nežen hovoril o podstate života na tejto Zemi prinajmenej tak ako hociktoré iné zviera. O tom vám chcem povedať.

Aký je náš život, priatelia? Podívajme sa naň: je biedny, ťažký a krátky. Keď prideme na tento svet, dajú nám do valova len toľko, že ledva prežijeme. Ti, čo to dokážu, sú donútení drieť až do umoru. Keď prestaneme byť užitoční, okamžite nás zabijú s odporneou ukrutnosťou. Ani jeden živočích, ktorý dovršil rok života nepozná voľby čas a nevie, čo je to šťastie. Ani jedné zviera v Anglicku nie je slobodné. Život zvierat je bieda a utrčtie - to je objektívna skutočnosť.

Je však náš osud v súlade s prírodným poriadkom? Alebo je to preto, že naša úbohá vlasť nie je schopná zabezpečiť pre všetky tvory, ktoré v nej žijú, slušný život? Nie, priatelia, tisíckrát nie! Podnebie je tu výborne a úrodná anglická zem môže zabezpečiť hojnosť potravy pre oveľa väčší počet zvierat. Len naša farma by mohla uživiť tisíc koní, dvadsať kráv, stovku oviec - a všetci by mohli žiť tak pohodlne a dostojne, že by to preminulo hranice našej fantázie. Preto teda žijeme aj naďalej v biednych podmienkach? Preto, lebo všetky výsledky našej práce nám ukradnú ľudské bytosti. To je podstata všetkých našich problémov. Všetko je zahrnuté v jednom slove - Človek! Človek je jediný skutočný nepriateľ, ktorého máme. Odstraňuje Človeka a naveky zmizne základná príčina hladu a vyčerpávajúcej uriny. Človek je jediný tvor, ktorý spotrebováva, ale nevyrába. Nedáva mlieko, nezarába vajcia, je príslušný na ľhanie pluhu, pripomáľ, aby dolapil zajaca. A predsa je pánom všetkých zvierat. Zamestnáva ich a dáva im len minimum, aby zahynuli od hladu, ak by sa chceli vibúriť a ostatok si nechávajú. My obráťame podu, nás pot ju robí úrodnou, ale nikto z nás nemá viac ako svoju holú kožu. Vy, kravy, ktoré vidím pred sebou, koľko tisícov litrov mlieka ste dali za minulé rok? Čo sa stalo s tým mliekom, ktorým ste mohli vychovať toľko teliat? Každá kvapka prešla cez hrdlo našich nepriateľov. A vy, slepky, koľko ste za minulé rok zniesli vajec a koľko kureniec z nich vylietlo? Všetky ontine išli na trh, aby si Jones a jeho ľudia nashrňali peniaze. A ty, Clover, kde máš tie štyri žriebäta, ktoré si priviedla na svet a ktoré ti mali byť na starosť pomocou a radosťou? Každé predali skor, ako dovršilo rok života - už nikdy viac ich neuvidíš. Čo si dostala ako protiškodnotu za tvoje štyri úbožiacka a ťažkú prácu okrem biedneho obroku a miesta v nastali?

Ale ani takým biednym stvoreniam ako sme my nie je dovolené, aby dožili prirodzene svoj život. Rebovorím o sebe, lebo ja som jeden zo šťastlivcov. Mám dvadsiť rokov a mám vyše štyristo potomkov. Taký je prirodzený údel ovine, ale nakoniec ani jedno prasa sa nevyhne strašnému nozu. Vy, mladé prasce na výkrm, ktoré sadíte predo mnou, po roku každé z vás posledný raz zakvíči na bitúnku. Tá hroza čaká nás všetkých - kravy, svline, slepky aj ovce - všetkých. Ani kone, ani psov mečká lepší osud. V ten deň, keď tvoje silné svaly vypovedia službu, pošle Ťa, Boxer, pán Jones, ku žiarhovi, ktorý Ťa zabije a uvarí z teba potravu pre psov. A psov, keď ostarnú a stratia zuby, Jones utopí tak, že im privážde na krk tehlu a hodi ich do vody.

Nie je teda jasné, priatelia, že všetko utrčenie takohoto života vyplýva z tyranie ľudských bytostí? Len ak sa od nich oslobodíme, môže naša práca priniesť osok aj nám. Cez noc môžeme sa stať slobodnými. Čo tre-

ba urobíš? Nocou i dňom, telom i dušou, pracujeme na tom, aby sme zvrhli ľudskú rasu! Priatelia, tu je moja rada: Vzbura! Ja, samozrejme, neviem, kedy vypukne, možno za týždeň, možno za sto rokov, ale viem, verte mi, ako že mám slamu pod nohami, že pravda skor, či neskôr, bude slaviť víťazstvo. Zamyslite sa, priatelia, nad svojím životom a o všetkom, čo som vám povedal. A najdôležitejšie je, aby ste odovzdali moju výzvu tým, čo prídu po vás, aby sa budúce generácie bili za konečné víťazstvo.

Nezabudnite, priatelia, že musíte ostať odvážni až do konca. Nič vás nesmie zviešť z pravej cesty. Nepočúvajte nikoho, kto vám bude hovoriť, že človek a zvieratá majú rovnaké záujmy, že pokrok jedného značí napredovanie druhého. To všetko je lož. Človek sa stara jedine o svoje záujmy. Avšak medzi nami zvieratami panuje dokonalá jednota a dokonalé spojenectvo v boji. Všetci ľudia sú nepriatelia. Všetky zvieratá sú bratia.

Vtom nastal strašný lomoz a hluk. Bäte kým Major hovoril, vyľiezli zo svojich dier štyri veľké krysy a počúvali ho, sediace na skrížených nohách. Odrazu ich zbadali psy a potkany sa zachránili len tým, že sa bleskovo akryli vo svojich norách. Major podvihl paprčku a vyžiadal si ticho.

- Priatelia, - povedal, - totu sa musí vyriešiť. Sú neskrotené zvieratá, ako sú potkany, priatelia alebo nepriatelia? Dávam hlasovať: Sú potkany naši nepriatelia?

Okamžite sa hlasovalo a nadpolovičnou väčšinou sa uzniesli, že potkany sú priatelia. Nesuhlasili len štyria, traja psi a mačka, o ktorej neskôr vysvitlo, že hlasovala na obidve strany. Major pokračoval:

- Chcel by som vám povedať ešte niečo, vlastne chcem len zopakovať: Zapamätajte si navesky, že nepriateľstvo voči človeku a všetkému, čo mu patrí, je naša povinnosť. Kto má štyri nohy alebo krídla, je priateľ. A tiež si zapamätajte, že v boji proti človeku nesmieme uchrániť nič, čo mu je vlastné. Keď zvíťazíte, nesmiete si osvojiť jeho chyby. Nižšie živočích nesmie bývať v dome, spať v posteli, obliekať sa, piť alkohol, fajčiť, zhrnúť peniaze alebo obchodovať. To sú ľudské hriechy návyky. A to najdôležitejšie - žiadne zvieratá nesmie utláčať iné. Slabí či silní, mudri či prostí, všetci sme bratia. Žiadne zvieratá nesmie nikdy zabíjať iné zvieratá. Všetky sme rovné. A teraz, priatelia, vám porozprávam svoj sen z minulej noci. Ten sen vám nemôžem popísať. Snívalo sa mi ako bude vyzerať Zem, keď už nebude ľudí. Sen mi pripomenul niečo, na čo som už dávno zabudol. Pred mnohými rokmi, keď som bol ešte malé prasiatko, moja matka spolu s ďalšími krmíkmi často spievali strú piesen, z ktorej poznali len melódiu a prvé tri slohy. V detstve som tú melódiu poznal, ale teraz som ju už nedokázal vytiahnuť z pamäti. Ale minulej noci sa mi opäť pripamätala vo sne. Ba čo viac, náhle som si spomenul na slohy z tej piesne - slohy, ktoré boli iste zabudnuté už pred viacerými generáciami, a ktoré si zvieratá odpradávna spievali. Teraz vám zaspievam tú piesen, priatelia. Som už stray a hlas už nemám ako kedysi, ale keď vás naučím nápev, pojde vám to dobre. Volá sa "Anglické zvieratá".

Starý Major si prečistil hrdlo a zaspieval. Ako povedal, hlas mal ochraptený, ale spieval ešte dosť dobre a aj melódia bola rezká, slová hovorili toto:

Zvieratá anglické a írske,
zvieratá všetkých poludníkov,
čujte moju radostnú zvesť
o zlatej dobe, čo nám nastáva.

Skor či neskôr príde deň,
a tyrán človek bude zvrhnutý
a na plodných anglických poliach
sa budú prechádzať len štvornožci.

Nebude krúžok v našich nozdrach,
nebude jarmo ťažiť naše biele,
ostrohy naveky združavajú
a bič - akoby nikdy neexistovali!

Tú hojnosť si um nedokáže predstaviť:
sena, pšenica, jačmeň i zob,
štelina, hrach a krmná repa,
všetko bude naše až príde ten čas.

Zatrblietajú sa polia Anglicka,
čisté budú jeho vody,
svieži vetrik bude vŕšať
vtedy, keď dosiahneme slobodu.

Kvôli tomu dnu sa musíme všetci snažiť,
až skor než dojde, čo aj umrieme,
kravy, kone, hui aj moriaky
du boja! Každý nech beží k slobode!

Zvieratá anglické a irské,
zvieratá všetkých poludníkov,
počúvajte a rozširujte vyzvu
o zlatom veku, čo je pred nami!

Pieseň odusevňala zvieratá a ešte skor ako Major dokončil, pridali sa k nemu. Melódiu a zopár slov si zapamätali dokonca aj tí najhlúpejší a mudrejší, ako napríklad prasce, či psi, sa za niekoľko minút naučili celú pieseň naspamäť. A potom, po niekoľkých pokusoch, sa celou farmou nejdnotne ale svorne ozvala pieseň! "Anglické zvieratá", kravy bučali, psy zavýjali, ovce blúňali, kone erdžali a kačky kvakali. Tak sa odusevnili piesňou, že ju v kuse zaspievali päťkrát a možno by vyspevovali celú noc, keby im to nezarazil Jones.

Hurliavk pravdepodobne vyburcoval pána Jonesa zo sna, ten skočil z posteľe v presvedčení, že sa do dvora dostala liška. Schytil pusu, ktorá stála v kute späť a vystrelil do tmy. Broky sa zaryli do steny susiarne a zhromaždenie sa náhle prerušilo. Zvieratá sa rozbehli do svojich miest a stajní. Vtáci vyskakali na svoje bidlá, ostatní sa poukládali do slamy a o chvíľu už celá farma spala.

O tri dni neskôr starý Major pokojne vo sponku skončil. Zahrabili ho na konci ovocného sadu.

Bolo to koncom marca. Pčas nasledujúcich troch mesiacov sa rozmohla konspiračná činnosť. Majorov prejav tak zapôsobil na inteligentnejšie zvieratá na farme, že sa im otvoril nový pohľad na život. Nikto presne nevedel, kedy sa dočka Vzbury, ktoru predpovedal Major, nikto nemal dôvod domnievať sa, že sa to stane za jeho života, ale jasne cítili, že je v ich silach a že je to ich povinnosť pripraviť povstanie. Organizácia a prípravy spocívali, samozrejme, na svinách, ktoré boli všeobecne uznávané za najmudrejšie medzi zvieratami. Najhorlivejší medzi prasatami boli dvaja mladí kanci, ktorých pán Jones vykrmoval na predaj. Napoleon bol veľký berkshirsky kanec veľmi divokeho vyzoru, jediný svojho druhu na farme; nehovoril veľa, ale jeho názor si všetci cenili, pretože mal na všetko svoj vlastný názor. Snowball bol spoločenskejší ako Napoleon, zhovorivejší a s väčšou fantáziou, ale vedelo sa, že nemá jeho rozvahy. Všetky ostatné kurníky na farme boli určené na výkrm. Najznámejší spomrdzi nich

bol malý, tučný kronik Squealer s okrúhlymi lícami, žiarlivosťami očami a chrapiavým hlasom. Bol brilantný rozprávač a diskutár a keď prišla na pretras nejaká dôležitá téma, poskakoval raz na jednu, raz na druhú stranu a vrtel chvostikom, čo na všetkých pôsobilo najako presvedčujúco. Vrávalo sa o ňom, že dokáže čierne zmeniť za biele.

Táto trojica rozpracovala do podrobností učenie starého Majora a vytvorili myšlienkový systém, ktorý nazvali animalizmom. Niekoľko krát, keď pán Jones zaspal, usporiadali pri sušiarňu tajné zhromaždenia a vysvetľovali esťtutný principy animalizmu. Na počiatku marazili na klúposť a apatiu. Niektoré zvieratá hovorili, že vernosť pánovi Jonesovi je ich povinnosťou, ale tvrdili: "Pan Jones nás chráni. Keby ho nebolo, pomreli by sme od hladu". Iné zase kladli otázky ako napríklad: "Načo sa máme znepokojovať nad tým, čo bude po našej smrti?", alebo "Aktak či tak vypukne Vzbura, aký má význam či na tom budeme pracovať, alebo nie?", no a svine mali veľké problémy, aby ich presvedčili, že su to priechi duchu animalizmu. Najhlápejšiu otázku postavila Mollie, biela kobyľa. Jej prvá otázka Snowballovi znela: "A bude aj po Vzbure dosť cukru?"

- Nebude, - odvrkol stroho Snowball. - Na tejto farme nemožeme vyrábať cukor. Ale budeš mať seno a ovsu, koľko sa ti len bude žiadať.

- A dovolíte mi, aby som v hrive nosila zapletené stuhy? - pýtala sa ďalej Mollie.

- Priateľka moja, - odvetil jej Snowball, - tie stužky, ktorými si taká nadšená, su len znakmi otroctva. Nechápeš, že sloboda je cennejšia ako tie handričky?

Mollie sa opýtala ľahla, ale presvedčená nebola.

Svine museli podstúpiť ešte väčší boj, aby sa vysporiadali s kľamstvom, ktoré rozširoval skrotený havran Moses. Patril medzi osobitých miláčikov pána Jonesa, bol špehuň a donášač, ale aj veľký rečník. Tvrdil, že pozná tajomnú krajinu, nazývanú Sladká Hora, do ktorej sa po svojej smrti odobruť všetky zvieratá. Nachádza sa niekde hore, na nebi, o niečo vyššie ako sú oblaky, tvrdil Moses. V Sladkej Hore je každý deň v týždni nedela, je tam po celý rok dostatok čerstvej dateliny, na živých plotoch rastú kocky cukru a ľanové semenka. Zvieratá sa na Mosesa hnevili, lebo iba táral a nechcel pracovať, ale niektoré uverili v Sladkú Horu a svine sa museli dosť potrapiť, aby ich presvedčili, že také miesto neexistuje.

Najvernejšími žiakmi boli dva ľazné kone Boxer a Clover. Mali veľké problémy, keď potrebovali samostatne myslieť, ale keď už raz prijali svine za učiteľov, prijali takisto všetko, čo od nich počuli a rozširovali to ďalej medzi zvieratami. Boli na všetkých tajných zhromaždeniach a vždy prví začali spávať "Anglické zvieratá", pieseň, ktorou sa pravidelne zakončovalo zhromaždenia.

Ako sa ukázalo, k Vzbure doslo oveľa skor a oveľa ľahšie ako sa predpokladalo. Ako prísny hospodár bol pán Jones v minulých rokoch úspešným farmárom, ale v poslednom čase ho zastihli zlé dni. Postihli ho straty vo finančnom hospodarení a kvôli súdnym sporom a nakoniec sa pustil piť. celé dni zubal čas sediac na svojej ľajčiarskej stoličke v kuchyni, čítal noviny, pil a občas hodil Mosesovi kúsok chleba, namočený v pive. Námezdní robotníci zleniveli a kradli, polia boli zaburinené, na hospodárskych budovách sa rozpadali strechy, živé ploty boli prerastane a zvieratá boli slabo kŕmené.

Prišiel jún a bolo treba kosiť trávu. Na Ivana, bolo to v sobotu, odviezol pán Jones seno do Millingdonu a tak sa natrieskal u "Červeného leva", že sa domov vrátil až v nedeli naobed. Nádeníci rano podojili kravy a išli loviť zajace, ani oenakrmili statok. Keď sa vrátil, zaspal pán Jo-

nes na diváne v salóne, s "World News" na tvári. Zvieratá teda nikto neankrmil až do večera. Nakoniec to už nemohli vydržať, jedna krava vyvrátila vráta tajne a zvieratá sa rozbehli za potravou. V tej chvíli sa prebudil aj pán Jones. V nasledujúcej chvíli sa on aj so štyrmi pahlkami pustil mlátiť bičom na všetky strany. Hladné zvieratá to už nevydržali a hoci nič ešte nebolo dohodované, vrhli sa súčasne na svojich mučiteľov. Navrhli sa na Jonesa a jeho pomocníkov a začali ich napádať zo všetkých strán. Ľudia prestali byť páni situácie. Nikdy predtým sa nestreli s podobným správaním zvierat a tie znenazdajky zdivočené živočích, ktoré boli zvyknutí tŕčať a mlátiť podľa chuti, ich prestrašili tak, že úplne stratili rozum. Zanedlho sa prestali brániť a pustili sa na útek. Celá päťica bežala k hlavnej ceste a zvieratá sa vílzoslavne hnali za nimi.

Keď pani Jonesová videla cez okno čo sa deje, napochytro nahádzala zo pár vecí do platenej tašky a utekala z farmy inou cestou. Moses zoskočil zo svojej hrudy a hlasno kráčajúc sa pustil za ňou. V tom čase už vyhnať zvieratá Jonesa s pomocníkmi na cestu a zatvorili za nimi vráta. A tak, skor než si uvedomili, čo sa vlastne deje, úspešne završili Vzburuť Jones bo porazený a Hospodárska farma bola ich.

V prvých minútach nemohli zvieratá ani uveriť svojmu šťastiu. Najprv sa cvalom prehnali okolo farmy, aby sa presvedčili, že sa nekeď neukrýla ani jedna ľudská bytosť. Potom sa hnali nazad do hospodárskych budov, aby zničili posledné stopy Jonesovho panstva. Násilím otvorili truhlicu, ktorá bola v tajni; kruhy do nosa, plné obojky, reťaze, zakravené nože, ktoré pán Jones používal na kastrovanie kancov u beranov - všetko letele do studne. Na bromaču smetla, ktoré zapálili na dvore, leteli uzdy, náhubky a klapky na oči. To isté sa stalo s bičmi. Keď zvieratá videli, ako bič miznú v plameňoch, vyskukovali od radosti a Snowball hodil do ohňa aj stuhu, ktorými boli vyzdobované zo minulých čias konské hrivy a chvosty.

- Stúčky, - vyhlásil, - musíme pokladať za odznaky ľudí. Všetky zvieratá majú chodiť nahé.

Keď to počul Boxer, priniesol malú platenu čiapku, ktorá mu mala chrániť uši pred muchami a hodil ju na vatru.

Zvieratá čoskoro zničili všetko, čo im pripomínalo pána Jonesa. Nakoniec ich Napoleon zaviedol do skladu a každému prideli dvojnasobnú dávku žita a psem dal po dva sucháre. Potom sedemkrát, od začiatku do konca, zaspievali "Anglické zvieratá", ľhli si a vyspali sa ako nikdy predtým.

Ako zvyčajne, skoro ráno sa všetky prebudili, pripomenuli si, čo sa stalo a spolu sa pobrali na prácu. Na okraji pasienka bol malý briežok, z ktorého sa dal pozorovať väčší diel farmy. Zvieratá vybehli na vršok a v jasnom rannom svetle si prezerali okolie. Áno, bolo to ich - všetko čo okolo videli bolo ich! Pri tejto myšlienke začali od radosti a vzrušenia poskakovať a skákali do výšky. Vŕhali sa po zarosenej trávě, trhali sladkú trávku, vykopávali hrudy čiernej zeme a vychutnávali jej opojnú vôňu. Obzerali si všetko, čo patrilo ku farme, plné nemého údivu si prezerali polia, lúky, ovocný sad, jazero, kroviny. Mali pocit, akoby to nikdy predtým nevideli, dokonca ani teraz sa im nechcelo veriť, že to všetko je ich, len ich.

Vrátili sa do hospodárskych budov a v tichosti sa zastavili pred dverami Jonesovho domu. Aj ten im teraz patrila, ale boli sa do neho veľať. Napokon sa po dlhom váhaní osmelili Snowball a Napoleon, dŕhli do dverí a zvieratá vesli jedno po druhom, opatrne, vo strachu, aby sa niečo nestalo. Po spíčkach presli cez izby, neodvažujúc sa hovoriť hlasnejšie ako pošlepy, obzerajúci si so strachom nepredstaviteľnú nádhru a prepychy, posteľe s perinami a páperím, zrkadlá, pohovky vypoňatú konskou srsťou, bruselské tapety, litografiu kráľovnej Viktórie nad krbom v salóne.

ne. Práve, keď sa išlo dole schodmi, spozerovali, že im chýba Mollie. Pri návrate zistili, že ostala v najpohodlnejšej spálni. Z toaleného stolička pani Jonesovej stiahla strapec modrých stuh, prehodila si ich cez plecia a pojašene sa vrtela pred zrkadlom. Ostatní ju esto pokarhali a išli ďalej. Šunky, ktoré viseli v kuchyni, vyhodili von a spálili, a Boxer prerazil kopytom dno suda s pivom, ktorý stal pri stoličke. Ničoho iného v byte sa nedotkli. Na mieste sa dohodli, že byt zachovajú ako múzeum. Potom odhlasovali, že v nej nesmie nikdy bývať ani jedno zviera.

Po raňajkách Snowball a Napoleon opäť zvolali zvieratá.

→ Priatelia, - povedal Snowball, - teraz je pol siedmej a čaká nás dlhý deň. Dnes začneme s kosením trávy. Ale musíme urobiť aj niečo iné!

Teraz svine prezradili, že počas uplynulých troch mesiacov sa zo starých čítaniek, ktoré patrili dávom pána Jonesa, a ktoré vyhodili do smeti, naučili čítať a písať. Napoleon poslal po plechovicu s čiernou a bielou farbou a viedol všetkých k hlavným vrátam, ktoré viedli na cestu. Tam Snowball (ktorý najlepšie písal) vzal štetec a na horný časť napísal cez povodný nápis Hospodárska farma nový názov Zvieracia farma. To malo byť odteraz meno farmy. Potom odišli k hospodárskym budovam, Snowball a Napoleon poslali po rebrík, ktorý opreli o zadnú stenu veľkej sušiarne. Vyšlo najavo, že za ulynulé tri mesiace dokázali svine zhrnúť všetky princípy ani-malizmu do Sedem príkazní. Týchto Sedem príkazní sa teraz rozhodli napísať na stenu a tie budú tvoriť neperušteľný zákon, podľa ktorého teraz musia žiť všetky zvieratá na Zvieracej farme. S malými problémami (preto-že pre svini nie je jednoduché udržať na rebríku rovnovahu) vylázoal Snowball nahor a usadil sa, zatiaľ čo niekoľko priečok pod nim držal Squealer plechovicu s farbou. Na stenu, pretretú dehtom, napísal veľkými písmenami Sedem príkazní, tak aby sa dali čítať aj zo vzdalenosti tridsať metrov. Príkázania hlásali toto:

SEDEM PRÍKÁZÍ

1. Kto chodí po dvoch nohách, ten je nepriateľ.
2. Kto chodí po štyroch alebo na krídla, ten je priateľ.
3. Ani jeden živočích nesmie nosiť odev.
4. Ani jeden živočích nesmie spať v posteli.
5. Ani jedno zviera nesmie piť alkohol.
6. Ani jedno zviera nesmie zabiť nijaké iné zviera.
7. Všetky zvieratá sú si rovné.

Všetko to bolo vypísané veľmi starostlivo a okrem toho, že "priateľ" bolo napísané ako "priateľ" a jedno "s" bolo napísané naopak, všetko ostatné bolo úplne správne. Aby pomohol iným, prečítal Snowball všetko nahlas. Všetky zvieratá prikývli na znak súhlasu a bystrejšie medzi nimi sa začali učiť Príkázania naspamäť.

→ A teraz, priatelia, - povedal Snowball, odhadzujúci štetec, - ideme kosiť seno! Teraz je to pre nás otázka cti, či zvezieme seno skor ako to dokázal Jones a jeho robotníci.

Ale v tom okamihu tri kravy, na ktorých už dlhšie bol badač určitý nepokoj, začali hlasno bučať. Necoli podojené už dvadsaťštyri hodín a veme-ná im išli pomaly prasknúť. Po krátkom premyslení dali svine priniesť ved-rá a pomerne úspešné kravy podojili, dobre sa vysporiadajúc aj s týmto pra-blémom. Čoskoro tu stálo päť vadiet s hustým, penistým mliekom, na ktoré väčšina zvierat hľadela s veľkým záujmom.

zvyčajným. Zvieratá českého zistili, že nie je možné najstí mačku, keď sa bolo treba pustiť do práce. Nebolo jej po celé hodiny, ale objavila sa vždy na krmenie, alebo večer, keď sa práca skončila. Ale priadla tak oddane a vždy mala také výborne ospravedlnenie, že jednoducho nebolo možné podozrievať ju zo zlých úmyslov. Starý Benjamin, somar, sa po Vzbu-re ani trochu nezmenil. Svoju prácu však vykonával rovnako usilovne a zaľato ako za Jonesových čias, nikdy sa neulieval, ale ani sa nehnuť prvý do mimoriadnych robôt. O Vzbuře a jej výsledkoch sa nikdy nevyjadroval. Keby sa ho spýtali, či je teraz, po Vzbuře, šťastnejší, určite by odpovedal:

- Somár je žijú diho. Nikto z vás nevidel mŕtvého somára, - a ostatní sa museli uspokojiť s týmto tajomným výrokom.

V nedeľu sa nepracovalo. Snobáky boli bodliu neskôr ako zvyčajne a potom sa sviatovalo. Najprv sa vztýčovalo zástava. Snowball vyprádal v komore starý zelený obruš pani Jonesovej, na ktorý bielou farbou namazoval roh a kopyto. Zástava má preto zelenú farbu, vysvetľoval Snowball, že predstavuje zelené anglické lúky, zatiaľ čo roh a kopyto označujú budúcnosť Zvieracej Republiky, ktorá vznikne, keď bude ľudská ruka definitívne zvrhnutá. Po vztýčení zástavy sa zvieratá zhromaždili pri veľkej sešiarňi na valné zhromaždenie, ktorý sa volal Zasedanie. Tu sa plánovala práca na budúci týždeň, debatovalo a schvaľovala uznesenia. Uznesenia vždy predkladali svine. Ostatné živočchy sa naučili hlasovať, ale nijako sa im nedarilo dosiahnuť, aby aj sami niečo navrhli. V diskusiách boli najaktívnejší Snowball a Napoleon. Ale bolo zaujímavé, že sa nikdy nezhdli. Ču jeden z nich navrhol, druhý to okamžite napadol. Bokonca, aj keď sa vyskytlo sľečo, čomu nikto nemohol protirečiť - napríklad, keď sa mali vyčieniť pasienky za sdom pre zvieratá, ktoré už viac nemohli pracovať - vypukla búrlivá debata o tom, ed akaj doby sa majú určit druh zvierat práve na oslobodenie z práce. Zhromaždenie sa vždy zakončilo piesňou "Anglické zvieratá a odpoľudnie bolo určené na odpocinok.

Pracse si v skladisti zriadili hlavný stan. Z kníh, ktoré objavili v dome, študovali podkúvanie, tenarčinu a iné užitočné veci. Snowball sa tiež zaoberal organizovaním zvierat, a ako to nazýval, Zvieracím výborom. Tu bol neúnnavný. Pre sliedky zorganizoval Výbor pre výrobu vajec, bravom zriadil Ligu čistých chovstov. Výbor pre prevychovu divokých bratov sa zaoberal krotením potkanov a zajacov, ovce mali hnutie za bielu vlnu, a bolo ešte mnoho veľkijakých iných výborov a popri tom organizoval aj kurzy na vyučovanie čítania a písania. Tak či onak, tieto projekty postihol nezdar. Napríklad, pokusy o krotenie zlyhali už na začiatku. Nezkroté živočchy sa chovali ako predtým a len využívali veľkodušnosť. V práci výboru pre krotenie divých zvierat sa zúčastňovala aj mačka, ktorá sa niekoľko dní veľmi aktívne snažila. Jedného dňa ju videli ako sedí na streche a niečo hovorí vrabcom, ktorí boli mimo jej dosah. Novorila im, že teraz sú všetky zvieratá bratia, a že každý vrabec, ktorý si to želá, si môže sadnúť na jej labku, ale vrabci ostali na svojich miestach. Kurzy čítania a písania však mali veľký úspech. Do jesene dosiahli takmer všetky zvieratá na farme určité úspechy.

Svine ovládali čítanie a písanie už veľmi dobre. Psi sa dosť dobre naučili čítať, ale nezaújímalo ich nič okrem sledných príkazní. Koze Marielli čítalo trochu lepšie ako psi, a niekedy navečer čítala zo zdurapov novín, ktoré sa našli na smetisku. Benjamin čítal tak dobre ako hčiktoré prasá, ale nijako nedával svoju schopnosť naľavo. Novorieval, že na-keľko vie, neexistuje nič, čo by stálo za to, aby sa to dalo čítať. Clover sa síce naučila celú abecedu, ale nevedela skladáť písmená do slov. Bazax sa nemohol dostať ďalej ako po písmene U. Svojim veľkým kopytom na-

písal do prachu A, B, C, D a so zloženými úsmi, potriasajúc hrivou, pokúšal sa zo všetkých síl spomenúť si, čo za tým nasleduje, ale nikdy sa mu to nepodarilo. Iste, určite by sa naučil aj E, F, G a H, ale zároveň by zabudol A, B, C a D. Nakoniec sa uspokojil s prvými štyrmi písmenami, ktoré si pre osvieženie pamäti raz-dvakrát denne napísal. Moilla sa nechcela učiť, s výnimkou ústnych písmen, ktoré tvorili jej meno. Peckiadala z vetvičiek svojej mamy, ozdobila ho rozár kvetmi a obdivovala svoj vytvor.

Židame iné zviera na farma sa nedostalo ďalej ako ku písmenu A. Tak sa stalo, že hlúpe zvieraťá ako ovce, kačky a sliepky sa nedokázali naučiť naspamäť Sedem príkazní. Po dlhom rozmyšľaní Snowball zistil, že sa možu zhrnúť do jediného zákona, ktorý znel: "Štyri nohy - dobre, dve - zle". To teda vyjadrovalo základný princíp animalizmu. Ten, kde sa to dobre naučí, bude uchránený pred vplyvom ľudí. Spociatku síce viacko namietali, že aj oni majú len dve nohy, ale Snowball im dokázal, že to tak nie je.

- Vtáčie kridla, priatelia, - povedal im, - je orgán slúžiaci pohybu a nie eviňadaniu vecí. Preto teda pozeráť na kridla tak ako na nohy. Tym, čím sa odlišuje človek od nich, sú ruky, nástroj, ktorým páse zle.

Nepovedal nič viac, len dodal:

- Zaveď deti k autu a vezmi jedlo na cestu. Ideme do Kalifornie.

- Drew ... - začala Molly, nepúšťajúc list z rúk.

- Samu vieš, - prerušil ju, - že na takejto pôde by mala rásť úbohá pšenica. Ale pozri sa, aká je! Nepovedal som ti všetko. Dozrieva po častiach, každý deň dozrieva len malá časť. To nie je v poriadku. A keď ju skosím, hnije! Ale už na druhý deň ráno znova vyháňa mladé obilie, znovu začíná rásť. Ten týždeň, keď som v utorok kosil, mal som pocit, akoby som zasiahol vlastné telo. Počul som ... akoby ktosi skríkol. Celkom ako ... A dnes ten list.

- Ostaneme tu, - povedala.

- Molly!

- Ostaneme tu, kde máme istý kúsok ohňa a strechu nad hlavou, kde môžeme žiť ako ľudia, a môžeme tu žiť dlho. Nechcem ďalej moriť deti hladom, počuješ? Už nikdy!

Za oblokom sa belasela obloha a slnko nazrelo do tmotnosti. Pokojná Mollyina tvár bola z jednej strany v tieni, ale akoby na osvetlenej strane sa zablysklo hnevliivým modrým zábleskom. Stýril, či päť kvapiek stihlo narásť, trblietajúc sa na slnci a padlo na zem. Potom si Drew vzdychol, hlboko, beznádejne, unavené. Prikývol, ale nezdvihol zrak.

- Tak dobre, - súhlasil. - Ostaneme.

Netozhodne zdvihol kosu. Na kove čepele neočakávane jasne zažiarili slová: "Moj vládca je vládcom sveta!"

- Ostaneme ...

Ráno išiel pozrieť starcov hrob. Zo stredu hrobu vyrastal jediný mladý výhonok pšenica, z toho istého kľasu, ktorý držal starec pred päť týždňami, len opäť narodený.

Oslavil starca, ale nedostal odpoveď.

- Celý život si pracoval na poli, pretože tak bolo treba a raz si narazil na klas vlastného života. Zostal si ho. Odišiel si domov, obliekol si si nedelňný oblek, srdca sa ti zastavilo a ty si zomrel. Bolo to tak, pravda? A pôdu si odovzdal mne, a keď zomriem aj ja, budem ju musieť odovzdať niekomu ďalšiemu.

V Drewovom hlase zaznel strach.

- Koľko sa to už takto odohráva? A nikto na celej zemi nevie o tom poli, ani o tom, na čo slúži - to vie len ten, kto drží v rukách kosu?

Odrazu sa cítil ako starec. Celé údolie sa mu zdalo starodávne ako múmia, zatajené, vyschnuté, prizračné a obrovské. Keď po pláňach zeme sa ešte prehánali Indiáni, toto pole už dávno existovalo. Tá istá obloha, ten istý vietor, tá istá pšenica. A pred Indiánmi. Nejaký predhistorický človek, divoký a chlpatý, prikrčený sa vyberal kosiť obilie hrubou drevenou kosou ...

Drew sa vrátil k robote. Nahor a dole. Nahor a dole. Posadený myšlienkou, že vládne to u t o kosou. On sám, osobne. Toto vedomie sa na neho navlilo šialenou, všetko zavaľujúcou vinou - pocit moci a hrôzy súčasne.

Nahor! moj vládca! Nadol! Vládca sveta!

Musel sa zmieriť so svojou prácou a pristupovať k nej filozoficky. Veď vlastne si len odrábал stravu a bývanie pre ženu a deti. Po všetkých tých rokoch majú právo na dôstojné bývanie

a dobrú stravu.

Nahor a dole. Každý klas je život, ktorý on sám starostlivo a presne podsekáva. Ak si to presne vyrába - podíval sa na lán, - tak potom on a Molly a deti môžu žiť večne.

Musi nájsť miesto, kde rastú klasy Molly, Suzy a malého Drewa, a tie nikdy neskosia.

A odrazu pocítil, ako keby mu to niekto pošepol: to sú oni. Priamo pred nim.

Ešte jeden rozmach a bol by ich skosil.

Molly, Drew, Suzy. Bezpochyby to boli oni. Chvejúc sa spustil na kolena a prezeral si klasy. Na ohnat boli teplé.

Až si vzdychol od úľavy. Ale čo, keby ich nevedomky bol odsekol? Nadýchol sa, vstal, všal kosu, odstúpil od poľa na bezpečnú vzdialenosť a dlho stál, nespúšťajúc z neho zrak.

Molly sa veľmi zadivila, keď sa vrátil domov skôr ako zvyčajne a bez akéhokoľvek dôvodu ju poboskal na líce.

Po obede sa ho Molly spýtala:

- Ty si dnes skončil skôr? A čo pšenica, stále ešte hnije hneď ako ju skosiš?

Prikývol a naložil si ešte mäso.

- Mal by si napísať tým, čo sa zaoberajú poľnohospodárstvom, aby sa na to prišli pozrieť, - povedala.

- To nie, - odvetil.

- Ja som ti to len navrhovala, - bránila sa.

Jeho zreničky sa rozšírili.

- Budem tu musieť zostať až do smrti. Nikto okrem mňa nedokáže pracovať s tou pšenicou. Odkiaľ majú vedieť, kde treba kosiť a kde sa nesmie? Veď oni môžu začať žať na nesprávnych miestach.

- A ktoré sú tie nesprávne miesta?

- Ale - nijaké, - odpovedal a pomaly prežíval sústo. - Nie je dôležité aké a ktoré tu sú.

Nahnevane buchol vidličkou do stola.

- Kto vie, čo by ich mohlo napadnúť, tých chlapíkov a vládného oddelenia! Čo keby im prišlo na um preorať celé to pole!

Molly prikývla.

- Keby to bolo potrebné, - povedala. - A potom by sa mohlo pole osiať opäť, ale kvalitným osivom.

Ten obed nedojedol.

- Mŕkákmu úradu písať nebudem a nikomu ani nedovolím, aby pracoval na tom poli. Ako som povedal, tak bude! - vyhlásil a vybehol z miestnosti a s lomozom zacapil dvere.

Vyhol sa tomu miestu, kde po slnkom rásli životy jeho ženy a detí a zašiel kosiť na vzdialený koniec poľa, o ktorom vedel, že je pre nich bezpečné.

Práca sa mu však znepáčila. Za hodinu zistil, že priniesol smrť trom svojim dobrým známym v Missouri. Prečítal si ich mená na srezaných stebľách a už nemohol pokračovať v práci.

Zavrel kosu do grubu a schoval kľúče. Čo sa týka jeho, skončil s kosením raz navždy.

Večer sedel na verande, fajčil fajku a rozprával deťom rozprávky, aby počul ako sa smajú. Ale tie sa skoro nasmiali. Vyzerali unavené, ťudne, boli akoby vzdialené - akoby neboli jeho.

Molly sa sťažovala na bolesti hlavy, bezcieľne sa túlala po dome, zavčasu si ľahla spať a tuho zaspala. Aj to bolo čudné. Zvyčajne si rada posedela dlhšie a jej jazyk pracoval bez prestávky.

V mesačnom svite vyzeralo pole ako more so vzdúvajúcimi sa vlnami.

Túžilo po kosení. Niektoré časti bolo treba okamžite pokosiť. Drew Ericson sedel, nemo prehltal sliny a snažil sa nedívať sa na pole.

Čo sa stane so svetom, ak už nikdy nevýjde do poľa? Čo sa stane s tými, čo už dozreli pre smrť, s tými čo čakajú na príchod kosey?

Počkame a uvidíme.

Molly ticho dýchala. Sfúkol lampu a ľahol si, ale nemohol zaspáť.

Počul vietor v klasoch a jeho ruky túžili po práci.

O polnoci precitol a zbadal, že ide do poľa s kosou v rukách. Ide v polospánku, ako námesačník, ide a má strach. Nepamätal si ako otvoril zrubový prístrešok a vzal kosu. Teraz je však tu, ide v svite mesiaca a rozhrna obilie.

Uprostred klasov stretával mnoho starých, unavených, prosiacich o večný sen. Dlhý, pokojný, hlboký sen.

Kosa ho ovládla, prirástla mu k dlaniam a postrkovala ho vpred.

S veľkou námahou sa mu jej podarilo zbaviť. Hodil ju na zem, ušiel obďaleč medzi husté klasy a klesol na kolenná. - Nechcem viac zabíjať, - prosil. - Ak budem kosiť ďalej, budem musieť zabíť Molly a deti. Nežiadať to odo mňa.

Ale z oblohy žiarili len hviezdy.

Za svojím chrbtom začul hluchý, nejasný zvuk.

Niečo podobné živej bytosti s červenými rukami sa vztyčilo nad vrškom, olíznuč hviezdy. Do Drewovovej tváre sa oprel vietor. Priniesol so sebou iskry a hustý čadivý zápch požiaru.

Dom!

Drew sa so vzlykaním, pomaly a bez nádeje, postavil, nepúšťajúc zrak z veľkého požiaru.

Biely domček a stromy okolo sa topili v súvislom, zúrivom víchre revúceho ohňa. Z ohňa sa nieslo praštanie, rachot a hluk.

Zvnútra domu nebolo počuť nijaké prenikavé výkriky, nikto nepobiehal vonku, nikto nekričal.

- Molly! Suzy! Drew! - skríkol.

Nikto neodpovedal. Pribehol tak blízko, až mu choreli vlas-y a koža mu začínala praskať a zkrúcať sa ako horiaci papier, premieňajúc sa na lámavé svitky.

- Molly! Suzy!

Zatiaľ ohen radostne hodoval na svojej obeti. Drew snáď desaťkrát obehol dom a pokúšal sa dostať dnu. Potom si sadol, vystavujúc ňalo spaľujúcej žiare a čakal dovtedy, kým sa s rachotom nezrútili steny, ktoré zdvihli oblaky jiskier, kým sa nezrútili posledné trámy, pochovávané pod vrstvou opadanej omietky a zuhoŕnatého dreva, pokým sa samotný plameň nezadusil v hustom dyme. Pomaly prichádzal úsvit nasledujúceho dňa. Nič nezosvalo okrem uhliakov pokrytých popolom a slabó tlejúcich ohorkov tráv.

Drew, nevšímajúc si páľavu rozvalín, vkročil na spálenište. Bola ešte príliš veľká tma a nedokázal ešte rozlíšiť, čo je okolo neho. Na spotenej koži hrdla sa mu mihali červenkasté odlesky. Stál tu ako cudziniec, ktorý sa dostal do novej nezvyčajnej krajiny. Tu je kuchyňa. Zuhoľnatené stoly, stoličky, železná pec, skrinky. Tu je predsien. Tu je obývacia izba a tu zase bola spálňa, kde ...

Kde ešte stále bola živá Molly!

Spala uprostred popadaných stropných trámov a na do červená rozpálených perách z matracov a železných prútov postele.

Spala, ako by sa nič nebolo stalo. Malé biele ruky, natiahnuté pozdĺž tela, boli zasypané iskrami. Tvár dýchala pokojným snom, hoci na líci jej tlela latka.

Drew stuhol, neveriac vlastným očiam. Ležala uprostred dymiacich ostatkov na žiariacom lôžku z rozpálených zvyškov a na pokožke nemala ani škrabanec a jej hrud sa zdvíhala a klesala.

- Molly!

Je živá a pokojne spí napriek tomu, že sa zrútili steny, že sa na ňu preboril strop a všetko navokolo bolo zachvátené plameňom.

Na jeho topánkach začínala dymiť koža, pokým sa predieral cez dymiace rozvaliny. Mohol by si spáliť podrážky a nezbadal by ...

- Molly ...

Sklonil sa nad ňou. Nehýbala sa a nepočula. Neodpovedala. Kezomierala, ale ani nežila. Jednoducho ležala tam, kde ležala, oheň ju obklopoval, ale neubližil jej, nič jej nedokázal urobiť. Plátaná nočná košela bola nepoškodená, hoci poprútená popolom. Gaštanové vlasy sa rozprostierali po žeravých uhlíkoch ako po poduške.

Dotkol sa jej líca. Bolo studené. Studené v tomto plameni pekne! Usmievajúce sa pery sa zachvievali od ledva badateľného dychu.

Deti tu boli tiež. Pod prikrývkou z dymu rozoznal v popole dve malé postavičky, prevrátené v spánku naznak.

Všetkých troch preniesol na okraj poľa.

- Molly, Molly, prebuď sa! Deti, deti, vstaňte!

Dýchali, ale nehýbali sa. Nebolo možné ich zobudiť.

- Deti, preberte sa! Vaša mama ...

Zomrela? Nie, nezomrela! Ale ...

Triasol s deťmi, akoby boli oni na vine. Nevšimli si to - enívalo sa im. Položil ich na zem a zmeravel nad nimi. Jeho tvár bola zbrázdnená vráskami.

Vedel, prečo spali, kým zúril požiar, a preto ešte vždy spia. Vedel, prečo Molly tak bude ležať pred ním a nikdy viac sa nerozozmeje.

Moc kosa a pšenice.

Ich život, ktorý sa mal skončiť ešte včera, 30. mája roku 1938, sa predlžil z tej jednoduchej príčiny, že odmietol kosiť pšenicu. Mali zahynúť počas požiaru. Presne tak to malo byť. Ale on nepracoval na poli a preto sa im nič nemohlo stať. Dom zhorel a zrútil sa, ale oni pokračovali vo svojej existencii, zastavení na polceste, ani mŕtvi ani živí. Čekajú na svoj čas. A vo svete sú tisíce takých, ako sú oni - obeť nešťastných náhod, požiarov, chorob, smovrážd - spali v očakávaní - tak ako Molly a deti. Neschopní žiť, neschopní zomrieť. Len preto, že sa niekto zľakol kosenia. Len preto, že jeden-jedi-

ný človek sa rozhodol odhodiť kosu a nikdy viac ju nezobrať do rúk.

Podíval sa na deti. Prácu treba vykonávať stále, každý deň, bez prestania a oddychu, musí kosiť vždy, naveky, naveky ...

Tak teda, pomyslel si, tak teda pôjdem kosiť.

Nepovedal im ani slovo na rozlúčku. Obrátil sa, mierne v ňom narastal hnev, vzal kosu a vykročil do poľa. Najprv rýchlo, potom sa rozbehol, potom sa už priamo hnal dlhými skokmi. Kľasy ho bili po nohách a on, posadnutý a zúrivý, sa mučil túžbou po práci. S krikom sa predieral cez hustú pšenicu a náhle sa zastavil.

- Molly! - vykrikoval a rozohnal sa kosou.

- Suzy! - zvolal. - Drew! - A rozohnal sa ešte raz.

Ozval sa niečí výkrik. Dokonca sa ani neobrátil k spálenisku.

A potom, zadúšajúc sa od vzlykov, opäť a opäť sa rozháňal kosou a zatínal napravo a naľavo, napravo a naľavo. A ešte, a ešte, a ešte. Vysekával obrovské kľiny v zelenej pšenici aj v zrelej, ale nestaral sa o to, preklíňal, a etš a znova, rúhajúc sa, otriasal sa divokým smiechom a ostrie vzlietalo, šiarace na slnku, a letelo dole so spevavým svišťaním!

Nadol!

Výbuchy bomb otriasli Moskvou, Londýnom a Tokiom.

Kosa vyletovala nahor a spúšťala sa nadol ako šialená.

Zadymili pece Belsenu a Buchenwaldu.

Kosa spievala, celá mokrá od malinovej rosy.

Vyrástali hriby a vyvrhovali oslepujúce slnca na piesky Nevada, Hirošimy, Bikiny, vyrástali hriby vyššie a vyššie.

Pšenica plakala a sypala sa na zem zeleným dažďom.

Kórea, Indočína, Egypt. Rozbúrila sa India, zachvela Ásia, z hĺbke jej noci sa precítila Afrika...

A ostrie vzlietalo, spôsobovalo katastrofy, sekalo se zúrivosťou človeka, ktorý prišiel o veľa - o toľko, že mu už nezáleží na tom, čo sa deje s ľudstvom.

Len niekoľko míľ od hlavnej cesty, ak by ste zišli po kamenitej ceste, ktorá nikam nevedie, len niekoľko míľ od diaľnice, niekoľko míľ po zabudnutej ceste, ktorú si autá, ženúce sa do Kalifornie, nevšimajú.

Kdekoľvek, raz za niekoľko rokov, nejaký zablúdený automobil zide po ceste; zastaví sa, rozhorúčený, v údive nad obhorenými pozostatkami malého bieleného domčeka a vodič sa chce spýtať na cestu farmára, ktorý zúri, neprestajne ako posadnutý, dňom i nocou pracuje v nekonečnom pšeničnom poli.

A šofér sa nedočká ani pomoci, ani odpovede. Z celého tie dlhé roky je farmár v poli ešte stále príliš zaujatý, zaujatý tým, že kosiť a ničiť zelenú pšenicu namiesto zrelej.

Drew Ericson stále kosiť. Ani raz mu ešte san nesadol na viečka, v jeho očiach planie biely oheň šialenstva, a on stále kosiť a kosiť.

Preklad : Pavol Moravčík

ANI ŽELEZNÁ KLEC JEJ NEZADRŽÍ

Roger Robert Lovin

R.R. Lovin pracoval jako řidič nákladáku, vyhasovač v baru, zpěvák, hudebník, malíř, komik, námořník a vykladač evangelii. Svou spisovatelskou kariéru zahájil vydáváním listu na jihu USA, poté založil časopis "Louisiana Poetry Quarterly". Později pak pracoval jako redaktor ve vydavatelsví papírbaců a mnoha satirických časopisů. Často se toulel po své vlasti a výsledkem jeho toulek byla knížka "The Complete Motorcycle Nomad". Podarilo se mu zjistit názvy pouze dvou jeho sf románů - "Apostle" a "The Presence", z nichž druhou napsal pod pseudonymem Rodgers Clemens.

Byl to kontakt velice typický pro ony rané konflikty mezi Lidským Impériem, rozrůstajícím se do šířky podél spirály a rasami z galaktického jádra, hustého jako hvězda, rasami z hlubin samotného Jasu. Čtyři lidé z Impéria, rychlí a obratní koresáři, vesmírní vlci, náhodou narazili na osamocenou, ale dobře vyzbrojenou proudovou loď "Korunní", která se šinula diamantovou noží jako atomový medvěd. Byl to první kontakt obou těchto ras a ani jedna z nich neměla tušení, jak velice se té druhé podobá svou xenofobií, bojovností a rozpínavostí. Jen co se spatřili, zahájili paubu.

Na sto devět sekund se prostor kolem nich stal ohnivým peklím blyskajících energií, tak se projevil strach a nenávist. Pak už bylo jen ticho, tma a řidnoucí oblaka zuhelnatělých těl a roztaveného kovu, kroužících kolem své osy a mizících v propastech prázdnoty.

Mezi plujícími zbytky se nacházela bojová kombinéza; byla popálená a poškozená, s jednou nohavicí částečně rozdrcenou. Tupě se kolebala ze strany na stranu jako robot. Puchýřky poseté rudá barva na přílbě dovolovala tvrdit, že kombinéza patřila štábnímu seržantovi Jamesovi T. Friddleovi. Uvnitř ale žádný seržant Friddle nebyl. Nacházel se někde v prostoru jako roztržičnutá masa krve a tkáně.

V kombinéze byl někdo jiný - radarový technik jménem Jake Miller. Když se rozezněl poplachový signál, byl ke kombinéze blíž a proto žil, zatímco Friddle zahynul. Jeho poslední uvědomělou vzpomínkou byl pohled na seržanta, rychlá uzavíracího uzávěry kombinézy. Pak mu záblesk neslýchaně silného světla vypálil obě oči a něco jako obrovská pěst jej zbastilo vědomí.

Kombinéza svou úlohu splnila s naprostou jistotou, příslušející pozemské technologii. Eliminovala výbuch do té míry, že většina kostí Jakeho Millera zůstala v jeho těle. Kombinéza okamžitě probádala Millerova zranění a začala je léčit, pokud to možnosti dovolily, zapíchovala do něj jehly, zaváděla trubičky a katetry, pouštěla do něj výživné směsi, léky a stabilizátory. Pak spustila svůj lokalizační signál a připravila se na to, aby vydrželi až do příchodu pomoci.

Jediným zvukem, který bylo slyšet, byl onen slaboučký lokalizační signál; nikde žádná živá bytost, která by mohla přispěchat s pomocí. V této situaci se kombinéza spojila s napůl mrtvým a napůl živým Millerem uvnitř vydala na nekonečnou cestu mezi hvězdami.

Daleko, daleko před ním žili Q'Linnové.

Q'Linnové ...

Byla to prastará rasa, jistá si svou moudrostí. V raných dobách své civilizace byli Dobývatelé a Průzkumníky. Dostávali se ve svých talířovitých lodích až do nejvzdálenějších koutů vesmíru, dobývali vesmír a rozšiřovali své znalosti. Zdokonalili vědu, odstranili vášně a promysleli si svůj ráj. V rané éře své dospělosti, vedeni svou hrdostí a pocitem vlastní síly, tento ráj začali budovat, až jej nakonec uskutečnili.

Nejprve si vybudovali slunce, obrovské, modrobílé. Pak posbírali veškerou okolní hmotu - planety i planetky, moře i hvězdný prach a zavěsili to jako obrovskou planetu u svého slunce, jako planetu složenou z miliónů miliónů planet, jako sféroid o průměru půl miliardy kilometrů. Vnější slupka, složená z planet, měla tloušťku čtvrt miliónu kilometru. Pak ten milión miliónů planet, měsíců, asteroidů a kamenů uvalili do pohybu, jež byl nekonečně složitým pletencem pohybů těles po oběžných drahách kolem sebe a kolem modrobílého slunce. Všechno to obklopili jedinou společnou atmosférou, v níž létali na svých překrásných šedopерých křídlech. Q'Linnové byli přesvědčeni, že všechno, co je hodno pozornosti, lze poznat v hranicích jejich sféry. Vesmír za jejich rájem je přestal zajímat, hledali už méně odpovědí než otázek hodných odpovědi, uzavřeli se a vesmíru si všímali jediné tehdy, když občas pronikal do jejich světa a přinášel jim nějaké plující zbytky po troskách, jakési galaktické kuriozity.

Q'Linnové byli bytostmi ostražitými a přitom trpělivými. Postavili přístroje, jejichž úkolem bylo neustále sledovat propast prázdnoty kolem planetární Sféry. Takže když se Jake Miller nacházel teprve ve vzdálenosti deseti světelných let, přístroje už jeho přítomnost zaznamenaly a elektrickými hlasy vyhlásily poplach. Q'Linnové tedy vyslali loď, aby blížící se objekt prozkoumala.

Onen objekt přebýval ve vzduchoprázdnu velice dlouho. Jeho povrch byl poznamenán škrábanci a pomečkán, stářím zažloutlý kryt tváře pokrývala síť prasklin. Na vysušené tváři pod krytem ležela námraza.

Život je ale přesto houževnatý, v těle Jakeho Millera stálo ještě doutnala jiskřerka. Loď jej i s kombinézou vzala na palubu a odnesla je do Sféry, do vědeckého výzkumného střediska. Někteří Q'Linnové, vedeni profesionálním zájmem nebo čistou zvědavostí, přiletěli, aby si tu věc Zvnějšku prohlédli. Z blízkých míst přiletěli na svých křídlech a ze vzdálenějších svými rychlými letouny. Shromáždili se kolem černé, ale kombinézy a svítili svými vysokými hlásky, zatímco je zkoumali svou vysokou technikou. Když konečně pochopili funkci kombinézy, otevřeli ji a vytáhli z ní Jakeho Millera. Dotýkali se ho svými rukama a drápy, stříkali do něj své séra a plyny, zaváděli do jeho mozku tenké drátky a zapojovali jej k podivnému koloidálnímu komputru. Pak čekali a komputer pokládal své otázky, sbíral údaje a vyvozoval závěry. Když to bádání skončilo, věděli Q'Linnové všechno, co věděl Jake Miller, možná i mnohem více. Znali jeho jméno, rasu, jazyk, jeho strachy, sny i zábrany, sociální i politické zřízení světa, z něhož pocházel. Historici už věděli odkud přišel - odkud byl vyslán. Znali jeho místo mezi živočichy. Díky této informaci a díky jiným tohoto druhu znali Q'Linnové vědci stav vnějšího vesmíru a to jim stačilo. Vzali si své přístro-

- Čo sa stane s tým mliekom? - spýtal sa niekto.

- Jones niekedy primiešal trochu mlieka do nášho jedla, - ozvala sa jedna z mačiek.

- Mlieko nie je dôležité, priatelia! - kvikol Napoleon a postavil sa pred vedrá. - O tom rozhodneme neskôr. Kosenie je mnoho dôležitejšie. Vieste vás bude priateľ Snowball. Je prídeme za chvíľu. Vpred, priatelia! Seno nás čaká!

Zvieratá sa tedy vybrali kosiť, a keď sa vrátili, zistili, že mlieko už nie je.

Koľko sa len natrápili a napotili pre to seno! Ale námaha sa im vyplácala, lebo kosba bola úspešnejšia ako očakávali.

Práca bola trochu ťažká - náradie bolo vyrobené pre ľudí a nie pre zvieratá a veľkou prekážkou bolo, že ani jedno zviera nemohlo používať náradie, ktoré vyžadovalo stoj na zadných nohách. Svine však boli natoľko vynachádzavé, že sa dokázali vysporiadať s každým problémom. Kone poznali každý kúsok poli a vedeli o veci veľa od Jonesa a jeho pomocníkov ako treba kosiť a hrabať. Svine neradili, ale riadili a dozerali na ostatných. S ohľadom na prevahu ich vedomostí bolo prirodzené, že prevzali vedenie. Boxer a Clover sa pustili do kosenia a hrabania (samozrejme, teraz už nebolo treba opäť a hľa) a neúnavne kružili kruh za kruhom, za nimi chodila jedna ovina a kvikala: - Hoja-hej, priatelia! - alebo - Prí, priatelia, späť! - podľa potreby. Každé, aj to najmenšie zviera pracovalo na kosení a stohovaní. Dokonca aj kačky a sliepky pobiehali celý deň na slnku a zhrabovali tenké snopky sena. Kosenie skončili dva dni skor, ako bolo Jonesovi zvyčajne treba. A čo viac, bola to najbohatšia kosba, akú farma zažila. Nič nevyšlo nazmar - vďaka svojmu ostrému zraku pozorovali sliepky a kačky seno do posledného stebľa. Okrem toho ani jedno zviera neukradlo ani to najmenšie súdo.

Celé leto prebiehala práca na farme ako si len bolo možno najlepšie priat. Zvieratá boli šťastnejšie ako si bolo možné predstaviť. Každý hlt potravy predstavoval veľké zadostučinenie, lebo bolo to ich skutočná jedla - sami si ho vyrobili a nedostali od zlého pána. Pretože bezcené, parazitické ľudské bytosti odišli, bolo pre všetkých viac potravy. Dokonca teraz bolo aj viac času na oddych, hoci zvieratá neboli v takej práci, ako vykonávali samostatne, príliš skusené. Na ceste sa im stávali mnohé ťažkosti - napríklad, keď zožali pšenicu, museli ju vymlatiť na stary spôsob a plevy odvievať, lebo na farme nebola mlátička - ale vďaka pamäti sviň a silným Boxerovým svalom, prekonalí všetky problémy. Všetci oddivovali Boxera. Bol to uznávaný pracant už za Jonesových čias, ale teraz ťahal za tri kone. Boli dni, keď sa zdalo, že všetka práca na farme spočíva na jeho mocných plecach. Ťahal a tlačil od svitu do mrku, vždy tam, kde bola práca najťažšia. Bohodol sa s jedným kohútom, aby ho budil pol hodiny skor ako ostatných a dobrovoľne pracoval ešte pred začiatkom pracovnej doby vtedy tam, kde to bola treba. Na každý problém, každú ťažkosť mal je jednu odpoveď - Viac pracovať! - čo prijal ako svoje heslo.

Ale aj ostatní pracovali podľa svojich možností. Napríklad, sliepky a kačky, zhrabujúce rozsypané zrno, nahromadili peknú kopku pšenice. Nikto nekradol, nikto sa nehádaval kvôli potrave. Hádky, spory a žiarlivosť - bežné prejavy minulých dní v živote na farme, úplne zmizli. Nikto sa neulteoval - alebo tuker nikto. Mollie, napríklad, sa ráno neval - mi ochotne chytala práce a zanedlho je zase nechávala s tvrdením, že sa jej do kopyta zaryl kameňok. Aj správanie sa mačiek pomaly stávalo ne-

je, náradí a zmizeli. Jake Miller i teď už zbytečná kombinéza je přestali zajímat.

Odnesli je do skladu a položili na jakési desky ve tmavé místnosti. Úředník je zakatologizoval, odškrtl si je a pak na ně zapomněl. Občas Q'Linnové, vedení profesionálním zájmem nebo čistou zvědavostí, nahlíželi do skladu, aby si prohlédli nějakou odloženou věc. Někdy tou věcí býval i Jake Miller nebo jeho bojová kombinéza. Student měřičství si přišel proměřit tělo i kombinézu, generál, jehož zajímal způsob držení zbraně, se tam objevil, aby si odnesl ruku se svazkem svalů. Několik vtipálků si odneslo hlavu, aby ji ozdobili slavnostní stůl. Genetik se pohrabal v tom, co zůstalo a odnesl si rozmnožovací orgány. Přišla i básnířka, aby zapěla nad pozůstatky válečnickovými. V té době se to, co kdysi bývalo Jakeem Millerem, zmenšilo do podoby kousku mumifikovaného těla, naprosto již zbaveného jakéhokoli tvaru.

Genetik se jmenoval Bwee K'Torr. Vzal si rozmnožovací orgány bez nějakého zvláštního důvodu - jen proto, že byl genetikem. Odnesl je do svého hnízda a započal na ně.

Když pak po nějakém čase dělal pořádek na svém pracovišti a opět na ně narazil, velice jej pobavily. Tento genetik tedy vložil orgány do zvláštního složitého zařízení a obnovil jejich funkci - produkci spermatu. Pak vzal vajíčka od kopií ženských exemplářů svého druhu, protože chtěl z legrace vytvořit novou bytost, křížence ptáka se savcem, schopného (alespon teoreticky) rozmnožování po spojení buď s Q'Linnem nebo Clověkem.

Nebylo to nijak zvlášť obtížné. Genetik měl k dispozici veškerou Q'Linnskou vědu, byl velice trpělivý a vyznačoval se nadšením vzdělaného diletanta. Na těchto základech založil svou práci, stavění mrtvé i živé narozených nestvůr; po větších i menších nezdarech se konečně objevili tři tvorové, kteří měli zároveň křídla i pupek a žili. Dva byli samci, jedna samice. Genetik je rozmístil na blízkých planetách a instaloval tam přístroje, které je hlídaly i sledovaly a pak už si začal hrát s něčím jiným.

Planety, měsíce i moře Q'Linnské sféry tančily svůj neustálý tanec změn místa, přitažlivých sil, počasí i období, až nakonec Bwee K'Torroví tvorové dospěli. Přístroje mu tuto skutečnost oznámily a genetik se vrátil k experimentu. Odvezl si své bytosti a nejdříve spojil samce i samici s kopií Q'Linna. Ženská kopie druhu Q'Linn neporodila. K'Torr demontoval jak ji, tak mužský exemplář, který vytvořil, aby zjistil příčinu. Ženský jedinec zemřel při porodu plodu - drobné mrtvé bytosti s bezkrvnou pupeční šňůrou a se svaštělou, povolenou tkání.

Jenže to nebylo důležité. K'Torr zjistil, že příčinou byl mužský jedinec. Celou situaci tedy zvládl tak, že odstranil nerovnováhu jedince, učinil nezbytné organické i genetické změny ve zbývajícím mužském jedinci; pak nad svým dílem uvažl. Odeslal mužského jedince do jeho světa a začal se starat o své problémy. Byla to luxusní zábava, již se elegantně oddával.

Mužský jedinec rostl a - dle K'Torrova projektu - zůstával v izolaci; hlídaly jej přístroje. Občas se stávalo, že na jeho svět přicházeli Q'Linnové a on se od nich učil, protože jej učení bavilo. Neměl žádné potřeby a tužeb jen málo. Vstoupil do období rané dospělosti zdrav a šťasten.

Jen tak, tak, že Zylla K'Cee ve svém pátém cyklu nezemřela. Vzala si tehdy z jeslí cestovní talíř a letěla Sférou ven ke studeným atmosférám, kde byla obloha černá a plná vzdálených hvězd. Vylétla s diskem tak vysoko, jak jen to šlo a když už výš nemohla, pokračovala na cestě vzhůru na svých vlastních křídlech a bojovala tak dlouho, dokud ji nepřemohla únava a nedostatek kyslíku, takže začala padat dolů; našli ji vznášet se v gravitačním soutoku mezi dvěma měsíci. Když se jí ptali, proč se vydala do té mrazivé vnější tmy ke hvězdám, neuměla najít odpověď. Její dětská mysl ještě neznala pojmy, jimiž by dokázala vyjádřit své smutky.

Jenže hlídač, dozorce a vychovatel jejich jeslí pochopil nenormálnost jejího činu. Prikázal jí - což bylo nutné a správné - aby k němu přišla. A teď na ni tvrdě pohlížel ze svého vysokého hradu nadřizeného.

"Zyllo K'Cee," řekl, "uvědomuješ si, že patříš mezi Q'Linny?"

A ona na svém nízkém hradu lehkým zvednutím křídel ukázala, že samozřejmě ano.

"Ale UVĚDOMUJEŠ si, co to znamená, být Q'Linem?"

"To znamená, že se dostává výprask, když je někdo malým Q'Linem."

Přes hlídačovu tvář se mihl krátký úsměv, ne delší než rychlé pootvěření zobáku, ale pak zmizel.

"Zyllo, jsme bytostmi svobodnými, nejsvobodnějšími v celém vesmíru."

"Co je to vesmír?"

"To je to, co je Venku." Načechral si před ní peří, mělo to upoutat její pozornost. "Jsme svobodní, Zyllo. Nejsme otroky majetku, strachu, práce. Trávíme svůj život v neustálé kráse, v radostném rozjímání. Víš, ty vůbec, že tomu tak je?"

"Ano," odpověděla otráveně, jak jen jsou otrávené všechny děti, nucené odpovídat dospělým na ty jejich hloupé otázky.

"A odkud VÍŠ, že jsme svobodní?"

Zylla zamrkala víčky svých fialkových očí.

"Nerozumím."

"Kde ses dozvěděla, že Q'Linové jsou nejsvobodnějšími bytostmi ve vesmíru?"

Bylo to úplně jako ve škole.

"Protože jste nám to říkal vy?" její tichý hlásek se pokoušel hádat,

"Noóó, áááno, Zyllo, v jistém smyslu máš pravdu. Jenže to ještě není ten skutečný důvod," poposkočil na hradu. "Skutečným důvodem je, že ty mně VĚŘÍŠ, když ti to říkám, stejně jako já věřím rádci Moudra, když MŇE říkají, že tomu tak je, protože i oni věří MUDRCŮM, kteří byli před nimi."

Zylla hleděla na dozorce jeslí s naprostou vážností, nic z toho, co jí říkal, ale nechápala.

"My všichni věříme proto, že Mudrci, kteří byli před námi, VĚŘILI. Byli všude, Zyllo, a viděli vše. Vybudovali naši Sféru a Q'Linny učinili nesmrtelnými." Zahleděl se do jakéhosi vzdáleného místa, zrakem pronikajícím stěnami pokoje. "Mudrci zjistili, že rasy marní jako planety své mládí v hledání zbytečných vědomostí. Zbytečná vášeň - pak stárnou, slábnou a umírají. Proto nám mudrci vybudovali domov, kde se rasa nemusí měnit, kde nemusí stárnout, bloudit v přemýšlení o falešných otázkách, přinášejících zbytečné problémy." Zašlo se, že na okamžik se pohroužil do snu a Zylla se netrpělivě po-

hnula. S jistou námahou se vrátil zpět do přítomnosti. "Ano," řekl živě a probodl ji tvrdým pohledem. "Ve Sfěře je dostatek světů, Zyllo K'Cee, dostatek otázek, které stačí na sto životů. Na Vnějšíšek musíš zapomenout."

"Proč?" otázala se přídrzle.

"Protože je to nezdравé, neq'linnské, a také proto, že když budeš pokračovat ve svém nenormálním chování, tak navrhnu tvé učitelce, aby ti naplácala."

"Ach."

Zyllo K'Cee, krásná q'linnskou krásou, byla rychlá a bystrá. Zaujala první místo mezi kuřaty jejího cyklu, která jí projevovala úctu. Vyznačovala se neobyčejnou schopností používat slova a pojmy, dobře ovládala všechny hry a hlavolamy. Vynikala půvabem dokonce i mezi příslušníky jejího druhu, který byl tak výjimečně půvabný, stala se expertem na vzdušnou posáz a gravitační balet, což byly nejtěžší a Q'Linny nejuznávanější umělecké disciplíny. Její vrstevníci ji milovali a obdivovali. Ale pro dospělé, pro něž bylo pozorování mládat, jejich vyučování a výcvik, zábavou, byla předmětem tichých starostí, protože se vyznačovala jskousi rezervovaností, odměřeností vůči ostatním. Mnoho času trávila o samotě. Takže když byla ve svém patnáctém cyklu přistížena u předávče znalostí, jak se snaží získat informace o Vnějšíšku, bylo rozhodnuto obrátit na ni pozornost Mudrců.

Rada byla svolána na vzdálenou zlatou planetu. Šest Mudrců zasedalo na vysokých hřadech zlatého sálu a žalobce s obhájcem rozběhlí proces.

"Je nenormální," pravil žalobce, "je nebezpečná pro sebe i pro harmonii rasy."

"Je výjimečně inteligentní," tvrdil obhájce, "pochází ze staré linie vajec K'Ces."

"Odchytky jsou nakažlivé."

"Normalizace je jednoduchá."

V sázce byl život Zylly K'Cee, i když ona sama o tom neměla ani ponětí. Medověděla se o této debatě dokonce ani tehdy, když už byla v hnízdě K'Cee a procházela spolu se svými vrstevníky rituálem dospělosti, který vedl dozorce jesli, který na ni obrátil pozornost Mudrců a byl na podkladě jejich názoru obžalován ze zdeformování její osobnosti.

Žalobce a obhájce se hádali dlouho. Mudrci vyšli, aby se mezi sebou poradili. Tři z nich hlasovali pro smrt, dva proti ve snaze nedotknout se hrdosti linie K'Cee. Pak všichni pohlédli na Nejstaršího, který dle svého práva a povinnosti, promluvil jako poslední.

"Bude žít," prohlásil. "Ne pro hrdost linie K'Cee, ale pro rozšíření q'linnských vědomostí."

Mudrci napjali pozornost.

"Po tisíce let jsme věřili v zákony našich předků, přijímali jsme jejich rozhodnutí. Věřili jsme, protože jsme měli důkaz před sebou - sto tisíc let neměnného života, zvyšování vědomostí a moudrosti."

Mudrci jeho slova podpořili a uznale zabručeli.

"Takže dál. Jaký máme důkaz pro to, že stále dokážeme dobře hodnotit naše důkazy?"

Bručivý souhlas se změnil ve sbor překvapených výkřiků, protože tato myšlenka zaváněla kacířstvím.

Nejstarší roztáhl svá proědivělá křídla, aby Mudrce utišil.

"Co kdybychom tomuto kuřeti dovolili odchylku? Co kdybychom se smířili s jeho nezdravým zájmem o věci z Vnějšku?"

Druhý po Nejmladším se otázel hlasem plným uctivosti:

"Jaký by to ale mělo smysl?"

Nejstarší mluvil pomalu, přesvědčoval se, zda jej chápou. "Protože se tak můžeme přesvědčit, zda se sen našich předků stále uskutečňuje. Abychom se přesvědčili, zda jsou geny nadále i u svých skutečných kořenů pravdivé." Po řadě pohlédů na každého z nich. "My, kdož jsme čisti, vyvolení pro naši moudrost, my nejlepší z rasy ... nepochybujeme o tamté touze, jelikož tak učinit nemůžeme. Víra v tuto touhu je nám vrozena. Ale toto dítě, toto defektní kuře - co s ním? Hledá svobodu, již naši předkové považovali za nezdravou, destruktivní."

"Proto je jí třeba zlikvidovat."

"Ne! Právě proto je jí třeba dát svobodu. Je třeba dovolit jí, aby si zvolila mezi tím, co si sama myslí a po čem touží, a tím, co od ní očekáváme my; musíme se totiž dovědět, jaká bude její volba. Jestliže si, s nějakými odchylkami, zvolí cestu Q'linnú, jestliže pochopí, že q'linnská cesta, již si zvolili naši předkové je správná, budeme vědět, že náš sen je stále ještě skutečností."

Na chvíli bylo ticho; Mudrci uvažovali nad smyslem této myšlenky. Pak Druhý po Nejstarším řekl:

"Tedy zkouška?"

"Ano. Budeme zkoušet ji i nás."

"A jak tuto zkoušku provedeme?"

"Diskrétně," odpověděl Nejstarší z Mudrců.

Když přišel její osmnáctý cyklus, opustila Zylla K'Cee - jak bylo zvykem u dosud svobodných Q'linnú - své rodné hnízdo a vydala se na svůj Velký let, cestu do hlubin své duše a planetární Sféry. Zabývala se nejružnějšími věcmi. Nějakou dobu zpívala, jindy zase studovala krystalografii ledovců ve vnějších atmosférách. A jindy zase zkoumala pohonný systém pradávných talířů, v nichž její předkové putovali galaxií. Určité jen náhodou se dostala ke katalogizování starých záznamů, mezi nimiž natretila - jistě opět jen náhodou - na malé paměťové vajíčko, obsahující seznam všeho, co z Vnějšku přiletělo do sféry během posledního tisíce cyklů. Pro Zyllu K'Cee to byl klíč ke dveřím, které před ní byly tak dlouho uzamčené.

A tak našla zápis o kousku rozbité planety, který přiletěl před šesti sty cykly, o kusu planety se zbytky ještě živé civilizace. Narazila na ozvěny nehmotného násilí, které přišlo před dvěma sty cykly, když prohalo před ještě větším nehmotným násilím. Našla mrak spících semen, které byly i Mudrcům nesrozumitelné a tak je vyslali mimo Sféru aniž by je popsal.

Nemohla nenarazit na Jakeho Millera, který přiletěl, v leteřii a skoro zmrzlý, před necelými třiceti cykly, tedy skoro již za jejího života.

Stejně jako vždy úředním se Zylla snažila používat informačního přístroje, i když to dělala velice opatrně, protože byla ještě pořád pod kontrolou a neměla neomezenou svobodu, jelikož veškeré vědomosti o Vnějšku byly vyhrazeny pouze dospělým. Přesto se jí ale podařilo dostat se k jinému paměťovému vajíčku, v němž bylo zapsáno vše o Jakeovi Millerovi a

výzkumech, týkajících se jeho těla. Tak se dozvěděla o genetickovi Bwee K'Torroví a jeho nestvůrách.

Stalo se to půldruhého cyklu před koncem Velkého letu. Zylla se podrobila obřadům přechodu, jiniž se stala dospělou a byla osvobozena od kontroly. Strávila ten čas studiem nedovolených znalostí, seznamovala se se zápisy o zkoumání Jakeho Millera, jeho příběhu o podivuhodné dvounohé rase, hledačů dobrodružství - odkud přišli a kdo jim dal jméno "Čovek". Během obřadů dospělosti se Zylla K'Cee seznámila se vším, co Q'Linnové věděli o Millerově rase. Nepozorovaně se mezi svým národem stala autoritou v otáskách lidstva.

A po třech skres od získání dospělosti - a svobody - řídila Zylla disk po vnitřní křivce sféry, rychle mýjela paprsky modrobílého slunce, až konečně dorazila do K'Torrova hnízda. Po kratším přemýšlení si genetik vzpomněl na pokusy a poslal ji na planetku, kde žil mužský jedinec. K'Torr byl vědcem, jehož postoje byly velice blízké názorům Prvního Mudrce. Všiml si záblesku v Zylliných fialkových očích a jejího rozechvělého hlasu. Varoval ji: "Zkoumej si tu příšeru, děvče, chceš-li, ale nečekávej od něj příliš mnoho, aby nebyla zklamána. Je to jen pokus - nic víc."

Naznačila pochopení a souhlas, ale její spuštěné oči nenažnačovaly zklamání. Plány si připravila o mnohem dříve.

Vydala se na onu planetku, na modrozelený klenot v nádrdelniku měsíci, objímáný vlnícími se moři. Sjíla po gravitační spirále se zatajeným dechem, s úplně vysušeným zobákem.

Zastihla jej u jezera. Dřepěl a pojídal rybu. K'Torr se nepostaral o vizuální zápis experimentu a tak nebyla Zylla K'Cee připravena na tělesný tvar, před nímž stazula. Příšera byla groteskní. Neměla zobák, jen masitý otvor lidských úst, neměla ušní jamky, ale vypouklé boltoce lidských uší. Všude prosvítala holá pokožka protože byla opeřena pouze na prsou, pod pažemi, na hlavě, křídlech a třícím ocasu. Nejhuř vypadaly dlaně a chodidla, které sice měly náležité drápy a pokožku pokrytou šupinami, jenže byly příliš široké a masité. Takové dlaně by nedokázaly lehce ovládat přesné a jemné ovládače q'linnské techniky, takové nohy se nikdy neuchytí silně a pevně větve, neudrží se ve škvíře.

Nepochybně ptací byl jen ve dvou ohledech - měl krásná křídla a kulaté purpurové zřetelnice. Jenže i zde se projevovala jeho lidská přirozenost, protože měl oči umístěny vepředu jako dravci, lovcí u země, což mu nedovolovalo, aby jako Q'Linnové viděl ve všech směrech najednou. A přes takřka desetimetrové rozpětí křídel, přes duté kosti a silně vyvinuté prsní svalstvo jeho savčí původ způsobil, že měl tělo dvakrát těžší než mělo být. Q'Linnové nemají slovo, jímž by nazvali obraz, jaký tento tvor vytvořil v Zyllině mysli. Pozemšťané takové slovo mají, když na něj hleděla, rostlo v ní nechtěně - zrůda.

Přesto ale Zylla nebyl odporný. Škaredý, to ano, ale nějak neškodné. Osamocení a asi trochu vystrašený. A také viděla tepnu, pulsující pod holou kůží jeho krku, a v té tepně, jak věděla, teče krev z Vnějšíku. Z Vnějšíku! Jen to bylo důležité. Načechrala perý v q'linnském uvítacím gestu a představila se: "Zylla K'Cee."

"Awk." odpověděl.

Když pak Zylla seděla a nevěděla, co říkat, předváděl jí, co jej naučili předcházející návštěvníci. Poskakoval po vět-

vích a skalních hrotech aby ji pobavil. Parodoval vzdušné tance, dělal neobratné kotrmelce ve vzduchu, svým huhnavým, chřepitým hlasem prozpěvoval krásné písně. Žongloval pro ni blyskavými kamínky. Nakonec se před ní postavil s nataženou rukou a očekával odměnu.

K'Torr měl pravdu. Něco takového nečekala. Jenže Zylla měla už dávno ve všem jasno, své touhy si už dlouho předtím uvážila. Byl to určitě osudový dar, měla před sebou čistou tabuli, již popíše právě ona, tabuli, hodící se dokonale k jejím cílům.

Odepjala lesklou tretku ze svého slavnostního oděvu a podala mu ji. Když po ní sáhl, skryla ji za zády.

"Awk?" řekl a jeho oči prozrazovaly smutek.

"Zylla," řekla. "Zy-lla."

Pochopil. Byla to hra, kterou znal a kterou už hrával. "Zyrrai Zyrrai!"

"Dobře," zabručela a podala mu tretku. "Velice dobře."

Podala žádost o hnízdo a byla jí přidělena malá planetka, satelit šesti větších planet, kolem nichž kroužila po smyčce ve tvaru osmičky. Odvezla jej tam a začala jej učit za pomoci učicího stroje, který tam nechala doručit, a chemikálií, podporujících chápání. Jeho výslovnost se zlepšila a i když nedosáhla melodičnosti q'linnského čípkání, přesto měla něco z jeho krásy. Když poletoval nad moří planety, bylo jeho plachtění plošší než q'linnské, jeho potápění za stříbřitými rybami strmější, ale jeho razance byla dostatečná a uchopení bezchybné. I když jeho ruce držely nástroje velice nehezky, přesto je užívaly s pozoruhodnou obratností. Už na počátku výcviku mu Zylla dala příjmení T'Miller dle jeho rodičů a jméno Honn-Ten, Kdo Uskuteční Sny - pro své naděje, které v něj vkládala.

Po jisté době se u ní objevil s jistým problémem.

"Zkoumal jsem rodinné linie", řekl.

"Ano? A co jsi zjistil?"

"Neexistuje žádná líhaň T'Miller, není žádné takové hnízdo a neexistuje ani žádný sápis."

"Ano, to je pravda."

"Jak jsem se tu ocitl?"

A tak mu vykládala o Bwee K'Torroví a o době před Bwee K'Torrem. O dlouhé cestě jeho otce a o tom, jak se objevil mezi q'linny. Vyprávěla mu bohatou, otrěsnou historii o bojových a dravých savcích, kteří si říkají Čovek. Vyprávěla mu o Vnější vesmíru, o lidské Zemi a Lidském Impériu. A mnohé z toho byla pravda, protože q'linnská věda byla vyspělá a pronikavá a malý Millerův mozek toho obsahoval víc než si on sám myslel. Nakonec Zylla vzala T'Millera, aby si prohlédl svého otce.

To místo bylo smutné. Stáli po obou stranách desky, na níž ležely mumifikované a znetvořené pozůstatky Jakého Millera. Honn T'Miller stál a hleděl na ně s tváří skrytou v šeru. Naklonil se, dotkl se vysušeného těla chvějícím se drápem; otrásl se hrůzou a konečky jeho prstů se zvedly. Zylla to sledovala zblízka, byla napjatá, uvědomovala si závažnost tohoto okamžiku.

T'Miller tiše a strašně vykřikl utrápeným, bolestivým a nenávidným hlasem.

"Vyrobili mě! Otec vykuchal i mě vyrobili jako ... věc!"

"Ano," řekla Zylla K'Čes tiše.

"Vysmívali se mi, udělali si ze mne hračku!"

Prudce se otočil a sakryl se křídly.

"Proč jsi mě, Zyllo, nenechala tak, jak jsi mě našla? Byl jsem aspon šťastný."

"Jesu důležitější věci než štěstí. Uvědomovat si svou existenci, Vnějšek, vlastní jedinečnost."

Rosemál se hořkým krákáním.

"Jedinečnost? Ano, jsem jedinečný. že?" Natáhl k ní své ruce. "Pohlédni na mé dlaně, Zyllo. Pohlédni na mou tvář. Je to lidské? Nebo q'linnské? Ne! Jsem jedinečný, výjimečný, jistě. Jsem nestvůra!"

"Pro mě ne," prohlásila prostě.

Pohlédl na ni záhadným pohledem. Pak se pomalu otočil a opět se skryl ve svých křídlech.

"Nejsem ani Člověk, ani Q'Linn, Zyllo. A nikdy ani nebudu."

Pečlivě volila slova.

"Můžeš se na to podívat ještě z jiné stránky, Honne. Je-li pravda, že nejsi ani Člověk, ani Q'Linn, tak je také pravda, že si můžeš svobodně zvolit, zda chceš být tím či tím."

"Mám svobodu volby nazvat se tak nebo tak, ale na být také tak přijímán."

"Já tě беру."

"Jenže jsi sama. Co zbytek naší rasy?"

"Zbytek mé rasy, T'Millere," řekla. "Na rozdíl od tebe, já si vybírat nemohu."

V jejím hlase zaznělo něco jako závist a nepochopitelná myšlenka, že by mu mohl někdo závidět, Honna T'Millera uklidnila.

Vrátili se do Zyllina hnízda a T'Miller tam na jistou dobu nalezl v její společnosti a také ve svých myšlenkách a výkumech něco jako štěstí. Zylla byla trpělivá a pozorná, k ničemu jej nenutila ani jej nijak viditelně neovlivňovala. Jednou nasedli do talíře, rozletěli se k ostatním vnějším světům a vylétli do řídkého vzduchu a tmy.

"Když jsem byla ještě malá," vyprávěla mu, "pokoušela jsem se odletět odtud navždy, abych na vlastní oči spatřila hvězdy. Je toho tolik k vidění a prohlížení tam, venku, T'Millere, tolik svobody. V tomto se my dva lišíme od ostatních."

Ale tvrdé purpurové T'Millerovy oči nehlédly ven na jako šperky zářící hvězdy. Hleděly dolů na milióny světů Sféry. A v těch očích se zračila nenávist, dovoká rozhodnost.

Zylla čekala na pravou chvíli.

Plachtili na větru v jejím rodném světě, lovili v mořích, jezerech a oceánech. Hráli divoké hry, vytvořené pro jejich zábavu počítači, dělili se o jídlo na vysokých větrných skalách. A nakonec muselo dojít ke sblížení. Jeho uchopení kořenů křídel nebylo q'linnským uchopením, ale přesto to bylo dobré, silné držení. Dráždění jejího krku nebylo ostrým štípaním zobáku, ale přesto bylo dostatečně ostré, silné a jasně. Bil ve vzduchu křídly nešikovně, aby je udržel ve vzduchu, ale byla to přece jeho křídla, která je nesla. A když se pak otevřela, aby ho přijala, byly jeho přírasy náležitě přesné.

Pak seděli vedle sebe ve stříbrném vejci se skleněným oknem, sledovali zářivé dešťové kapky, pomalu stoupající vzhůru, protože kolem právě prolétající planeta narušovala gravitaci. Zylla si s tichým uspokojením čistila peří, plače odvracela hlavu, ale každé její vlákénko cítilo Honna T'Millera, celá její bytost reagovala na každý odstín jeho nálady.

A on si drápy čistil své peří s tváří zářící hrdostí a rozhodností.

"Miláčku," řekl.

"Miláčku."

"Stalo se. Jsi má."

"Ano."

"Budeš vysedávat má vejce a nosit mé jméno."

"Jak jsem šťastná."

"Rozhodl jsem se."

Chvilku trvalo než jí to došlo. Pak, s nečekaným strachem, pochopila.

"Když jsi mi říkala, Zyllo, že mám svobodu volby rasy. A tak jsem právě teď zvolil. Budu Q'Linnem."

Na Zyllině tváři se objevil zmatek a strach.

"Ne! Ale ... miláčku, to není možné. Oni tě přece nikdy neuznají za svého, neuznají nás za své."

"Nepotřebuji jejich uznání." Nepostřehl v jejím hlase ztrápenost, strach v jejím pohledu. "Vyrobili si mě a vysmívali se mi. Copak ale nejsem Q'Linnem? Nelétám, nepívám písničky? Copak nemám tebe?"

Zamávala křídly a stiskla na prsou dlaně s drápy.

"Ach, miláčku, ale proč? Proč riskovat pohrdání? Venku bychom byli tak šťastní!"

"Proč?" pronesl mrazivým vztekem. "Kvůli matě! Kvůli tomu, co udělali mému otci, kvůli tomu, co udělali mně!"

"Jenže my se nikdy neosvobodíme od jejich nenávisti. Nikdy se nestaněš Q'Linnem. Co bude s naším kuřetem? Co z něj bude?"

"Nová rasa!"

"Ano, miláčku. Ale ne tady."

"Tady a oni at jdou k čertu!"

Nenechala se přesvědčit. Vybudoval hnízdo dle q'linského zvyku. Zylla K'Ce a T'Miller se v něm tupě a zoufale usadila. Snasla jedno duhové vejce a vysedávala je, zatím co T'Miller dokazoval svou volbu. Tiše sledovala, jak skládá porodní posmu na počest jejich budoucího kuřete tak, jako kdyby měli záznamový přístroj, který mají líhně. A když jednoho dne za horkých větrů a jemného deště pocítila, že skoro puka a když se na svět vybatolilo mokré a nadýchané kuře ženského pohlaví a otvíralo zobáček na potravu, neznala T'Millerova hrdost hranič a Zylla zjistila, že je stejně hrdá jako on. Pocítila to, co už po tisíce pokolení nepocítil nikdo z Q'Linnů a dokonce ji navštívila znepokojivá myšlenka, že snad už ani není úplným Q'Linnem a že ji tato příšera, tato stvůra, s níž měla poměr, tento mišenec, jehož učila proto, aby ji sebou vzal do širého vesmíru, tento otec její dcery, nakazil cizím city. A co když v ní tyto city byly odjakživa, co když byl její dosavadní život předehrou k jejich nevyhnutelnému projevení se? A když Honn T'Miller zpíval nad svým ještě mokrým kuřetem, cítila Zylla jen nekonečný smutek. Všechno jí to přinese jen spoustu problémů.

Dala dívence jméno P'quee, což v q'linském jazyce znamená Hvězdné Křídélko. A na znamení protestu její narození zaznamenala v počítaři svého hnízda.

P'quee slibovala, že z ní bude nádherný tvoreček. Měla dokonalejší postavu i tvary, skutečný Q'Linn - jen kromě něčeho exotického v jejím pohledu; v jejích žilách tekla děděčková krev. Měla zneklidňující purpurové otcovy oči a takřka fosforizující, šedé se lesknoucí konce matčiných křídel. Byla krás-

ná takovou krásou, jakou v celém vesmíru nenajdete. Měla šest týdnů, když si pro ni přijeli.

Narození P'Quee T'Miller neprošlo Radou Mudrců nepovšimnuto - jako ostatně vše, co se týkalo T'Millera a K'Cee. Rada se shromáždila ve svém zlatém hnízdě na úbočí vysoké černé hoře; debatovala tam o události a jejich následcích.

Druhý po Nejmladším z Mudrců pravil:

"Tvá zkouška, o Nejstarší, skončila sprzněním rasy. Měla poměr s K'Torrovým produktem a porodila kuře. Je pro rasu nebezpečná, musíme ji zlikvidovat." Hřady na znamení souhlasu zaklákaly.

Nejstarší tiše čekal.

"Zapomínáš na smysl zkoušky, Mladší druhu hnízda."

"Má city, které jsou nebezpečné a zakázané!"

"Nás nezajímají její city, ale reakce na ně."

"Podle mého názoru je její poměr s tou ... nestvůrou příkladem takové reakce."

"Samozřejmě, soukmenovče. Jenže reakce nač? Její úchylika ji nutí toužit po zakázaných vědomostech o Vnějšku. Styky s K'Torrovým produktem pro ni nebyly cílem, ale prostředkem. Honn jí měl posloužit k realizaci jejích tužeb, její touhy po útěku. Musíme ale ještě vidět, zda je Zylla ještě Q'Linneem a i přes svou úchyliku. To je přece cíl naše zkoušky, ne?"

"Jisté."

"Tak tedy," pronesl Nejstarší tiše, "musíme ji dostat do situace, kdy bude muset volit, protože pravda je jen ve srovnání volbě."

Bylo jich deset. Osm vojáků a dva z Nižší rady. Přišli do Zyllina a Honnova hnízda a přečetli zákony a příkazy. Vojáci zničili hnízdo i kurník. Zylla naslouchala tiše, byla jako omámená a zmataná. T'Miller šel. Vojáci jej mírně, takřka mimochodem zneškodnili a když rádcí vzali P'Quee a Zyllu do talíře, dali vojáci T'Millerovi omanné prostředky. Když prociťl, byl sám.

T'Miller opustil hnízdo, jeho šílenství bylo strašné. Nikdo mu neprekážel, ale nikdo mu ani nepomáhal. Nikdo z Q'Linneů na něj ani nepromluvil, nikdo si jej nevšímal, neobrátil se na něj žádný stroj, žádný talíř jej nevzal na palubu. Kdyby za pomoci svých těžkých křídel měl prohledávat třeba jen malou část milionu světů velkého Q'linnského globu, potřeboval by na to celý život.

A přesto je našel - právě ve zlatém hnízdě na černé hoře. Vpadl mezi vojáky a rádce, sloužící a otrocky a jeho vztek byl jako ničivá vichřice. Vojáci jej odstavili na vzdálené místo.

Vrátil se opět, tentokrát s ničivými stroji, s nástroji násilí. Rozsával zhoubu a sténal při tom jmény své milované i kuřete. Tentokrát jej umístili do vzdálenosti, jakou by nedokázal přeletět za celý svůj život. Odnesli jej do naproste pustiny.

Když se vrátil potřetí, postavili jej před Radu Mudrců, kteří jej tiše pozorovali a pak rozhodli dát jej do klece. Klec.

Postavili ji na naleštěnou podlahu Sálu moudrosti, kde jej mohli sledovat návštěvníci. T'Miller sebou tloukl jako blázen o strbičné pruty a padal na podlahu se srdcem příliš vynasým, příliš zpustošeným, než aby dokázal zešílet. Díval

se slepýma očima a poslouchal hluchýma ušima, obracel se na přecházející Q'Linny.

"Teď?" otázal se Třetí Nejstarší.

"Již brzy," odpověděl Nejstarší.

Q'Linnové přeměřovali sál spěchajíc na klapajících drápech nebo přelétali na svých velikých křídlech. Někteří se zastavovali prohlédnout si T'Millera, jiní ne. Jednoho dne tudy procházela Zylla K'Cee. Její bolestný, neartikulovaný výkřik zvedl T'Millera na nohy. Trhal pruty klece a vzlykal jejím jménem. Už se jí na něj takřka podařilo dosáhnout, když přiletěli vojáci a vyvedli ji.

Za dvě noci se vrátila opět, vletěla do sálu na šelestících křídlech. Přistála na podlaze několik stop od klece. Sál osvětlovaly jen olejové lampy v bronzových stojanech. Zyllina tvář byla v jejich mihotavém světle zosobněným smutkem. V náručí držela hedvábný povijan. Nejisté přistoupila ke kleci a podala mu její.

"Dala jsem jí prášky na spaní, aby neprobudila strážce pláčem."

T'Miller se vyklonil přes pruty a dotkl se spící dcerky.

"Sest cyklů," pronesl hořce. "Sest dlouhých cyklů."

Ze Zylliných liliových očí vytryskly slzy, tvář se jí svraštila.

"Ach, miláčku," zašeptala zlomeným hlasem. "Klec. Já nevůdla."

Nešikovně se vyklonil, aby ji pohladil po tváři.

"Klec není důležitá. Jsou to jen pruty. Opravdovou klecí je ta Sféra světů." Hlas měl tvrdý a drsný. "Všechno, co má hranice, je takovou klecí, i kdyby to bylo velké třeba jako polovina vesmíru." Zatřásl jí, až P'Quee pláctivě zaknourala. "Mělaš pravdu, Zyllo. Musíme to místo opustit. Musíme opustit Sféru."

"A tvá pomsta?" řekla podivně hluše a apaticky.

"Nepomstil jsem se a ani jsem pomstu nehledal. To jediné, co jsem poznal, je křivda, ponížení, hněv. Nic z toho nemá takovou cenu, abych kvůli tomu opustil tebe a dítě."

Instinktivně dítě přitulila k sobě.

"Změnil ses, T'Millere. A já taky."

"Co to znamená?"

"Já ... já nevím. Měla jsem moc času k přemýšlení. Tolik je toho ztraceno, tolik utrpení. Nevím, milý, zda bych dokázala odjet."

"Nevíš? Celý život jsi tomu útěku zasvětila! Jen kvůli tomu jsi mě vychovala."

"Jisté. Chladně a nevzrušeně. Jako Q'Linnové, k nimž náležím."

Povolil sevržení a zahleděl se do její tváře. Pak se usmál.

"Jsou slzy v tvých očích q'linnskými slzami? Bolelo by Q'Linna, Zyllo, kdyby mě viděl v kleci? Byl to onen Q'Lin v tobě, kdo tě sem přivedl s naší dcerkou v náručí?"

Sklonila hlavu a rozesízel se ještě více.

"Nikdy není jasné, Zyllo, jak kdo dopadne. Ty ses narodila s tělem Q'Linna, já jako poloQ'Lin, poločlověk. Ty jsi část mě myslí změnila v q'linnskou mysl, já část tvé duše učinil duší lidskou. Teď musíme žít pro sebe a pro svou dcerku. Musíš najít klíč od té klece a vysvobodit mě. Odjedeme."

"Oni nám to nedovolí, miláčku."

"Nedokážou nás zastavit."

V tom okamžiku se ozvalo ostré kovové zazvonění. Ze šera se vynořil stříbrný klíč, sklouzl po podlaze a zastavil se u Zylliných nohou. Když se na něj Zylla s T'Millerem zahledli, rozzařily se lampy v sálu a naplnily jej světlem. Rádcí Mudrosci na ně pohlíželi z vysokých hradů. Nejstarší řekl:

"Zvedni klíč, Zyllo, jestli chceš. Nikdo ti nebude bránit." V sále na dlouho zavládlo ticho. Zylla a T'Miller se na sebe dívali, dokonale chápali, co jim bylo učiněno a jaká komedie s nimi byla sehrána. Pak T'Miller oslovil Nejstaršího hlasem plným nenávisti a pohrdání:

"Ach, ty červivé vejce! Ty vykrádači hnízd! Tys to naplánoval!"

Nejstarší to potvrdil, ale jeho kulaté, zelené oči neustále sledovaly Zyllu.

"Pochopilas, Zyllo, co udělali a proč?"

"Ano," řekla šeptem.

"Chápeš nutnost volby?"

"Ano, to také."

T'Miller vykřikl:

"Kdyby skutečně měla možnost volby, opustila by tenhle prašivý hrob už před patnácti lety! Ty falešníku! Ty vypiječi nevyklubaných vajec."

Mladší z Mudroců T'Millera chladně napomenul:

"Zde najde o její volbu, ty nestvůro."

Nejstarší uklidnil pohledem svého druha a pak se opět obrátil na Zyllu:

"Dívá se na tebe tisíce generací, děvče, i tisíce generací ještě nenarozených."

"Ne!" T'Miller jí přitáhl rty, jeho ústa zasyčela: "Otevírej klec. Co od těch nestvůr čekáš? Ublížili ti víc než mně! Potřebuješ snad všimr takové bezduché hovnožrouny, jako jsou tady tihle? Nalezname si svůj svět sami - my tři."

Nejstarší řekl:

"A navždy zůstanete tuláky. Navždy budete sami!"

T'Miller ostře odvětil:

"Pojedeme k mým."

"Ke tvým? Tedy k Čovekům? Budeš tam snad menší nestvůrou než zde? A Zylla? Copak bys chtěl vidět, jak tvé kuře ukazuje v kleci? Vždyť takhle přece Pozemšťané zacházejí s bytostmi, které se od nich liší, ne?"

Strašná pravda těchto slov zůstala viset ve vzduchu. Vtom se Zylla sklonila, rychle zvedla stříbrný klíč a otevřela stříbrnou klec.

Z vysokých hradů se ozvaly výkřiky překvapení a nesoouhlasu. Mladší rádcé křikli na vojáky. Někdo jiný roztáhl křídla, aby se rozletěl dolů.

"Stát!"

Byl to T'Miller. Vylétl z klece, jedním pohybem zhodil olejovou lampu ze stojanu a do ruky uchopil druhou lampu, kterou hrozivě držel nad hlavou. Rozlitý olej utvořil na podlaze kaluž, hrozící vznícením. Mudrci seděli, i když mohli uletět. Z tváře Nejstaršího vyzářovalo napětí. Sledovali Zyllu, jako kdyby tu nebyl žádný Honn T'Miller, ani nebezpečí.

T'Miller si toho nevěšmal. Na jeho tváři se zračil vztek. Oběma rukama s drápy držel nad hlavou hořící lampu.

"Za to, co jste udělali mé ženě a kuřeti," promluvil, "za to, co jste udělali mně!"

Ale Zylla jeho ruku zadržela a opatrně mu vzala lampu. Obrátila se na Mudroce i k vojákům, kteří zatím vlétli do sálu a teď viseli ve vzduchu, vědomi si nebezpečí, a čekali jen na rozkaz.

"Ne za to," řekla tiše. "Ne pro pomstu nebo z hněvu." Pomalu se sklonila, přičemž kolébala dítě. "Jen za bolest. Bolest, kterou jste umyslně způsobili, bolest, která ještě přijde." Sklonila lampu, jejíž planoucí knot se dotkl podlahy.

Nehlučný výbuch. Okamžitě stěna žáru a záře zachvátila sál. Vojáci si skryli tváře v dlaních a odletěli. Mladší z Mudroců zarval a dal se na útěk. Dýmem a plameny bylo vidět postavu Nejstaršího, jak hořícími křídly bije o strop. Na jeho tváři se zračilo nadšení, uspokojení blízké extázi.

"Ano," zakrákal. "Ano! Bolest, která ještě přijde! Chápu! Jsi Q'Linn! Sny se stále ještě plní!" Pak je uchvátil ohně a dým.

T'Miller chytil svou milovanou a prodíral se ohněm, až konečně dorazil k startovací plošině v rohu hnízda. Vrhli se do noci.

"Teď! Konečně svobodní!"

Ale Zylla nevyletěla za ním. S dítětem schouleným v náručí vylétala stále výše nad plameny, stále výše v dýmu a sazech. T'Miller se vrátil k ní.

"Zylo!"

Čekala na něj, pomalu poletovala v horkém vzduchu. Když byl u ní, pohlédla na něj smutným láskyplným pohledem.

"Ty to nechápeš, milý?"

"Vím, že jsme svobodní, svobodní oba dva. Nač čekáš?"

"Nečekám. Pro mne to znamená konec."

T'Miller se k ní přiblížil, ale unikla mu.

"Ne! To je zbytečné. Ty nepatříš k těm tvorcům. Patříš mně, sobě a naší dcerce."

"Patřím ke Q'Linnům."

"Jsi sebou, Zyllo. Nejsi ani Člověkem, ani Q'Linnem, ale něčím jiným, něčím, co se liší dokonce i odem mne, i od Pquee. Nemusíme se podřizovat žádným zákonům, kromě našich vlastních."

"Ne, miláčku. Ty můžes volit, já ne."

"Tys mě osvobodila. Tys způsobila výbuch."

"Ne kvůli tobě, nejdražší Honne. Kvůli mým bližním." Držela se na pružných poryvech větru pomocí mírných pohybů letkami.

"Vyměnili jsme naše srdce za znalosti a věčnost, milý T'Millere. Jako Egypťané ve vzdálené minulosti tvé rasy. Po tisíce, tisíce cyklů jsme se neměnili, nemilovali jsme, neznali jsme bolest ... Jenže z bolesti se rodí soucit. Jestliže jej nemáme, nemůžeme jej ani poznat u jiných." V liliových očích už nebyly slzy, jen podivná, vznešená exaltovanost.

"To byl tvůj dar pro mne, T'Miller. Utrpení. A to je - musí být - můj dar pro mé bližní."

"Ale to není nutné, Zyllo. My jsme jiní, ty a já."

"Je to pravda, nejdražší? Opravdu?"

"Ano."

"Ne. Ty jsi v zásadě Člověk, protože tě ovládají city. Já jsem Q'Linn, protože mě city neovládají. Dokážu ti to."

Takřka instinktivně T'Miller vycítil, co chce Zylla udělat. Vykřikl a vrhl se za ní. Ale jeho neobratnost ve vzduchu se

nemohla rovnat její obratnosti a tak když se k ní prodíral, uslyšel její volání: "Sbohem, nejdraží stvoře." Otočil se a zablédl, jak i s jejích spící dcerou mizí v propasti černé noci. Její oči na něj ani na okamžik nepřestaly hledět, když složila křídla a jako kámen padla do pekla dole. "Volbal" křičela.

Na okamžik tam, v rozžhaveném vzduchu zůstal viset, srdce se mu v prsou zastavilo. Pak se s hrozným křikem ponořil do plamenů, ne pro ni, protože ona musela, ale pro její dcerku. Prorážel vzduch svými velkými křídly a s pískotem padal dolů plameny rozjasnělou nocí, až uchopil dítě svými drápy jen těsně nad strašlivou skalou, pak se rychle vrátil a stáčil ještě zablédnout, jak jeho milá udeřila o onu skálu. V jejích složených křídlech byl až do poslední chvíli smířný klid. Poznal, že musela.

Úsvit zastihl T'Millera na skalní římsě na druhé straně údolí, naproti černé hory. Odpočíval v nepřírozeném tichu, krví naběhlými očima sledoval, jak se Q'Linnové pomalu pohybují po stále ještě tlejících troskách zlatého hnízda. Dcerka ležela vedle něj a neklidně sebou vrtěla. Jeho tělo bylo pokryto popelem, konce křídel měl připálené. Jeho srdce bylo kamenem v hrudi. Zylla odešla, zemřela kvůli tomu, čím ji obdaroval - zemřela z utrpení, pod tíhou tisíců, tisíců pokolení, zemřela díky svým genům. Q'Linnové nemohou žít s utrpením. Lidé kvůli němu nadokážou zemřít.

Pouse T'Miller sebou opět zavrtěla, svou drobnou, nezoučnou ručkou snála z tváře hedvábnou příkrývku. V T'Millerovi, hledícím na dcerku, něco vzplálo. Byla to snad odpověď na utrpení? Byl to klíč od klce? V jeho hrudi se rodila křehká, nezřetelná naděje. Plný lásky se sklonil, aby políbil plod svého těla a těla ztracené samičky.

Pouse T'Miller otevřela své krásné exotické oči a pohlédla na otce, jehož nikdy dřív neviděla, pohlédla na jeho tvář bez zobáku, na škvíru jeho úst, znetvořené uši. Rozkřičela se a křičela, křičela, křičela.

Q'Linnové ji zakrátko po tom našli nezraněnou, ale s narušenou duševní rovnováhou, když podle plánu prohledávali údolí. Odevzdali ji Bwee K'Torrovi, protože byla důsledkem jeho pokusu. T'Millera nehledali. Neznali vášně, takže neznali ani pomstychtivost a krutost. Zjistili si ale, kde se T'Miller nachází. Student věd o svlátnostech hlásil - jen jako zajímavost - že Jake Millerova bojová kombinéza zmizela ze skladu, byla opravena, naplněna a pomocí talíře vynesena do ohladyň oblasti Siéry a pak vystřelena do prázdnoty. Její signalizační světélko mžikalo, nevyrazné mžikalo v černí, obrácené k neuvěřitelně vzdálenému, jako hvězda hustému centru galaxie.

Nebylo pochyb, že uvnitř byl Honn T'Miller. Zanechal na to i důkaz. Na studené polici ve skladu, vedle žalostných ostatků svého otce, složil své šedá křídla, vlastněma rukama krvavě vytržené z těla.

překl. J. Pilch

OKÉNKO FOCUSU

Něco zakázat je nejlepší způsob, jak předmět tohoto zákazu zpopularizovat mezi lidmi.

Bedřich Engels

O KONEČNOSTI ŽIVOTA A NEKONEČNOSTI VĚDY

Na umření není nic hrozného, jediné, co je na umírání, je vědomí toho, cos nedokončil.

T. Wilder

Věda se podobá hydře již za každou uťatou hlavu naroste druhá a možná i víc než jedna.

J. Kořínek

Základní zákonitost rozvoje vědy:

Dílo je tím dokončenější, čím je nedokončenější.

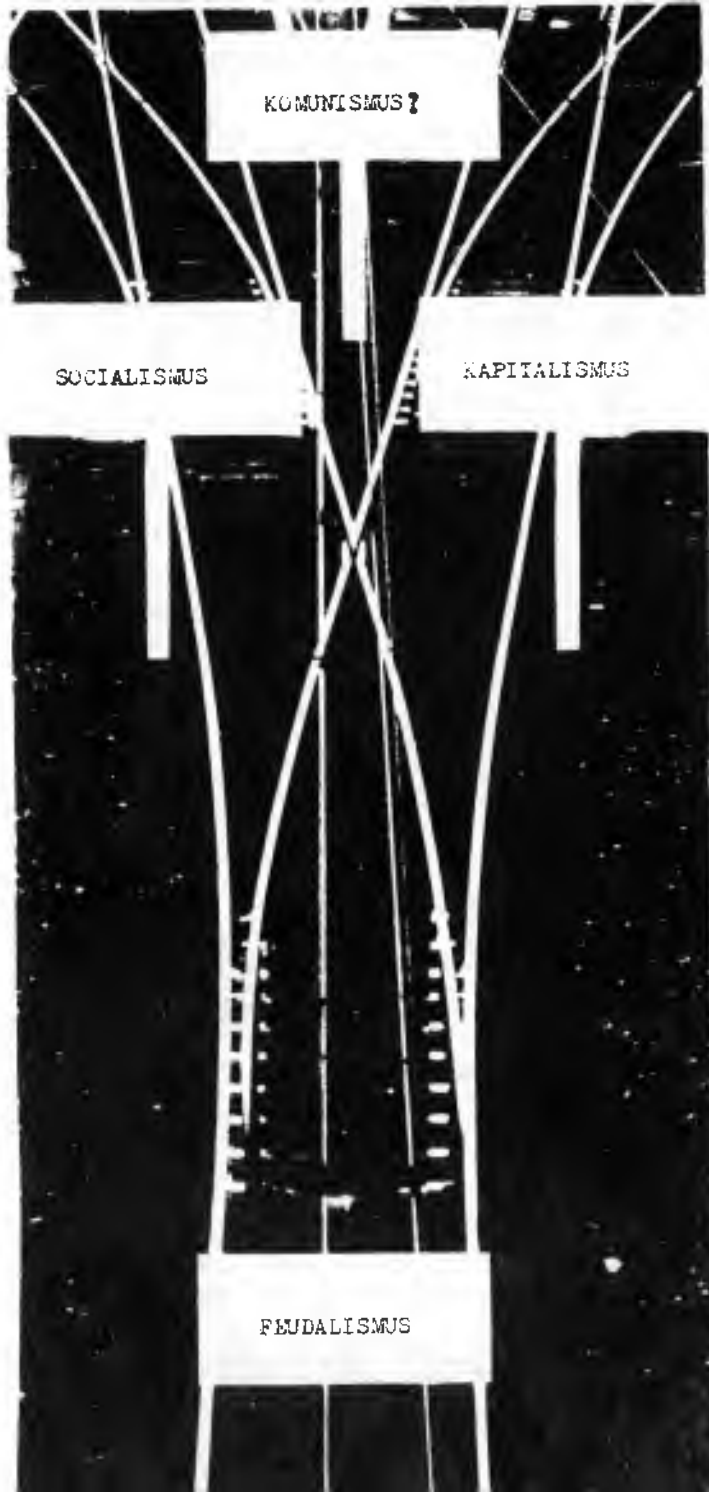
Jednotlivec v celku zaniká a přece jeho práce celek zdokonalití může, i když se snad postupem času zapomene na původce činnů pokrok posunujících.

J.E. Purkyně

To, že neexistuje záhrobní život, naprosto neznamená odmítnutí myšlenky trvání. Existuje fyzická souvislost mezi generacemi, daná přírodou. A pak existuje ještě jiná souvislost, práce, tvorba, láska, tedy vše to, co zůstává, když zanikne jak člověk, tak jeho jméno, ba i jeho kosti.

F. Joliot-Curie

KOMUNISMUS?

SOCIALISMUS

KAPITALISMUS

FEUDALISMUS

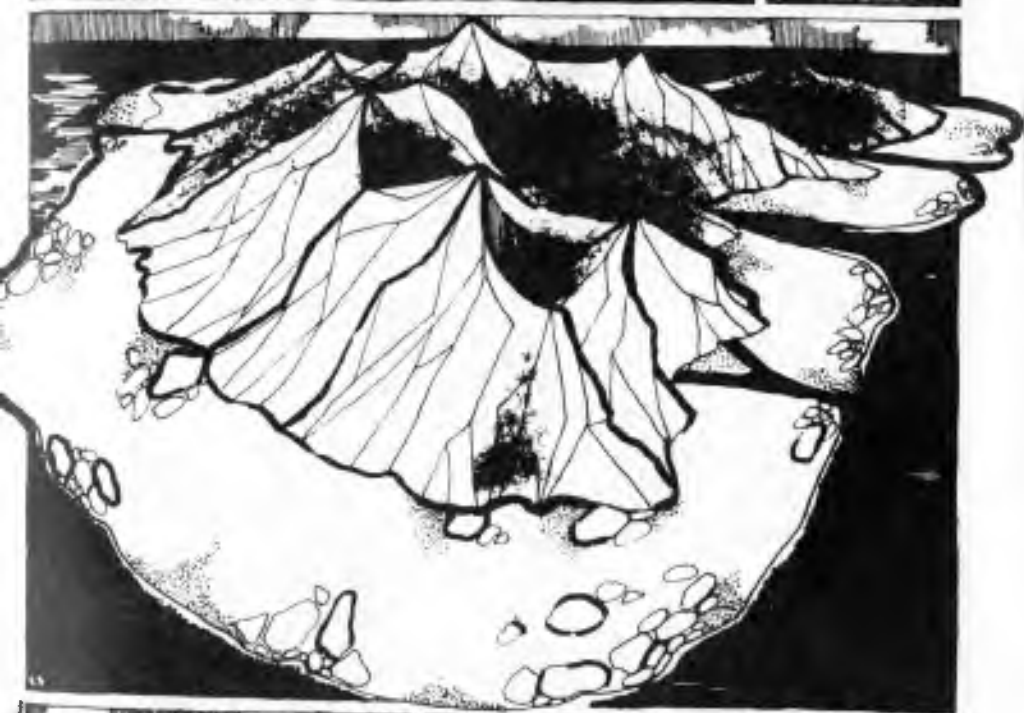
Prognóza vývoje
lidské společnosti
provedené počítači
páté generace
CRAY a BES 5

-045-

SYMBIONT

NA MOTIVY
POVÍDKY V. SABIRKO
TEXT A KRESBY
JANA KURKOVÁ

501-001

SYMBIONT

SCI-FI 2

ASI NĚJAKÝ
DOMORODEC!

PROČ JSI TO
UDĚLAL?

SYMBIONTI!

JEDNĚM TVAR,
TO JEDINÉ V TOBĚ
ZOSTALO Z ČLOVĚKA
A JEHO STÍN!

POLYS, VZIKNU
SI JEN JEDNU
STÁVU, AND?

CO TADY
DĚLÁŠ?

HUČAM
PRODUKCI
SPOJENÝ
KONZERNÁRA

ZAP. LITIA
DOBKE
ZAPIATIM!

VÝROBA SYMBIONTŮ JE
VÝROBA NA SVĚTĚ ZA-
KÁZÁNA V TOMTO
PŘÍPADĚ BYLY ZRO-
BY HRUBÉ PORUŠENY.

SI NĚK
KONZERNÁRA

SYMBIONT

SCI-FI 3

KOPAK MÁM
TEMNIT HLÁDEM A
ŽÍZNÍ, KDY* JE TADY
VŠEHO DOŠT?

SYMBIONTI

BOTY! BUDOŠ
SE MI TADY JESTĚ
HODIT.

F14

AUTOMATICKY LEŽEL
KONTAINER SPOLNOSTI
KONZERVÁKEM SPOLNOSTI
LINDOROVA PĚNATY!

SE SYMBIONTI
PŘIŠTAL JEJ
JINAKOVÝM TĚL
A NOVÝ.

EVOLUČNÍ
SKRÍŇKA!

JE NEBO
JEJENÁ A
KČE TĚL

ASI HO UŠPAT
NEBO OČMÍT
A PAK...

NEJAK PŘÍLŠ
LENCÉ JEJEN AAD
NIM ZVŮTĚL.
PŘÍLŠ SNADNĚ!

POLOŽILI
NA BŘICHO TULLE
SKRÍŇKU, KTERÁ
SE HNED PŘISAIL!

ZA HODINU JE ROPOT
BY HOTOVÝ, NAPIROGRAMOVANÝ,
UŽ SE SPECIALIZOVANÝ.

SYMBIOZA
ČLOVĚK
A JINAK

ZALEŽITOST LEVNÁ A SO-
LEHLIVÁ, A JAK VIDĚT
USKUTEČNITELNÁ - PŘES
VŠECHNY PARIŽSKÉ KON-
VENČE A ELEKTRICKÁ
KRESLA....

TO BYLA JEHO POSLEDNÍ MYŠ-
LENKA. NEKOLIK SEKUND, KATO
SE EVOLUČNÍ SKRÍŇKA PŘI-
HOVANA ŽIVOLOGICKÝM TOLEM
PEVNĚ PŘISALA NA JEHO

BŘICHO KONEC....

HAHAHA

ABRAKADABRA

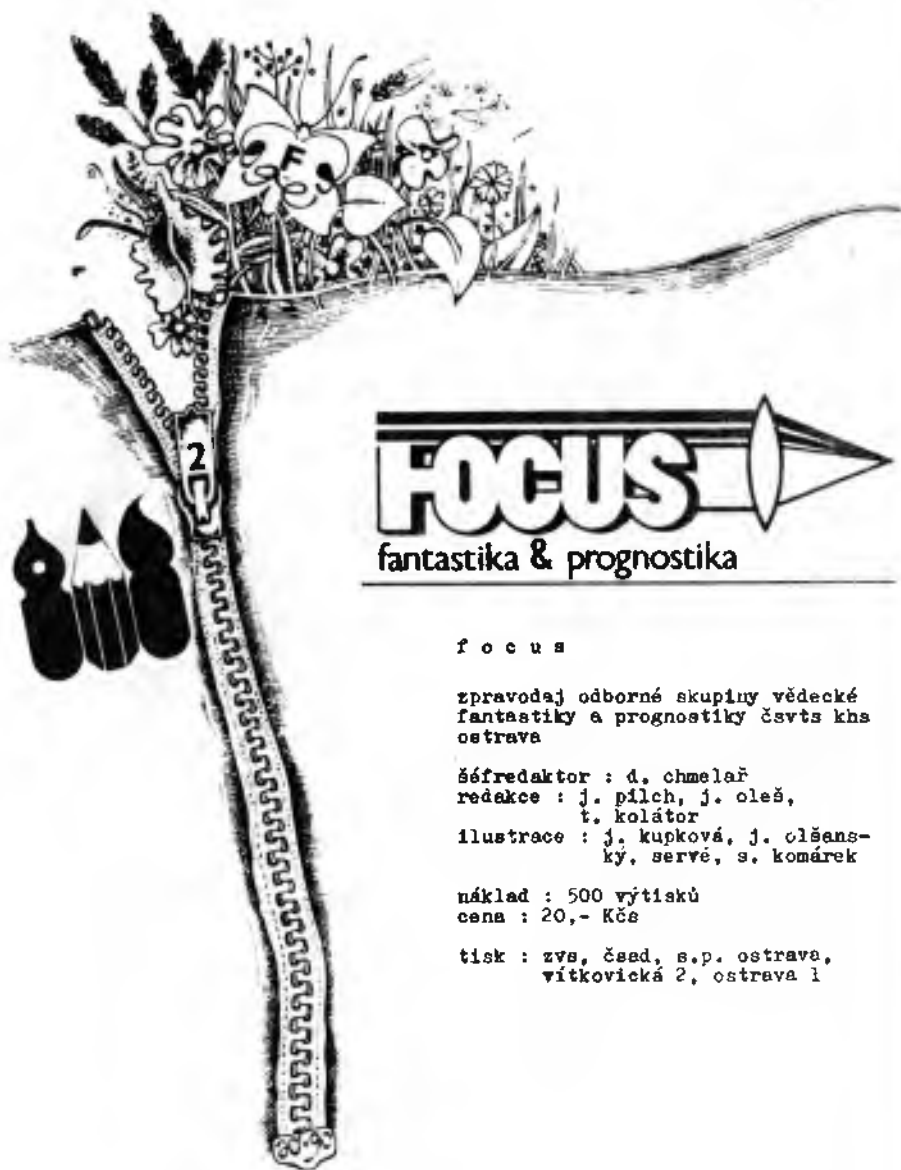

FOCUS

fantastika & prognostika

PF' 1990

FOCUS

fantastika & prognostika

f o c u s

zpravodaj odborné skupiny vědecké
fantastiky a prognostiky čsvts kha
ostrava

šéfredaktor : d. chmelař
redakce : j. pilch, j. oleš,
t. kolátor

ilustrace : j. kupková, j. olšanský,
servé, s. komárek

náklad : 500 výtisků
cena : 20,- Kčs

tisk : zvs, čsod, s.p. ostrava,
vítkovická 2, ostrava i